

دانشکده تربیت بدنی
پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت رویدادهای ورزشی

بررسی کیفی رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست محیطی در اماکن ورزشی

نگارنده: مهناز سارانی

استاد راهنما:

دکتر سید رضا حسینی نیا

استاد مشاور:

دکتر هومن بهمن پور

شهریور ۹۵

با احترام تقدیم به:

مقدس ترین واژه «د لغت نامه دلم،

مادر مهربانم که زندگی ام را دیون مهر و عطوفت آن

می دانم.

پدر، مهربانی مشق، بردبار و حامی.

و تقدیم به:

همسر عزیزم، به پاس قدردانی از قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت و امنیت و آرامش و آسایش

برای من فراهم آورده است.

تقدیر و تشکر:

به نام نیردان پاک و شکر و سپاس که مقرر را در جهت کسب دانش و معرفت به انسان ارزانی داشت.

حال که به یاری خداوند منان توفیقی هر چند ناچیز در کسب و ارتقاء علم و دانش نصیب بنده شد، بر خود واجب می دانم که مراتب سپاس و قدردانی خود را تقدیم استاید و بزرگوارانی نمایم که همیشه بنده را یاری نموده اند و مرا مرهمون عنایات خود کرده اند:

جناب آقای دکتر سید رضا حسینی نیا، استاد محترم راهنما که بدون راهنمایی و توجه ایشان پی نمودن این مسیر دشوار میسر نبود و در تمامی مراحل تدوین پایان نامه با خردمندی، شکیبایی و علاقه مندی، راهنمایی های ارزشمندشان را دریغ ننمودند.

جناب آقای دکتر همون بهمن پور، استاد محترم مشاور که با صبر و شکیبایی و درایت علمی خود، همیشه پذیرای این جانب بودند و بار باره نظرات دقیق و ارزشمند خود را به منیم بوده اند.

مراتب سپاس و قدردانی خود را به محضر استاید بزرگوار جناب آقای دکتر بحر العلوم و جناب آقای دکتر باقری، داوران محترم، ابراز می دارم و همچنین از مدیرکل محترم ورزش و جوانان استان سمنان جناب آقای فرزاد قاضی و اعضای محترم شورای پژوهش و فناوری اداره کل ورزش و جوانان کمال تشکر را دارم، در نهایت سپاس خود را از ریاست محترم دانشکده، استاید بزرگوار و عزیزانی که در مدت تحصیل در این مقطع مرا یاری نمودند، ابراز دارم و بر خود واجب می دانم که از کلیه دوستان بزرگوارم و کلیه کسانی که به هر نحوی در حین تحصیل و تحقیق بنده را یاری نمودند، سپاسگزاری نمایم.

چکیده

مسائل زیست‌محیطی در حال بدل شدن به یک نگرانی عمومی در سرتاسر جهان هستند، به‌طوری‌که بر زندگی هر انسانی تأثیر می‌گذارند. در حال حاضر محیط‌زیست به‌عنوان سومین رکن المپیزم بعد از ورزش و فرهنگ مطرح هست. اماکن ورزشی به‌عنوان اساسی‌ترین بخش سخت‌افزاری در سازمان تربیت‌بدنی و ورزش هست که می‌تواند اثرات همه‌جانبه‌ای از جمله زیست‌محیطی بر محیط اطراف خود داشته باشد؛ بنابراین مدیران ورزشی در راستای بهره‌وری مطلوب از اماکن ورزشی و ایجاد محیط زیست سالم تر با استفاده از منابع انسانی ماهر و امکانات و تجهیزات مناسب نقش مهمی ایفا می‌کنند. هدف پژوهش حاضر بررسی رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی بود که به روش کیفی (مصاحبه) انجام شد. جامعه آماری، مدیران ورزشی ادارات مختلف شاهرود بودند که ۱۰ نفر به روش گلوله برفی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات مصاحبه نیمه ساختار یافته بود و برای طرح و تجزیه و تحلیل متن مصاحبه‌ها از تحلیل محتوای مستقیم استفاده شد. پس از انجام مصاحبه‌ها کدهای مفهومی استخراج شد، سپس کدها به چند مفهوم اصلی تقسیم شدند به‌نحوی که ۱۷ مفهوم مستخرج در دو درون‌مایه اصلی بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی و مدیریت سبز قرار گرفتند. برای روایی مصاحبه از نظرات چند تن از اساتید مدیریت ورزشی و برای پایایی پژوهش حاضر، از محاسبه بازآزمون استفاده شد. نتایج مصاحبه‌ها درباره رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی نشان داد که مدیران در راستای توجه به مسائل زیست‌محیطی و کاهش اثرات مخرب آن شاخص‌ها و استانداردهای قابل توجهی را در اماکن تحت نظر خود مورد استفاده قرار داده‌اند.

واژگان کلیدی: زیست‌محیطی، اماکن ورزشی، مدیران ورزشی، کیفی.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: طرح پژوهش	۱
۱- ۱ مقدمه	۲
۲- ۱ بیان مسئله	۴
۳- ۱ اهمیت و ضرورت پژوهش	۶
۴- ۱ اهداف پژوهش	۹
۱- ۴- ۱ هدف کلی	۹
۲- ۴- ۱ اهداف اختصاصی	۹
۵- ۱ سؤالات پژوهش	۱۰
۶- ۱ محدودیت‌های پژوهش	۱۰
۱- ۶- ۱ محدودیت‌های غیرقابل کنترل:	۱۰
۲- ۶- ۱ محدودیت‌های قابل کنترل:	۱۰
۷- ۱ پیش‌فرض‌های پژوهش	۱۰
۸- ۱ تعاریف واژگان	۱۱
۱- ۸- ۱ تعاریف عملیاتی واژگان	۱۱
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	۱۳
۱- ۲ مقدمه	۱۴
۲- ۲ مبانی نظری تحقیق	۱۴
۱- ۲- ۲ تاریخچه ورزش و تربیت‌بدنی	۱۴
۲- ۲- ۲ اهداف اصلی توسعه ورزش	۱۴
۳- ۲- ۲ تقسیم‌بندی کلی اماکن ورزشی	۱۸
۴- ۲- ۲ معیارهای مکان‌یابی اماکن ورزشی	۱۹
۵- ۲- ۲ اثرات اجتماعی و محیط زیستی اماکن ورزشی	۲۱
۶- ۲- ۲ اثرات ترافیکی	۲۲
۷- ۲- ۲ محیط زیست	۲۲
۸- ۲- ۲ استفاده از دستور کار ۲۱ ورزش ایران	۲۶
۹- ۲- ۲ انواع اثرات ایجادشده توسط رویدادهای ورزشی	۳۵

۱۰-۲-۲	سیستم مدیریت زیست محیطی	۳۷
۱۱-۲-۲	مدیریت زیست محیطی، بهبود بخش سلامت انسان	۳۸
۱۲-۲-۲	موضوعات مهم زیست محیطی	۳۹
۱۳-۲-۲	درک اثرات محیط زیست ناسالم بر ورزش	۳۹
۱۴-۲-۲	آلودگی هوا در فضاهای سرپوشیده	۴۰
۱۵-۲-۲	سیستم روشنایی	۴۳
۱۶-۲-۲	آب و نحوه استفاده از آن	۴۴
۱۷-۲-۲	ایزو ۱۴۰۰۱ در نظام مدیریت زیست محیطی	۴۵
۱۸-۲-۲	اصول طراحی پایدار مجموعه های ورزشی	۴۸
۳-۲	پیشینه پژوهش	۴۹
۴-۲	جمع بندی	۵۳
۵۵	فصل سوم: روش شناسی پژوهش	
۱-۳	مقدمه	۵۶
۲-۳	نوع تحقیق	۵۶
۳-۳	جامعه و نمونه پژوهش	۵۶
۴-۳	ابزار گردآوری داده ها	۵۸
۱-۴-۳	پرسشنامه مشخصات جمعیت شناختی	۵۸
۲-۴-۳	مصاحبه نیمه ساختاریافته	۵۸
۵-۳	روش اجرای تحقیق	۵۸
۱-۵-۳	کدگذاری	۶۰
۲-۵-۳	طبقه بندی	۶۰
۳-۵-۳	یافتن درون مایه ها یا مضامین	۶۱
۶-۳	روایی و پایایی ابزار گردآوری اطلاعات تحقیق	۶۱
۱-۶-۳	روایی	۶۱
۲-۶-۳	پایایی (قابلیت اعتماد) مصاحبه	۶۱
۳-۶-۳	محاسبه پایایی بازآزمون	۶۱
۶۳	فصل چهارم: یافته های پژوهش	
۱-۴	مقدمه	۶۴

۴-۲	تحلیل توصیفی مشارکت کنندگان	۶۴
۴-۳	یافته‌های کیفی پژوهش	۶۵
۴-۳-۱	سؤال اول پژوهش:	۶۵
۴-۳-۲	سؤال دوم پژوهش	۶۸
۴-۳-۳	سؤال سوم پژوهش	۷۱
۴-۳-۴	سؤال چهارم پژوهش:	۷۳
۴-۳-۵	سؤال پنجم پژوهش	۷۵
۴-۴	مرحله کدگذاری	۷۶
۴-۵	طبقه‌بندی کدها	۷۷
۴-۶	یافتن مضامین (تم‌ها)	۸۲
۴-۶-۱	بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی	۸۲
۴-۶-۲	مدیریت سبز	۸۳
۸۵	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری	
۵-۱	مقدمه	۸۶
۵-۲	خلاصه تحقیق	۸۶
۵-۳	بحث و نتیجه‌گیری	۸۹
۵-۴	پیشنهادهای	۹۴
۵-۴-۱	پیشنهادهای کاربردی	۹۴
۵-۴-۲	پیشنهادهای پژوهشی	۹۴
۹۵	منابع و مآخذ	
۱۱۵	پیوست‌ها	

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۳-۱: محاسبه پایایی مصاحبه به روش بازآزمون.....	۶۲
جدول ۴-۱: مشخصات مشارکت‌کنندگان در مصاحبه	۶۴
جدول ۴-۲: مشخصات شرکت‌کنندگان در مصاحبه برحسب جنسیت	۶۵
جدول ۴-۳: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی آب و مدیریت مصرف	۷۸
جدول ۴-۴: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی بهینه‌سازی مصرف انرژی	۷۹
جدول ۴-۵: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی مدیریت پسماندها	۸۰
جدول ۴-۶: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی استانداردسازی تاسیسات	۸۱
جدول ۴-۷: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی حفظ و مدیریت فضای سبز	۸۲
جدول ۴-۸: طبقات اصلی و درون‌مایه‌ها (مضامین) حاصل از پژوهش	۸۴

فصل اول

طرح پژوهش

۱-۱ مقدمه

ورزش، شامل فعالیت‌هایی در سطوح مختلف است. محدوده آن از افرادی که به‌طور اتفاقی و به‌ندرت فعالیت‌های ورزشی را انجام داده و آموزش می‌بینند تا ورزشکاران حرفه‌ای، از باشگاه‌های کوچک تا فدراسیون‌های بین‌المللی، از رقابت‌های محلی تا مسابقات قهرمانی و رویدادهای بزرگی مانند بازی‌های المپیک را دربرمی‌گیرد. مراکز ورزشی در جهت پرورش جسم و جان افراد جامعه به‌ویژه جوانان از ارکان لاینفک هر کشور پیشرفته‌ای محسوب می‌شوند. مراکز ورزشی از جمله اماکن و فضاهایی هستند که افراد قسمت اعظم اوقات فراغت خود را در آن‌ها سپری می‌کنند و از این رو حفظ بهداشت محیط، محیط زیست، سالم‌سازی محیط و نیز صرفه‌جویی در هزینه‌های ذی‌ربط باهدف کاهش هزینه‌ها و قیمت تمام‌شده خدمات ورزشی از اهمیت خاصی برخوردار است. به لحاظ ویژگی جوانی و تمایل رو به تزاید آن‌ها برای استفاده از خدمات ورزشی، اهمیت موضوعات فوق و دستیابی به فضای سالم، بهداشتی و ارزان‌قیمت بیشتر می‌شود. تحقق این موضوعات به مقدار قابل‌توجهی از طریق تحقق اهداف "مدیریت سبز" امکان‌پذیر است (بهمن پور و همکاران، ۱۳۸۸). در راستای توجه به محیط زیست و ارتباط آن با مقوله‌ی ورزش، کمیسیون ورزش و محیط زیست در کمیته بین‌المللی المپیک در سال ۱۹۹۵ میلادی باهدف اجرای اقداماتی در جهت افزایش آگاهی زیست‌محیطی در مجامع ورزشی و تلاش به‌منظور کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های ورزشی در عرصه‌ی محیط‌های طبیعی تشکیل شد. این کمیسیون در ایران هم در سال ۱۳۷۶ شکل گرفت (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰). مسئولان کمیته بین‌المللی المپیک با آگاهی از این امر که بازی‌های المپیک به عنوان بزرگترین رویداد ورزشی و به دلیل اثرات اجتماعی بسیار زیاد می‌تواند نقش بسیار مهمی در راه توسعه پایدار ایفا کند، کوشش نمودند همگام با سایر نهادها و سازمان‌ها گامی مثبت در این زمینه بردارند. در زمینه ورزش و به ویژه برگزاری رویدادهای ورزشی بی‌تردید اوج توجه محیط زیست را باید در بازی‌های المپیک ۲۰۰۰ سیدنی مشاهده کرد که در آن حفظ محیط زیست به عنوان یکی از موضوعات اصلی مورد توجه قرار گرفت. در این زمان کمیته

بین المللی المپیک تصمیم گرفت محیط زیست را به عنوان سومین رکن برای بازی های المپیک در نظر بگیرد. دو پدیده اول عبارت بودند از ورزش و فرهنگ (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۰).

اماکن و تأسیسات ورزشی به دلیل پوشش گسترده فعالیت های مختلف از قبیل برگزاری مسابقات و تمرینات ورزشی و روی آوردن تعداد زیادی از تماشاچیان و ورزشکاران به سمت آنها، بر فضای شهر و کاربری های تجاری و مسکونی اطراف خود تأثیر می گذارند. برخی از این تأثیرات شامل اثرات اقتصادی، اجتماعی، ترافیکی و محیط زیستی بر بافت شهر است؛ آگاهی از این موضوع ما را در پیش بینی محل ساخت، طراحی و افزایش بهره وری تأسیسات ورزشی یاری خواهد نمود. (حسین زاده و همکاران، ۱۳۷۸).

در حال حاضر، هدف نهایی از حفظ محیط زیست، دستیابی به توسعه پایدار در قالب برنامه های اقتصادی هماهنگ با اصول حفاظت از محیط زیست و ممانعت از تخریب و تهی سازی منابع تجدیدشونده و غیرقابل تجدید است. از این رو برای حل بنیادی مشکلات بحرانی محیط زیست می باید دیدگاه های کلان و زیربنایی توسعه منطبق با قانونمندی های حفاظت محیط زیست طراحی شود و هرگونه سیاست گذاری و برنامه ریزی های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آینده کشور بر شالوده حفاظت اقتصادی، اجتماعی و حفاظت محیط زیست، منابع طبیعی و بهره وری خردمندانه از این منابع با نگرش ایجاد تعادل و تناسب بین قانونمندی های محیط زیست و توسعه پایدار صورت گیرد (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰). حفاظت از محیط زیست نه تنها به عنوان جز تفکیک ناپذیر توسعه پایدار بلکه به عنوان ارزش بنیادین مورد نیاز نسل امروز و نسل های آتی مورد پذیرش و تأکید قرار گرفته است (کمالی مهاجر و همکاران، ۱۳۹۱). گسترش ورزش و ایجاد تحرک در جوامع شهری به دلایل متعددی یک ضرورت محسوب می شود که باید در برنامه ریزی همه جانبه توسعه انسانی، اجتماعی، اقتصادی و به کلامی دیگر توسعه پایدار لحاظ شود (افشار محمدیان، ۱۳۹۰). به هر حال اهمیت ورزش در دنیای کنونی بر کسی پوشیده نیست. رابطه این متغیر با مقولاتی چون توسعه پایدار، توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، صلح، مشارکت، محیط زیست و ... اثرات ژرفی را بر وضعیت جوامع معاصر بر جای نهاده است (مالمیر، ۱۳۸۵). یکی از ابزارهای اصلی توجه به انسان، به عنوان اساس توسعه پایدار، توجه به ورزش، تعریف، شناخت ابزارها، مقیاس عملکردی آن و

... است تا با ایده پردازی، برنامه‌ریزی، طراحی و اجرا و نگهداری فضاهای ورزشی امکان عینیت یافتن یکی از پایه‌های زندگی شهری در عصر مدرنیته که در شکوفایی جان و روح انسان از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است، فراهم گردد و این امر خود در تعاملی مثبت با محیط‌زیست قرار گرفته و به توسعه پایدار در جوامع مختلف شهری بیانجامد (صدریا، ۱۳۸۵). فرهنگ عامل اصلی و به معنای موتور توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست است. بهبود محیط زیست زمانی حاصل خواهد شد که محیط طبیعی و فرهنگی انسان با هم مرتبط باشند (کمالی مهاجر و همکاران، ۱۳۹۱).

لازمه تحقق چنین هدفی، وجود اخلاق زیست‌محیطی در تمامی اقشار یک جامعه است. اخلاق زیست‌محیطی رفتار ایده آل بشر نسبت به محیط زندگی خود اعم از محیط طبیعی، محیط اجتماعی و فرهنگی است (ادهمی و همکاران، ۱۳۹۰).

۱-۲ بیان مسئله

محیط زیست یا محیطی که در آن زندگی می‌کنیم بر همه تلاش‌ها و فعالیت‌های بدنی افراد تاثیرگذار است؛ بنابراین نمی‌توان اثرات محیط را بر چرخه‌ی زندگانی انسان‌ها نادیده گرفت، بنابراین باید واقعیت را بپذیریم که محیط زیست در تمامی فعل و انفعالات عصر حاضر نقش بسزایی دارد (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰). مدیریت پایدار ورزش با پیوند فعالیت‌های سودمند زیست محیطی، فعالیت‌های بهینه اقتصادی و مسئولیت‌های اجتماعی، ایجاد ساختارها و فرایندهای مدیریتی مناسب میسر خواهد شد. یک نظام کارآمد مدیریت زیست‌محیطی برای هر سازمان ضمن تعیین و تبیین هدف‌های زیست‌محیطی و اقتصادی، خط‌مشی‌ها و راهبردها می‌تواند امکان اجرای آن‌ها را نیز فراهم سازد (چرنوشنکو^۱ و همکاران، ۱۳۸۴). انجام یک فعالیت ورزشی خاص در یک محیط ناسالم اکولوژیکی اگر غیرممکن نباشد، قطعاً سخت خواهد بود و اگر هم میسر باشد، غالباً عاقلانه نخواهد بود. یک محیط زیست ناسالم، نه تنها به صور گوناگون به ورزشکار صدمه می‌زند، بلکه سد راهی برای ادامه‌ی فعالیت‌های ورزشی او خواهد بود.

¹chrnvshnk

آلودگی آب و هوا، کاهش لایه‌ی ازن، زباله‌های سمی، آفتکش‌ها، صداها، ترافیک، تغییرات آب‌وهوا، سیگار و هوای ناسالم فضاهای سرپوشیده از جمله مهم‌ترین تهدیدات زیست‌محیطی برای پرداختن به یک فعالیت ورزشی ایمن و نشاط‌آور است. آثار تخریبی این تهدیدات می‌تواند کوتاه‌مدت و منطقه‌ای باشد و فقط مانع حضور ورزشکار در یک محل خاص و یا شرکت در یک فعالیت ورزشی به‌خصوص شود و یا بلندمدت و گسترده باشد و کارآمدی یک منطقه، مسابقه‌ی ورزشی و حتی خود ورزش را هم به مخاطره اندازد. به نظر می‌رسد در قرار گرفتن در محیط‌زیست آلوده یا تخریب‌شده و آثار ناشی از آن، تفاوتی میان غیر ورزشکار یا ورزشکار وجود ندارد. باین‌حال، میزان آسیب‌پذیری ورزشکاران بنا به دو دلیل زیر بیش از سایرین است: الف) ورزشکاران بنا به نوع فعالیت غالباً بیشتر در معرض انواع آلودگی‌ها قرار دارند. ب) فعالیت یک ورزشکار از شدت و عمق بیشتری برخوردار است (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

ورزش می‌تواند اثرات گوناگونی از جمله تهدیدهای جزئی تا خطرات بزرگ بر اکوسیستم‌ها داشته باشد، میزان و شدت این تأثیرات بستگی به نوع ورزش و اندازه آن رویداد دارد. با وضع قانون بین‌المللی محیط‌زیست در سال ۱۹۹۵، اگرچه دولت‌ها مسئولیت اولیه اجرای قوانین محیط‌زیست را به عهده داشته و باید مجری آن باشند، اما این اقدامات می‌بایست با هماهنگی جنبش ورزش صورت پذیرد. همچنین برنامه‌ریزی یک مسابقه ورزشی یا ساختن تأسیسات ورزشی نیازمند رعایت قوانین و مقررات حفاظت محیط‌زیست است. تمام ورزشکاران و قهرمانان بزرگ متعلق به سیاره‌ای هستند که مسئولیت کاهش تأثیرات منفی بر محیط‌زیست را در زندگی روزانه به عهده دارند. یک محیط زیست تخریب‌شده می‌تواند نتیجه فعالیت ورزشی آنان را تهدید نموده و مهم‌تر می‌تواند سلامتی و حتی زندگی آن‌ها را به خطر اندازد (گلشن مهر، ۱۳۸۷). هر سازمانی که خود را متعهد به مدیریت بهتر محیط‌زیست می‌داند، باید در ابتدای امر دیدگاه و نگرش لازم را در این خصوص پایه‌گذاری کند. نگرشی که از ورای آن مجموعه‌ای از هدف‌ها و آرمان‌های اساسی و بنیادین شکل می‌گیرد و به آغاز خط‌مشی‌ها و راهبردها و ابتکاراتی منجر می‌شود که از طریق آن‌ها، دستیابی به هدف‌ها و آرمان‌های موردنظر میسر می‌شود. موسسه بین‌المللی

توسعه پایدار، راهبرد خود را برای توسعه پایدار چنین بیان می‌کند: مدیریت باید انتظارات ذینفعان را در خط‌مشی سازمان لحاظ کند که بیانگر مأموریت و هدف سازمان در مورد توسعه پایدار باشد. چنین خط‌مشی باید ضمن الهام‌بخش بودن، قابلیت تأثیرگذاری بر رفتارهای مجموعه سازمان را داشته باشد. اگرچه این امر، احتمالاً بسیار پرزحمت و زمان‌بر است، اما تعهد ایجاد می‌کند (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

از این رو باید توجه ویژه‌ای به مسائل محیطی کرده و مدیریت حفاظت از محیط‌زیست می‌بایست از طریق تغییر افکار مردم و توسعه ورزشی همراه با دوست داشتن طبیعت اعمال گردد. در این بین تمام افرادی که مسئولیت رهبری ورزش در سازمان‌ها را به عهده دارند باید از اهمیت مسائل زیست‌محیطی مطلع بوده و در برنامه‌ریزی‌های خود آن را لحاظ نموده و به ورزشکاران توانایی برقراری ارتباط اولیه با محیط‌زیست را آموزش دهند (گلشن مهر، ۱۳۸۷).

لذا محقق بر آن است تا به این سؤال پاسخ دهد که مدیران ورزشی شهر شاهرود نسبت به مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟ و اینکه آیا مدیران که خود به نوعی ذینفع محسوب می‌شوند در مورد مسائل زیست‌محیطی اطلاعات و آگاهی کافی دارند و در حوزه مدیریتی خود آن‌ها را به کار می‌گیرند؟

۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش

در دنیای کنونی که گسترش و جایگزینی ماشین به جای انسان به اوج خود رسیده و با سرعتی زیاد در حال فراگیر شدن است، تردید نیست که انسان باید برای حفظ شرایط طبیعی و حالت متعادل فیزیکی و روحی خود، یکسری فعالیت‌های بدنی را انجام دهد. انسان برای انجام پاره‌ای از این فعالیت‌های بدنی، اماکن ورزشی را در شهرها تأسیس نموده است (رضوی و همکاران، ۱۳۸۲). تعیین مکان بهینه مراکز ورزشی، از وظایف مهم برنامه ریزان و تصمیم‌گیرندگان شهری است، این اماکن باید به گونه‌ای در شهر واقع شوند که شهروندان به راحتی به آن‌ها دسترسی داشته باشند (فخری، ۱۳۸۷). فعالیت‌های ورزشی تأثیر روزافزونی بر فعالیت‌های گوناگون انسان از جمله فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

دارند، این تأثیر را می‌توان در قلمرو آموزش و بهداشت نیز به‌خوبی حس کرد. ورزش حتی تا عمق نهادهای اجتماعی گوناگون اعم از خانواده، مدرسه، شهرداری و خدمات مربوطه، مؤسسات و بخش‌های خصوصی رسوخ کرده و بانفوذ در قلب رسانه‌های بزرگ و همگانی یکی از بزرگ‌ترین پدیده‌های قرن بیست و یکم شده است (عابدین، ۱۳۸۶).

اماکن ورزشی، مکان‌های تأمین آسایش و سلامت تعداد زیادی از افراد جامعه می‌باشند. در صورتی که این فضاها از استانداردهای لازم برخوردار نباشند و معیارهای زیست‌محیطی در آن‌ها رعایت نشده باشد از یک‌طرف موجب آسیب و خطرات جسمی افراد شرکت‌کننده خواهد شد و از طرفی دیگر روزبه‌روز از تعداد شرکت‌کنندگان به خاطر ایمن نبودن محیط کاسته خواهد شد و در نتیجه در یک چنین حالتی با یک جامعه بی‌تحرک و با شهروندانی ناسالم روبرو خواهیم بود که به‌مراتب عوارض منفی زیادی برای افراد و جامعه به دنبال خواهد داشت و هزینه‌های سنگینی را بر دولت در آینده تحمیل خواهد نمود (طالب‌پور و همکاران، ۱۳۹۰).

لذا با در نظر گرفتن پیامدهای اماکن ورزشی، باید توجه داشت که صرف هزینه‌های میلیاردری در این خصوص روانه مسیری شود که نه‌تنها جامعه انسانی بتواند با این اماکن و تجهیزات ورزشی شرایط طبیعی، سلامت جسمانی و روانی خود را حفظ کنند، بلکه این اماکن و تجهیزات بتوانند اثرات مثبت در وضعیت اقتصادی، اجتماعی-ترافیکی و محیط زیستی اطراف خود داشته و از اثرات منفی این تجهیزات کاسته شود. با توجه به این مهم، سرمایه‌گذاران، برنامه ریزان، کارشناسان اماکن ورزشی و سازمان‌های مسئول (وزارت ورزش و جوانان، وزارت ورزش و جوانان استان‌ها، شهرداری‌ها و ...) با در نظر گرفتن این تأثیرات، در طرح‌های مختلف شهری و منطقه‌ای باید به مکاتباتی مناسب اقدام کنند (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

امروزه بر کسی پوشیده نیست که اهداف تربیت‌بدنی و ورزش زمانی تحقق می‌یابد که ورزشکاران در محیط‌زیست سالم و بهداشتی فعالیت نمایند. به‌کارگیری اصول بهزیستی، ضمن انجام تمرینات بدنی و ورزش، شرایط محیطی سالم برای ورزشکاران و متصدیان ورزش را فراهم می‌سازد. طبیعی است که

محیط ورزشکاران با افراد غیر ورزشکار به خاطر حساس بودن وضعیت ورزشکار از نظر جسمی، روحی، روانی و فرهنگ زیست محیطی مهم تر است، از این رو ضرورت آشنایی مدیران با اصول بهزیستی و محیط زیست و از طریق هوشمند کردن کلیه عوامل حیاتی فضای آموزشی بر کسی پوشیده نخواهد بود. ضرورت محیط زیست سالم برای ورزشکاران، مربیان، مدیران و علاقه مندان ورزشی بیش از مردم عادی است، زیرا اهداف محیط زیست سالم و ورزش از جهت ارتقای سطح سلامتی عمومی نسل حاضر و آتی مشترک بوده و منجر به بهبود شرایط عمومی زندگی انسان ها می گردد. از طرفی دیگر، ورزشکاران در حین ورزش به دلیل فعالیت شدید گاهی تا سه برابر افراد عادی و با شدت زیاد عمل تنفس را انجام می دهند زیرا بدن به اکسیژن بیشتری نیازمند هست. حال وقتی آلودگی در هوای محیطی که در آن ورزش انجام می شود بالا باشد یک ورزشکار حداقل سه برابر بیشتر از یک فرد عادی آلودگی موجود در هوا - مثل منواکسید کربن را به ریه های خود و از آنجا به داخل خون می فرستد. ترس ناشی از تحریم های اعمال شده از سوی سازمان های برگزار کننده مسابقات در سطح ملی و بین المللی با نگرانی هایی ناشی از تنزل و افت جایگاه برای ورزشکاران سبب می شود بسیاری از ورزشکاران با وجود شرایط نامساعد و با به خطر انداختن سلامت خود در مسابقات شرکت کنند. ورزشکاران با توجه به انجام مکرر تمرینات ورزشی از جمله آسیب پذیرترین افراد جامعه هستند. این امر دلایل متفاوتی دارد که برخی از آن ها به شرح زیر است:

مقدار بیشتر هوایی که ورزشکاران در طول تمرینات ورزشی استنشاق می کنند و شدت و عمق هوایی که به ریه ها این عضو حساس بدن می فرستند. هنگام انجام تمرینات ورزشی، مصرف هوا ۱۰ برابر افزایش می یابد. این میزان در یک دوندگی دوی استقامت حتی می تواند به ۲۰ برابر هم برسد، با وجود استنشاق بیشتر هوا در تمرینات ورزشی هوای استنشاق شده به خوبی تصفیه نمی شود. تنفس مداوم از راه دهان، به مکانیسم تصفیه هوا از راه بینی آسیب می رساند. نتیجه ی این امر، ورود بیشتر ذرات معلق در هوا به ریه ها و کوچک شدن حجم مجاری تنفسی خواهد بود که ابتدا به امراض تنفسی و حتی سرطان، از عواقب نهایی آن خواهند بود. بر اساس تحقیقات "انجمن ریه ی آمریکا"، دویدن در هوای آلوده مناطق

شهری به مدت ۳۰ دقیقه معادل کشیدن یک پاکت سیگار است، ۳. اگرچه عموم مردم به ویژه مبتلایان به آسم، معمولاً از انجام تمرینات ورزشی در طول ایامی که هوا از نظر آلودگی در حالت هشدار است، بر حذر داشته می‌شوند، اما ورزشکارانی که باید در مسابقات و رقابت‌های ورزشی شرکت جویند، گزینه‌ی دیگری جز تمرین و مسابقه در این ایام پرخطر (از نظر آلودگی) و یا حضور در مناطق بسیار آلوده پیش روی خود ندارند (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴). این امر ضرورت سالم‌سازی محیط‌زیست را برای ورزشکاران بیشتر روشن می‌کند.

لذا با توجه به اینکه تحقیقات محدودی در زمینه‌ی مسائل زیست‌محیطی اماکن ورزشی از دیدگاه مدیران ورزشی صورت گرفته و معضلاتی مانند عدم صرفه‌جویی در منابع انرژی، آلودگی‌های محیط زیستی و ... دامن‌گیر محیط اطراف این اماکن گردیده و روزبه‌روز فراگیرتر می‌شود، اهمیت انجام این تحقیق نمایان می‌شود.

۱-۴ اهداف پژوهش

۱-۴-۱ هدف کلی

هدف از تحقیق حاضر بررسی کیفی رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی است.

۱-۴-۲ اهداف اختصاصی

۱. بررسی رویکرد مدیران نسبت به مدیریت منابع آب در اماکن ورزشی
۲. بررسی رویکرد مدیران نسبت به مدیریت انرژی در اماکن ورزشی
۳. بررسی رویکرد مدیران نسبت به مدیریت پسماندها و زباله‌ها در اماکن ورزشی
۴. بررسی رویکرد مدیران نسبت به کاهش آلودگی‌های (صوتی، نور و هوا) در اماکن ورزشی
۵. بررسی رویکرد مدیران نسبت به توسعه و نگهداری فضای سبز در اماکن ورزشی

۱-۵ سؤالات پژوهش

۱. مدیران ورزشی نسبت به مدیریت منابع آب در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟
۲. مدیران ورزشی نسبت به بهینه‌سازی مدیریت انرژی در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟
۳. مدیران ورزشی نسبت به مدیریت پسماندها و زباله‌ها در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟
۴. رویکرد مدیران ورزشی نسبت به کاهش آلودگی‌های (صوتی، نور و هوا) چیست؟
۵. رویکرد مدیران ورزشی نسبت به توسعه و نگهداری فضای سبز در اماکن ورزشی چیست؟

۱-۶ محدودیت‌های پژوهش

۱-۶-۱ محدودیت‌های غیرقابل کنترل:

- عدم همکاری مناسب مدیران ورزشی به دلیل کمبود وقت و درگیر بودن در امور پژوهشی و اجرایی
- عدم کسب نظرات در تمامی ادارات با توجه به وسعت پژوهش و زمان محدود مطالعه
- برداشت‌های مدیران به دلیل جدید بودن موضوع

۱-۶-۲ محدودیت‌های قابل کنترل:

- مصاحبه‌ها در محل کار مشارکت‌کنندگان و در زمان استراحت آن‌ها انجام شد.
- مشارکت‌کنندگان از بین مدیران و مسئولان ورزشی ادارات ... انتخاب شدند.
- زمان انجام مصاحبه‌ها به شکلی تنظیم شد که در انجام کار مشارکت‌کنندگان تداخلی ایجاد نشود.

۱-۷ پیش‌فرض‌های پژوهش

- کلیه‌ی مشارکت‌کنندگان به‌طور صادقانه به سؤالات مصاحبه پاسخ داده‌اند.
- جهت گردآوری اطلاعات سؤالات مناسبی طراحی شده است.

۸-۱ تعاریف واژگان

۱-۸-۱ تعاریف عملیاتی واژگان

۱-۸-۱-۱ اماکن ورزشی

در پژوهش حاضر منظور از اماکن ورزشی، تأسیساتی بود که زیر نظر نمونه آماری (نمونه تحقیق) اداره می‌شد.

۲-۸-۱-۱ مدیران ورزشی

مدیرانی که جهت انتخاب شدند (مثلاً مدیرانی که مسئولیت اداره فعالیت‌های ورزشی ارگانها در سطح شهرستان شاهرود را داشتند و دارای سابقه ۵ سال بودند).

۳-۸-۱-۱ محیط زیست

محیط زیست عبارت است از هر چیزی که یک موجود یا مجموعه‌ای از موجودات زنده را احاطه کرده و شامل هر دو عوامل طبیعی و انسان ساخت می‌شود (بهمن پور، ۱۳۸۴).

۱-۹-۱ تعاریف نظری واژگان

۱-۹-۱-۱ اماکن ورزشی

به‌طور کلی و عام به تمام فضاهایی که امکان اجرای ورزش، فعالیت‌های جسمانی و حرکات ورزشی تفریحی برای کلیه افراد یک جامعه در آن‌ها وجود داشته باشد، می‌تواند اماکن ورزشی محسوب گردد.

۲-۹-۱-۱ محیط زیست

محیطی شامل هوا، آب، زمین، منابع طبیعی، گیاهان، جانوران، انسان و روابط متقابل بین آن‌ها.

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱ مقدمه

اماکن ورزشی یکی از کاربری‌های مهم اراضی شهری هست که می‌تواند اثرات همه‌جانبه‌ای اعم از زیست‌محیطی، اقتصادی، ترافیکی و اجتماعی بر محیط اطراف خود داشته باشد. با توجه به این‌که تحقیقات جامعی در این خصوص در گذشته انجام نگرفته و تحقیقاتی که تا حدودی به موضوع ربط داشته کاستی‌ها و دست آوردها را در ارتباط با موضوع روشن ساخته، با زیربنا قراردادن نتایج این تحقیقات، نخست مبانی نظری و پس‌از آن تحقیقات انجام‌شده در خصوص متغیرهای تحقیق در پژوهش‌های انجام‌شده داخلی و خارجی بررسی می‌شود.

۲-۲ مبانی نظری تحقیق

۲-۲-۱ تاریخچه ورزش و تربیت‌بدنی

با بررسی جوامع گذشته درمی‌یابیم که ورزش و تربیت‌بدنی نه به معنای امروزی ولی در سراسر زندگی آن‌ها رواج داشته است. گزینه طبیعی میل به زندگی، بشر اولیه را ناچار ساخته بود تا برای به دست آوردن غذا، لباس، مسکن و نیز برای مقابله با دشمن به تلاش و کوشش بپردازد. در این راستا بود که بشر اولیه بدون آنکه متوجه باشد آن‌هایی که از قدرت بدنی بهتری برخوردار بودند توانایی بهتری برای تهیه غذا، شکار و مقابله با حیوانات درنده یا جنگ با دشمن داشتند. شاید بر پایه همین خصیصه افراد است که بعدها شعار معروف المپیک (سریع‌تر، قوی‌تر، بالاتر) به وجود آمد.

۲-۲-۲ اهداف اصلی توسعه ورزش

در جستجو و بررسی اهداف توسعه ورزشی باید به مراحل زمانی متفاوت توجه داشت چراکه اهداف توسعه ورزشی در زمان‌های مختلف و بین جوامع مختلف متفاوت هست. اگر بشر اولیه برای امرار معاش و فرار از حیوانات وحشی به قدرت بدنی نیاز داشت، می‌بینیم که در زمان‌های بعدی به‌عنوان مثال در آتن بهره گرفتن از فعالیت‌های ورزشی به‌عنوان بهترین وسیله تربیت سپاهیان و جنگجویان از دیرباز شناخته و پذیرفته‌شده بود. همچنین می‌بینیم که تربیت‌بدنی در برنامه‌های آموزشی و پرورشی

گنجانده شده بود؛ اما توجه داشته باشیم هدف مشترک همه جوامع از گذشته تا به امروز از ورزش و تربیت بدنی بالا بردن آمادگی جسمانی بود که بشر در زمان‌های متفاوت از این آمادگی جسمانی هدف خاص خود را داشته است؛ بنابراین می‌توان هدف از ورزش در جوامع مختلف را بدین ترتیب به‌اختصار بیان کرد:

۲-۲-۱ اهداف جسمانی

اگر ما به زندگی گذشتگان نظری بیفکنیم خواهیم دید که اقوام گذشته برای گذران زندگی از قوای جسمی بهره می‌بردند از قبیل تأمین معاش، فرار از خطر، شکار و ... پس این حقیقت بر همگان روشن است که وقتی جسمی سالم بود در اثر سلامت و نشاط از مواهب زندگی بیشتر استفاده می‌برد، در نتیجه برای رسیدن به این اهداف پرداختن به فعالیت‌های بدنی هرچند نه به شکل امروزی، ولی امری ضروری بود.

بعد از گذشت قرن‌ها و پیدایش ماشین، بسیاری از وظایفی که انسان‌ها ملزم به انجام آن بودند ماشین‌ها عهده‌دار آن‌ها شدند و این زندگی ماشینی هرچند توانست بسیاری از مشکلات چندین ساله بشر را مرتفع سازد، اما مشکلاتی را هم به همراه خود داشت که دامن‌گیر افراد شده است. به‌عنوان مثال چاقی افراد که دلیل بسیاری از بیماری‌های قلبی و عروقی هست بیش از پرخوری به فقر حرکتی آنان ارتباط دارد.

اگر روزگاری انسان‌ها از بیماری‌های ناشی از عدم رعایت بهداشت، سوءتغذیه و عدم پیشرفت علوم پزشکی در رنج بودند، امروزه نارسایی‌های قلبی-عروقی-تنفسی، محدودیت‌های دامنه حرکتی مفاصل، ضعف‌ها و جمود عضلانی و افزایش عوامل خطرناک قلبی و عروقی و ... سلامت، حیات و سعادت او را به‌شدت مورد تهدید قرار می‌دهد بنابراین باگذشت قرون و اعصار نه‌تنها از اهمیت فعالیت‌های بدنی کاسته نشده بلکه با پیشرفت فزاینده فناوری، ارزش حیاتی آن‌ها بیش‌ازپیش روشن گردیده است (آذر باغی و همکاران، ۱۳۸۴).

همچنین افراد با تقویت قوای بدنی، برای برخورداری از سرعت، قدرت، استقامت تلاش می‌کنند به‌طوری‌که ما سالانه شاهد رقابت‌های گسترده‌ای در میدان‌ها ورزشی برای دستیابی به قلعه‌های بلند قهرمانی هستیم.

۲-۲-۲-۲ اهداف روانی

هر انسانی دارای یک سری استعدادهای نهفته در وجود خود است که به‌وسیله ورزش می‌توان به کشف و شناخت این استعدادها پرداخت و آن‌ها را در جهت مثبت هدایت کرد. حرکت امری غریزی است و برای رشد کودک، نوجوان نقش محوری دارد این نقش درزمینه‌های مختلف رشد همچون رشد شناختی، رشد عاطفی و نیز رشد حرکتی او حیاتی است (سراج زاده و همکاران، ۱۳۸۹).

به دلیل اینکه کودک، نوجوان و جوان در حین ورزش با موقعیت‌های متفاوت روبه‌رو می‌شود و در مقابل هر موقعیت، رفتاری از خود بروز می‌دهد لذا ورزش می‌تواند اثرات روحی- تربیتی متفاوتی بر وی داشته باشد، در ورزش‌های گروهی حس همکاری در او تقویت می‌گردد و خودمحوری را کنار می‌گذارد و در ورزش‌های انفرادی به قدرت تصمیم‌گیری بیشتری دست می‌یابد. بازی حس کنجکاوی فرد را برمی‌انگیزد و قدرت ابتکار در او به وجود می‌آورد. فرد در ورزش با برخی از رفتارها آشنا می‌شود، در خود قدرت متفاوت ایجاد می‌کند.

پس یکی از اهداف مهم در انجام امور و فعالیت‌های ورزشی، قوی نمودن روح و روان است؛ بنابراین جسم و روح باید به‌موازات یکدیگر پرورش یابند و پرورش یکی بدون دیگری فاقد ارزش روحی-تربیتی است (مجله علمی کاربردی معاونت اجتماعی ناجا، ۱۳۸۲).

۲-۲-۳ اهداف اجتماعی

پیردوکوبرتن بنیان‌گذار بازی‌های المپیک نوین عقیده دارد که این بازی‌ها نه یک رویداد ورزشی بلکه یک جنبش وسیع اجتماعی است که به مدد فعالیت‌های ورزشی باعث تعالی انسان و تعالیم بین‌المللی می‌شود (سلطان حسینی و همکاران، ۱۳۹۲).

امروزه تربیت‌بدنی و ورزش به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، جایگاه اجتماعی خود را در جامعه هویدا ساخته است. تربیت‌بدنی در ساختار جامعه وجود داشته، تحول و تکامل پیدا کرده، قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های خاص خود را دارد و بر اساس آن‌ها برنامه‌های خود را اجرا می‌کند (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰).

ورزش باعث پرورش و پذیرفتن قوانین و مقررات گروهی، تقویت حس همکاری و همبستگی اجتماعی، پرورش حس مسئولیت‌پذیری می‌شود. تربیت‌بدنی و ورزش به‌عنوان یک واقعیت اجتماعی با پدیده‌های اجتماعی دیگر، روابط متقابل برقرار می‌کند و کارکردهای خاص خود را در جامعه به عهده می‌گیرد.

۲-۲-۴ اهداف اقتصادی

ورزش یک فعالیت اجتماعی است که تبدیل به یک امر اقتصادی در هر کشور شده است. تأثیر ورزش در اقتصاد یک کشور و تبدیل آن به یک تجارت بزرگ بر کسی پوشیده نیست. در یک اقتصاد سرمایه‌داری فعالیت ورزشی، چه جنبه نمایشی داشته باشد یا نداشته باشد مصرف اموال و خدمات را ایجاد می‌کند و به دنبالش به بازار صنعت و تجارت راه باز می‌کند. بدین ترتیب تأثیر اقتصاد در ورزش مشخص می‌گردد و این مسئله هرروز به دو دلیل فشرده‌تر می‌گردد: از یک طرف کم شدن زمان کار، روشی از زندگی را ایجاد می‌کند که در آن بیکاری‌های تنظیم‌شده توجه به شکوفایی ورزشی، سنگینی مصرف کالاها را در تولیدات ملی اضافه می‌کند و از طرف دیگر تحت بعضی شرایط، جو استقرار عایدات سالانه و درآمد وسیع ملی و بین‌المللی، ورزش سرمایه‌های

کالاهای تجاری را به خود جلب می‌کند؛ نتیجه عمل یک‌درهم آمیختگی رو به افزایش ورزش و اقتصاد است (قادری و همکاران، ۱۳۸۱)؛ بنابراین هدف اقتصادی ورزش، سرمایه‌گذاری و تجدید حیات اقتصادی در مناطق و شهرهاست که هر چه مدیریت کارآمدتری در بخش برنامه‌های اجرایی، اماکن و تجهیزات ورزشی و ... وجود داشته باشند امکان دسترسی به این اهداف هم بیشتر است.

۲-۲-۳ تقسیم‌بندی کلی اماکن ورزشی

- الف) اماکن طبیعی سرزمینی، مثل کوه‌ها مناطق و سرزمین‌های برف‌گیر، دریاچه‌ها و دریاها.
- ب) اماکن روباز احداثی، مثل زمین فوتبال، پیست دوومیدانی و استخرهای روباز.
- ج) اماکن سرپوشیده، مثل زورخانه‌ها و استخرهای سرپوشیده.

۲-۳-۱ انواع اماکن ورزشی

مجتمع‌های ورزشی

مجتمع یا مجموعه ورزشی جامع‌ترین واژه برای یک مکان ورزشی است که انواع ورزش‌های میدانی و سالنی نظیر سوارکاری، فوتبال، دوومیدانی، قایقرانی، شنا، ورزش‌های رزمی، ورزش‌های راکتی و ... در آن وجود داشته باشد (شیری و همکاران، ۱۳۸۸).

- سالن ورزشی

مکان سرپوشیده‌ای که بر اساس ضوابط فنی ورزشی برای انجام فعالیت‌های یک یا چند رشته ورزشی احداث شده باشد. این مکان‌ها برای برگزاری رده‌های رزمی، ژیمناستیک، تنیس روی میز، آمادگی جسمانی، والیبال، بسکتبال و ... مورد استفاده قرار می‌گیرد (شیری و همکاران، ۱۳۸۸).

- استخر ورزشی

سازه‌ای است که به شکل مستطیل که در درون زمین ساخته شده و از آب پر می‌شود تا برای شنا مورد استفاده قرار گیرد. البته امکان دارد از نظر شکلی مستطیل نباشد ولی مکانی است که دارای ضوابط فنی ورزشی لازم بوده و در آن امکان فعالیت رشته‌های ورزشی آبی وجود داشته باشد (شیری و همکاران، ۱۳۸۸).

- باشگاه ورزشی

به مکانی اطلاق می‌شود که توسط سازمان‌های دولتی و یا بخش خصوصی به منظور اشاعه ورزش به وجود آمده باشد و افراد علاقه‌مند را به عضویت بپذیرد. باشگاه ورزشی هویت و موقعیت اجتماعی دارد و گروه‌هایی را برای شرکت در مسابقات بین باشگاهی در ورزش‌های گوناگون معرفی می‌کند (شیری و همکاران، ۱۳۸۸).

۲-۴ معیارهای مکان‌یابی اماکن ورزشی

استقرار فضاهای ورزشی به لحاظ تأثیرات خاص که بر کالبد بافت شهر یا منطقه می‌گذارد و بار مالی زیادی که دارد؛ شایسته بررسی گسترده‌ای است. لذا تعیین معیارهای مناسب برای مکان‌یابی آن‌ها الزامی است. در سازمان‌دهی منظم هر یک از عناصر شهری (کاربرها) در جهت دستیابی به الگوی خاص لازم است ویژگی‌های هر یک از آن‌ها به صورت دقیق مورد بررسی قرار گرفته و کیفیت و کمیت آن فعالیت روشن‌شده تا روابط متقابل بین آن‌ها از جهت همگن یا ناهمگن بود مشخص گردد (کریمی، ۱۳۸۱).

- دسترسی

در انتخاب مکان‌های ورزشی باید توجه داشت که مکان‌هایی را انتخاب کرد که همه افراد استفاده‌کننده بتوانند به آسانی به آن دسترسی داشته باشند. باید شبکه ارتباطی حمل‌ونقل مناسبی این مکان‌ها تا محل زندگی افراد استفاده‌کننده داشته باشد چراکه هنگام برگزاری مسابقات افراد ورزشکار و تماشاچیان زیادی تقاضای سفر به مکان ورزشی و تماشای مسابقات را دارند و در صورت مناسب نبودن مکان ورزشی و نبود دسترسی مناسب، اختلال ترافیکی در اطراف مرکز ورزشی به وجود می‌آید.

- آسایش

از آنجاکه مکان‌های ورزشی از جمله مکان‌های شلوغ و پرسروصدا هست و در زمان‌های مختلف از روز می‌تواند باعث آلودگی صوتی شوند و آسایش شهروندان همسایه را به هم بزنند باید این اماکن در فضایی ساخته شوند که آسایش شهروندان را به هم نزنند یا تدابیری به کار رود مانند ساخت فضای سبز بین این مکان و مناطق مسکونی تا حد ممکن از سلب آسایش شهروندان کاسته شود.

- ظرفیت

بنا به هدفی که از ساخت مکان ورزشی داریم باید زمینی که می‌خواهید در آن کار ساخت‌وساز انجام گیرد فضای کافی داشته باشد، همچنین بد نیست که پیش‌بینی گسترش فضای ورزشی را در آینده مدنظر قرارداد.

- آب‌وهوایی

این قسمت مربوط می‌شود به شرایط اقلیمی، جوی، میزان و شدت باد و آفتاب‌گیر بودن منطقه و در شهرهای بزرگ که تفاوت آب‌وهوایی در مناطق آن وجود دارد باید سعی شود که مکان‌های ورزشی در مناطق با آب‌وهوای معتدل ساخته شود و حتی‌الامکان سعی شود که مکان‌های ورزشی در مناطق با ورزش باد کمتر احداث شود. مسئله آفتاب‌گیر بودن هم مسئله مهمی است که در این قسمت باید به آن توجه زیاد شود. مخصوص در زمان حال که ما ورزشگاه‌های بزرگی در سطح جهان داریم که دارای سقف‌های متحرک می‌باشند که می‌توان با برداشتن سقف ورزشگاه‌ها از نور خورشید به‌طور مستقیم استفاده کرد.

- تجزیه و تحلیل زمین‌شناسی

محل‌ی که برای احداث تأسیسات ورزشی پیش‌بینی می‌شود نباید در معرض پدیده‌هایی مانند زلزله و رانش زمین قرار گیرد و اگر به دلایلی ناچار به ساخت مکان‌های ورزشی در این مکان‌ها شدیم باید تمهیدات لازم را برای مقاوم‌سازی در نظر گرفت (میرفخرایی، ۱۳۷۸).

اماکن ورزشی علاوه بر پیامدهای مثبت خود مانند افزایش سطح رفاه، اشتغال، ارتباطات، حمل‌ونقل، برخورداری از امکانات و خدمات ... احتمالاً دارای آثار نامطلوبی چون مشکلات و مسائل زیست‌محیطی، معضلات فرهنگی، اجتماعی و ... است (حسین زاده و همکاران، ۱۳۷۸).

۲-۵-۲ اثرات اجتماعی و محیط زیستی اماکن ورزشی

افرادی که به طور منظم در فعالیت‌های جهانی شرکت می‌کنند عقیده دارند، هنگام تمرین کردن نسبت به هنگامی که تمرین نمی‌کنند احساس بهتری دارند، احساس سلامتی و تندرستی موجب احساس خوب بودن در افراد می‌شود.

از آنجاکه پدیده جرم و بزهکاری یک مشکل اجتماعی است و تربیت بدنی نیز یک پدیده اجتماعی است که با سایر پدیده‌ها در رابطه است با توجه به فواید ارزشمند و اهداف تربیت بدنی و ورزشی، تربیت بدنی در کاهش بزهکاری، اثرات قابل توجهی داشته و دارد (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰)؛ اما با این حال گاهی اوقات بعضی عملکردها در زمینه‌ی ورزش منجر به جرم و جنایت می‌شود. رشته‌های ورزشی پر تماشاگر می‌تواند با اوباشگری، سروصدا، ریخت و پاش، خرابکاری، رفتارهای منافی آداب اجتماعی همراه شود که این امر باعث شده که از این پدیده به عنوان نمود خارجی منفی و ورزشی یاد شود (حسین زاده و همکاران، ۱۳۷۸).

امروز ورزش به عنوان فعالیتی تفریحی و جسمانی از طریق باشگاه‌ها، انجمن‌ها و دیگر سازمان‌ها، افراد بسیاری را در زیر چتر خود گرد می‌آورد، اما مانند بسیاری از فعالیت‌های انسانی به محیط زیست آسیب رسانده است. در حقیقت، ورزش و محیط زیست کاملاً با یکدیگر در ارتباط متقابل اند و باید به طور همزمان مورد توجه قرار گیرند (بهمن پور و همکاران، ۱۳۸۴). به عنوان مثال، ساختمان‌های بلند ورزشگاه‌ها باعث محرومیت از نور آفتاب در منطقه خود گشته‌اند. به منظور جلوگیری و کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های ورزشی در محیط زیست، لازم است مدیران، برنامه ریزان و طراحان تأسیسات ورزشی به هنگام تهیه طرح جامع و تفصیلی، از یک طرف نیازهای اساسی ورزشکاران و تماشاگران و همچنین گردشگران ورزشی را پیش‌بینی نمایند و از طرف دیگر نسبت به اثرات مثبت و منفی این گونه فعالیت‌های ورزشی که به طور مستقیم و غیرمستقیم بر محیط زیست تأثیر دارد توجه نمایند که احتمالاً موجب تغییرات بلندمدت و پایداری در محیط زیست می‌گردد (مشیری و همکاران، ۱۳۸۶).

۲-۲-۶ اثرات ترافیکی

هیجان‌های ورزشی افراد باعث شده است که افراد زیادی به میدان‌ها ورزشی برای تماشای مسابقات تماشای مسابقات ورزشی و همچنین میل به تشویق تیم خودی از دلایل مهمی است که باعث شده است افراد خود را به محل اجرای مسابقات رسانده و این مسابقات را تماشا کنند. برگزاری مسابقات در هر سطح: بین‌المللی، ملی، کشوری، استانی و ... باعث رفت‌وآمد افراد زیادی به محل اجرای این مسابقات می‌گردد که این رفت‌وآمدها، خود باعث ایجاد ترافیک در زمان‌های برگزاری مسابقات می‌گردد. این ترافیک‌ها زمانی شلوغ‌تر و تقریباً غیرقابل کنترل می‌شوند که شبکه راه‌های محل اجرای مسابقات ظرفیت لازم را برای انبوه ماشین‌ها و افرادی که به این مکان‌ها سفر می‌کنند را نداشته باشد، خصوصاً زمانی که وسایل نقلیه جمعی در این مناطق تردد نکند. مکان‌های ورزشی را می‌توان از انواع کاربری‌های شهری دانست که باعث ایجاد ترافیک می‌گردد، چراکه فعالیت‌هایی که با تبع این مکان‌ها انجام می‌گردد همه نیاز به حمل‌ونقل دارند و حمل‌ونقل خود ترافیک را به همراه دارد که این ترافیک‌ها نسبت به حجم و زمان مسابقات می‌تواند به شدت خود برسد.

۲-۲-۷ محیط‌زیست

محیط‌زیست عبارت است از هر چیزی است که یک موجود یا مجموعه‌ای موجودات زنده را احاطه کرده و شامل هر دو نوع عوامل طبیعی و انسان‌ساخت می‌شود. انسان همچون تمام گونه‌های دیگری که اکوسیستم جهانی را تشکیل داده‌اند، همیشه در انفعالات متقابل با محیط‌زیست خود و شکل‌دهی به آن بوده است. گرچه انسان‌ها تنها گونه‌هایی از موجودات زنده هستند که توانایی اثرگذاری قابل‌ملاحظه بر اکوسیستم را دارا می‌باشند. امروزه، زمین خود دستخوش یک دگرگونی جهانی است. رشد سریع جمعیت همگام با افزایش کاربرد سوخت‌های فسیلی که اساس جوامع صنعتی را تشکیل می‌دهند، فشار فزاینده و نگران‌کننده‌ای را بر محیط‌زیست وارد می‌کنند. تغییر اقلیم، تخریب و آلودگی اکوسیستم‌ها و دیگر مشکلات زیست‌محیطی در ارتباط تنگاتنگی با اعمال و رفتار انسان بوده که فعالیت‌های ورزشی نیز جزئی

از آن به شمار می‌روند. همانند دیگر فعالیت‌های بشری، ورزش در یک محیط‌زیست فیزیکی اجرا می‌شود و دارای اثراتی نیز بر آن است.

مسائل زیست‌محیطی در حال بدل شدن به یک نگرانی عمومی در سرتاسر جهان هستند، به‌طوری‌که بر زندگی هر انسانی تأثیر می‌گذارند. در حقیقت اصطلاح محیط‌زیست مفهوم تازه‌ای نیست و عمیقاً به فرهنگ و ارتباط آن با طبیعت ربط پیدا می‌کند. با این وجود تعداد زیادی از کنفرانس‌های بین‌المللی و طرح‌های تحقیقاتی علمی در طی چند دهه اخیر به نیاز مبرم جهت توجه داشتن به این مسائل بر مبنای رویکردی منسجم و جهانی تأکید نموده و افراد مختلفی از اجتماع را بر آن داشته که با اتخاذ اقدامات قاطع جهت کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست، رفاه نسل‌های کنونی و آتی را تضمین نمایند. ورزش به‌مانند بسیاری دیگر از فعالیت‌های انسانی، باعث تجاوز به محیط‌زیست می‌گردد. در حقیقت مفاهیم ورزش و محیط‌زیست کاملاً با یکدیگر در ارتباط متقابل بوده و باید به‌طور همزمان مورد توجه قرار گیرند (بهمن پور، ۱۳۸۳).

جنبش المپیک به‌عنوان نهضت دربرگیرنده سازمان‌های ورزشی و ورزشکاران، نقشی مستقیم و ملموس در حفاظت محیط‌زیست ایفا می‌نماید. مکتب المپیک فلسفه‌ای است که ورزش را در خدمت رشد و بالندگی هماهنگ مردان و زنان قرار می‌دهد و از طریق آموزش به جوانان به ایجاد جهانی بهتر کمک می‌نماید. (بهمن پور، ۱۳۸۳)

۲-۲-۷ پیش‌نویس برنامه ورزش و توسعه پایدار ایران، بر پایه دستور کار ۲۱ جنبش المپیک

دستور کار ۲۱ کنفرانس محیط زیست و توسعه سازمان ملل متحد به‌عنوان ابزاری نظری و عملی، به معضل توسعه پایدار و به ارائه پیشنهادهای ملموس و عینی با توجه به جو حاکم بر بیانیه ریو می‌پردازد. این دستور کار، مسائل اضطراری امروز را بازگو می‌کند و هدف آن آماده کردن جهان برای رویارویی با چالش‌های قرن آینده است.

دستور کار ۲۱ جنبش المپیک، مبتنی بر دیدگاهی جهانی است و مشکلات موجود در زمینه توسعه انسانی و نگهداری از میراث زیست محیطی را در بردارد (بهمن پور، ۱۳۸۳).

۲-۲-۷-۱ هدف دستور کار ۲۱ جنبش المپیک

هدف اصلی دستور کار ۲۱ جنبش المپیک، تشویق اعضای این جنبش به منظور ایفای نقشی فعال در ایجاد توسعه پایدار در سیاره مان، زمین است. این دستور کار مفاهیم اساسی و اقدامات کلی را تدوین می کند که متضمن دستیابی به این مهم است. دستور کار ۲۱ جنبش المپیک با الهام گیری از دستور کار ۲۱ کنفرانس محیط زیست و توسعه سازمان ملل متحد، بر اساس ویژگی های خاص جنبش المپیک و ورزش تنظیم شده است.

دستور کار جنبش المپیک، عرصه های متعددی را که در آن توسعه پایدار می تواند با خط مشی های هیئت های حاکمه تلفیق یابد، پیش روی آنان قرار می دهد. همچنین شیوه هایی را ارائه می دهد که متضمن نقش فعالیت های ورزشی و زندگی افراد در زمینه توسعه پایدار است؛ بنابراین، دستور کار ۲۱ جنبش المپیک باید در محیطی سرشار از احترام به شرایط متفاوت اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، اقلیمی، فرهنگی و مذهبی که از خصوصیات اعضای متفاوت جنبش المپیک، به دلیل تنوع و تعدد آنان است، تحقق یابد.

۲-۲-۷-۲ بیانیه ریو در خصوص ورزش و توسعه پایدار

کنفرانس ورزش و محیط زیست کمیته بین المللی المپیک در تاریخ ۲۳ اکتبر ۱۹۹۹ در شهر ریودوژانیرو در برزیل تشکیل شد و موارد زیر را تصویب کرد:

- این کنفرانس عمل به نظریه توسعه پایدار را چنان که در سال ۱۹۹۲، در جریان برگزاری کنفرانس محیط زیست و توسعه سازمان ملل متحد تبیین شد به عنوان وظیفه جنبش المپیک و جامعه ورزشی مورد توجه قرار می دهد.

- این کنفرانس اذعان دارد، به علت جهان‌شمولی ورزش، جنبش المپیک می‌تواند در فعالیت‌های گوناگون به‌منظور دستیابی به توسعه پایدار نقش فعالی ایفا کند.
 - این کنفرانس بر این نکته وقوف کامل دارد که دستیابی به توسعه پایدار نیاز به مشارکت فعال همه گروه‌های جنبش المپیک، حمایت دولت‌ها، برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد و دیگر سازمان‌های بین‌المللی دارد.
- بیانیه ریو به‌وضوح بیان می‌دارد:
۱. دستور کار جنبش المپیک ابزاری است برای تدوین فعالیت‌های کلی موردنیاز درزمینه‌های که جنبش المپیک می‌تواند در آن موارد سهم بسزایی در توسعه پایدار داشته باشد.
 ۲. باید از تمام اعضای جنبش المپیک، شرکت‌کنندگان در مسابقات گوناگون ورزشی و نیز همه افراد و صنایع مرتبط با ورزش دعوت شود، با رعایت احترام به فرهنگ‌ها، آداب و رسوم و عقاید یکدیگر، نهایت سعی و تلاش خود را در جهت پیروی از توصیه‌ها و پیشنهادهای مندرج در دستور کار ۲۱ به‌کاربندند.
 ۳. تمام اعضای جنبش المپیک باید تشویق شوند، بر اساس دستور کار ۲۱، برنامه‌های توسعه پایدار را در خط‌مشی و فعالیت‌های خود بگنجانند. اعضای جنبش المپیک نیز به‌نوبه خود باید تمام افرادی را که با آن‌ها در ارتباط‌اند، تشویق کند که فعالیت‌های ورزشی و شیوه زندگی آن‌ها متضمن نقش مهم آن‌ها در توسعه پایدار باشد.
 ۴. با توجه به تعدد اعضای جنبش المپیک، دستور کار ۲۱ جنبش المپیک باید به‌گونه‌ای اجرا شود که شرایط متفاوت اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، اقلیمی، فرهنگی و مذهبی اعضای آن محترم شمرده شود.
 ۵. افزایش آگاهی، آموزش و تعلیمات مسائل مربوط به حفاظت از محیط زیست باید موردتوجه خاص قرار گیرد.

۶. ورزشکاران به‌ویژه با توجه به محبوبیت و نفوذشان در میان جوانان، باید برای مشارکت بیشتر در آموزش و تعلیم مسائل زیست‌محیطی تشویق و ترغیب شوند. همچنین رسانه‌های جمعی نیز، باید برای حمایت و پوشش چنین فعالیت‌هایی فراخوانده شوند.
۷. تحقق دستور کار ۲۱ جنبش المپیک باید به‌منظور سیاست همکاری نزدیک اعضای جنبش المپیک با برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد و نیز دیگر ارگان‌های ملی، بین‌المللی، دولتی و غیردولتی که هدفی واحد را پیگیری می‌کنند، انجام پذیرد.
۸. وظیفه اصلی ترویج و پیشبرد دستور کار ۲۱ جنبش المپیک بر عهده کمیسیون ورزش و محیط زیست کمیته بیت المللی المپیک است؛ اما تمام اعضای جنبش المپیک به همراه دیگر نهادهای مرتبط به این جنبش، باید به‌منظور مساعدت در انجام این وظیفه مهم در تمام عرصه‌های گوناگون، از کمیسیون مذکور حمایت لازم را به عمل آورند.
۹. کمیسیون ورزش و محیط زیست کمیته بین‌المللی المپیک و برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد، به‌منظور ارائه مشاور راهبردی، ارشادی و نیز نظارت بر تحقق دستور کار ۲۱ جنبش المپیک، باید گروه کاری مشترک تشکیل دهند.
۱۰. این گروه کاری مشترک، باید گزارش‌های کاملی از نحوه پیشرفت و چگونگی اجرای دستور کار ۲۱ جنبش المپیک را تهیه کنند که این گزارش‌ها در جلسات اصلی اعضای جنبش المپیک و دور آتی کنفرانس جهانی ورزش و محیط زیست ارائه شود (بهمن پور، ۱۳۸۳).

۲-۲-۸ استفاده از دستور کار ۲۱ ورزش ایران

دستور کار پیشنهادی، در ۴ فصل تنظیم گردیده و متشکل از چهار محور با زمینه‌های مهم اقدامات پیش‌بینی شده است.

۱. توسعه پایدار، دیدگاه جدید سیاست ورزشی
۲. همبستگی ورزشی در خدمت توسعه پایدار
۳. مدیریت و سازمان‌دهی ورزشی که به محیط زیست احترام می‌گذارد.

۴. یک اقتصاد ورزشی در خدمت توسعه پایدار

این چهار فصل، تشکیل‌دهنده ۳ رکن توسعه پایدار (اجتماعی - زیست‌محیطی - اقتصادی) می‌باشند و در مجموع دربرگیرنده ۲۱ هدف بوده که این اهداف تشریح کننده رهنمودهایی هستند که باید مورد استفاده قرار گیرند. این اهداف و رهنمودها به ما کمک خواهند کرد تا اقداماتی را که در چارچوب طرح‌های اجرایی سالانه و چندساله تعریف و اجرا خواهد شد را، انتخاب نماییم (بهمن پور، ۱۳۸۳). در ادامه به‌طور مختصر به اهداف مذکور، اشاره می‌گردد:

۲-۸-۱ فصل اول: «توسعه پایدار، دیدگاه جدید سیاست ورزشی»

هدف ۱- وارد نمودن مفهوم توسعه پایدار در سیاست ورزش

- تلاش در جهت گنجاندن مفهوم توسعه پایدار در سیاست، مقررات و نحوه اداره جامعه ورزشی، انجام فعالیت‌های ورزشی و برگزاری مراسم ورزشی.
- کمیسیونهایی همچون محیط زیست و توسعه پایدار، در ساختار سازمان‌های ورزشی و المپیک تأسیس گردد. همچنین، رابطینی به‌عنوان مسئول پیگیری مسائل مربوط به محیط زیست و توسعه پایدار تعیین و امکانات اجرایی لازم در اختیار آن‌ها قرار گیرد.
- مراقبت و نظارت بر هماهنگی اقدامات محلی و ملی از طریق تنظیم برنامه اجرایی هماهنگ.

هدف ۲- ارتقای ارزش‌های توسعه پایدار

- وارد نمودن توسعه پایدار در مرکز ارتباطات سازمان ورزشی و اقدامات ارتباطی و وسایل ارتباط جمعی (سایت اینترنتی، بولتنهای خبری، بروشورها و...).
- تشویق ورزشکاران و کلیه فعالان ورزشی در جهت استفاده از شهرت خود در تحقق اهداف و اقدامات مرتبط با توسعه پایدار.
- وارد نمودن توسعه پایدار در آموزش منتخبین و شاغلین در هر سطحی.

- مشارکت و حضور در برگزاری نشست‌ها، سمینارها و نمایشگاه‌های محیط زیست و توسعه و با اقدام به برگزاری آن‌ها.

هدف ۳- تشویق و هدایت جنبش‌های ورزشی به سمتی که آن‌ها خود، بازیگر اصلی در امر توسعه پایدار باشند.

- همکاری با نهادهای عمومی، مجامع رسمی و گروه‌های حرفه‌ای مرتبط با توسعه پایدار در سطح محلی، ملی و بین‌المللی.

- تقویت انجمن‌های ورزشی که در زمینه توسعه پایدار فعالیت و همکاری دارند، به‌ویژه از طریق مشارکت مؤثر و دوجانبه با جمعیت‌های محلی و ملی.

- تقویت طرح‌های ورزشی و اقدامات جدیدی که در عرصه جنبش ورزشی، در سطح ملی و در بین کلیه عاملین ورزشی صورت می‌گیرد.

هدف ۴- قراردادن توسعه پایدار در دستور کار همکاری‌های ورزشی ملی و بین‌المللی

- هدایت نمودن اقدامات همکاری‌های بین‌المللی به‌سوی احترام به اصول توسعه پایدار به‌ویژه با کشورهای در حال توسعه.

- تشویق نمایندگان ایران در صحنه فدراسیون‌ها و سازمان‌های بین‌المللی به شرکت در گروه‌های کاری توسعه پایدار و توصیه به تأسیس کمیسیون ورزش و توسعه پایدار در این نهادهایی که از آن بی‌بهره‌اند.

- تشویق مراودات و همکاری‌های گوناگون ورزشی ایران و دیگر کشورهای توسعه‌یافته و پیشرو در امر توسعه پایدار.

هدف ۵- ارزیابی و نظارت اقدامات انجام‌شده در جهت توسعه پایدار

- انتشار گزارشی از وضعیت اجرای برنامه دستور کار ۲۱ ورزش ایران، به‌طور سالیانه.
- وارد نمودن دستورالعمل‌های مربوط به توسعه پایدار در معیارهایی که ناظرین ورزشی در سطوح مختلف ملی به کار می‌گیرند.

- نظارت گروهی از کارشناسان مستقل، بر کلیه ارزیابی‌ها، نظارت‌ها و پیشنهادهای و تلاش در جهت انتشار آن‌ها (بهمن پور، ۱۳۸۳).

۲-۸-۲-۲ فصل دوم: «همبستگی ورزشی در خدمت توسعه پایدار»

هدف ۶- مبارزه با طرد اجتماعی افراد از طریق

- بررسی و مشخص نمودن موانع فرهنگی، جغرافیایی و اقتصادی.
- کمک به توسعه ساختارها، امکانات و تجهیزات ورزشی در نقاط محروم.
- تطبیق تجهیزات و فعالیت‌های ورزشی با نیازهای مردم مناطق مختلف.

هدف ۷- تقویت نقش ورزش در حمایت و ارتقای سلامتی افراد

- توسعه برنامه‌های غذایی و بهداشتی از طریق ورزش و همکاری با سازمان‌های بهداشتی عمومی و خصوصی برای کلیه افراد و به‌ویژه سالمندان.
- اعمال توجه ویژه به انجام ورزش توسط کودکان و نوجوانان. این کار را می‌توان از طریق اختصاص زمان کافی به فعالیت‌های ورزشی در برنامه درسی آن‌ها انجام داد.
- همکاری فعال و چشمگیر در برنامه‌های بهداشتی و ایمنی عمومی، از طریق: مبارزه علیه چاقی، پیشگیری بیماری‌های قلبی و عروقی و پیشگیری از حوادث جاده‌ای.
- ارزیابی و محدود نمودن اثرات منفی و ناخوشایند رویدادهای ورزشی بر سلامت عمومی (سروصدا، آلودگی‌ها و حوادث).

- اعمال توجه خاص به امنیت اجرایی، پیشگیری خطرات، سازمان‌دهی امداد و ...

هدف ۸- شدت بخشیدن به مبارزه با دوپینگ

- اجرای قوانین و مقررات موجود در خصوص مبارزه با دوپینگ با جدیت و سختگیری. تلاش در زمینه به‌روز کردن دائمی آن قوانین و همچنین توصیه به مقامات دولتی تا اقدامات کنترل را تعریف و در جهت اعمال آن اقدام نمایند.

- ابراز علاقه‌مندی کامل جنبش المپیک به مبارزه علیه دوپینگ از طریق اتخاذ تصمیم‌ها و انجام اقدامات، همچنین محکوم و سرکوب نمودن هرگونه تخلف از مقررات دوپینگ.
- اعمال توجه خاص به سلامتی ورزشکاران در فعالیتهای بدنی و ورزشی‌ایشان، از طریق: تنظیم تقویم تمرین و مسابقه، زمان استراحت و مراقبت پیگیری‌های پزشکی، آموزش مربیان در زمینهٔ بهداشتی (غذایی و زندگی ورزشی).

- توسعه فعالیتهای اطلاع‌رسانی به‌منظور پیشگیری، برای ورزشکاران به‌ویژه قهرمانان برجسته، جوانان، همچنین اولیا، مدرسین، مربیان، مسئولین و شاغلین بخش پزشکی و پیراپزشکی.

هدف ۹- مساعدت به افراد معلول برای انجام فعالیتهای ورزشی

- دخیل نمودن افراد معلول در رقابت‌ها، آموزش‌ها و رویدادهای ورزشی افراد عادی. همچنین مورد حمایت قراردادن رشته‌های ورزشی و ورزشکاران معلول در همان سطح ورزشکاران عادی.
- حمایت از فدراسیون‌هایی که افراد معلول را سازمان‌دهی می‌کند.
- آموزش مربیان تشکیل‌دهنده کادر ورزشی افراد معلول.
- مطابقت وسایل و تجهیزات ورزشی نسبت به نیازهای ورزشی معلولین.
- مطلع سازی معلولین نسبت به اثرات مثبت و سازنده ورزش و مقررات مربوط به آنها.

هدف ۱۰- ایجاد فرصت انجام فعالیتهای ورزشی و کسب مقام‌های مسئولیتی برای زنان

- یکسان دانستن ورزش‌ها و رقابت‌هایی که زنان در آن شرکت دارند همانند ورزش‌ها و رقابت‌هایی که مردان در آن شرکت دارند.
- اتخاذ روش‌شناسی تمرینات و مسابقاتی که خاص بانوان است.
- تأسیس «کمیسیون‌های زنان و ورزش» (در هر مقیاسی) در نهادهای مختلف ورزشی تا شرکت زنان در نهادهای مسئولیتی ترغیب گردد.

هدف ۱۱- توسعه بخشیدن به فعالیتهای جوانان و بهبود بخشیدن به دخالت آنان در زندگی جمعی و

نهادهای مسئولیتی ورزشی

- انجام اقداماتی به منظور شناسایی ورزش و ابتکارات ورزشی به‌ویژه برای جوانان از طریق برنامه‌های دبستانی و پیش‌دبستانی.
- فراهم آوردن امکان دستیابی جوانان به مسئولیت‌های اجتماعی، آماده ساختن آن‌ها و ارزش قائل شدن برای نقش آن‌ها.
- شریک ساختن جوانان در نهادهای مسئولیتی. تأسیس کمیسیون‌های جوانان در داخل سازمان‌ها. در نظر گرفتن بودجه لازم برای آنان و توجه نمودن به پیشنهادها آنان. همچنین احترام‌گذاری به تصمیمات آنان و در صورت امکان اجرای آن‌ها (بهمن پور، ۱۳۸۳).

۲-۸-۳ فصل سوم: «مدیریت و سازمان‌دهی ورزشی که به محیط زیست احترام

می‌گذارد».

هدف ۱۲- احترام قائل شدن برای رشته‌های متنوع ورزشی سنتی و مذهبی و ارتقاء بخشیدن به ورزش به‌عنوان عنصر ارزشی جامعه.

- گنجاندن برنامه‌های ورزشی، فرهنگی، مذهبی محلی متنوع در سازمان‌های ورزشی و محترم شمردن هویت فرهنگی آن.

- شناسایی و محافظت از عناصر میراث مشترک و یادمان‌های ورزشی و احترام به آن‌ها.

هدف ۱۳- پیشگیری از هرگونه خشونت در ورزش و مبارزه با آن‌ها

- مبارزه علیه خشونت و هرگونه «غیر مدنیت» در ورزش.
- برخورد با خشونت تماشاچیان به هنگام مسابقات ورزشی.
- مبارزه علیه اقدامات گروهی و رفتارهایی که بر هم زننده نظم اجتماعی و اخلاق پسندیده می‌باشند.

- توسعه بخشیدن به برنامه‌های هماهنگ در جهت پیشگیری و مبارزه با هرگونه خشونت در ورزش (از طریق آموزش کارمندان، اطلاع‌رسانی، رسانه‌ها و ...).

هدف ۱۴- گنجاندن بخشی تحت عنوان «محیط زیست» در برنامه‌های آموزشی و کارآموزی کارمندان و ورزشکاران

- حساس سازی ورزشکاران نسبت به حفظ محیط زیست با اطلاع رسانی و پیشنهاد به منصف ظهور رساندن این اصول از طریق اقدامات عملی.
- بهره‌مندی از ورزشکاران صاحب‌نام، همانند الگویی مناسب جهت افزایش آگاهی‌های زیست‌محیطی و ترویج اصول توسعه پایدار.

هدف ۱۵- لحاظ نمودن توجه به پایگاه‌های ورزشی و مناظر طبیعی در اداره امور

- داخل نمودن محافظت از طبیعت در سیاست‌ها، مقررات و نحوه اداره سازمان‌های ورزشی. ایجاد کمیسیون‌هایی تحت عنوان «پایگاه و محیط زیست» در نهادهای مختلف و تنظیم اساسنامه‌های محیط زیست.
- نظارت و ارزیابی اثرات اجرایی در زمینه محیط زیست.
- تضمین نگهداری مستمر پایگاه‌ها و ارتقاء بخشیدن به نحوه اداره پایدار پایگاه‌ها و مشارکت در نگهداری آن‌ها.

هدف ۱۶- ایجاد تأسیسات، تجهیزات و امکانات ورزشی با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی و توسعه روش‌های اداره پایدار

- مدنظر قراردادن ارزیابی زیست‌محیطی پیش از احداث پایگاه‌ها، تأسیسات ورزشی، مجموعه‌های ورزشی و دهکده‌های المپیک و همچنین برگزاری بازی‌های ورزشی در مقیاس بزرگ (مسابقات المپیک و جام جهانی).
- وارد نمودن قواعد زیست‌محیطی در لیست هزینه‌های اداره تأسیسات و امکانات ورزشی و اداری.
- اعمال توجه ویژه به بومی کردن تجهیزات ورزشی به‌ویژه در جهت استفاده کمتر از فضا و محدود کردن مصرف انرژی مربوط به جابه‌جایی.
- نظارت بر کیفیت هماهنگی تأسیسات ورزشی با مناظر طبیعی.

- شناسایی تجهیزات ورزشی موجود و انجام طرح‌هایی در راستای آبادانی پایدار سرزمین.
- ساخت تأسیسات ورزشی به گونه‌ای که چنانچه این تجهیزات در آینده بلااستفاده بمانند، تغییر کاربری و یا حذف احتمالی و بازگشت پایگاه ورزشی به حالت اولیه آن، به آسانی امکان‌پذیر باشد.

- فعالیت‌های ورزشی، وسایل ورزشی و مسابقات گوناگون ورزشی باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی شوند که محافظت از مناطق حفاظت‌شده، حومه شهرها، میراث فرهنگی و به‌طور کلی منابع طبیعی گوناگون را تضمین کنند.

هدف ۱۷- برگزاری متعهدانه مسابقات ورزشی نسبت به اصول توسعه پایدار

- گنجاندن تشویق‌ها و توصیه‌های زیست‌محیطی در هزینه‌های سازمان‌دهی رویدادها.
- انتخاب افرادی مسئول جهت برنامه‌های زیست‌محیطی و اعطای امکانات و اختیارات لازم به او برای انجام مأموریت در برگزاری مناسب‌ها.
- اتخاذ تمهیداتی جهت برآورد اثرات رویدادها بر محیط زیست.
- در نظر گرفتن جوایزی برای برگزارکنندگان مناسب‌هایی که به محیط زیست توجه دارند.
- دعوت مجریان و تماشاچیان به رعایت اصول زیست‌محیطی و حفاظت از طبیعت در رویدادها.
- اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزشی زیست‌محیطی برای برگزارکنندگان پیش از آغاز رویدادهای ورزشی (در هر مقیاس).
- فعالیت‌های ورزشی، وسایل ورزشی و مسابقات گوناگون باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی شوند که آثار زیست‌محیطی ساختارهای مختلف مربوط به چنین وسایلی و فعالیت‌هایی همچون ساخت‌وسازهای شهری، مسیرهای اصلی عبور و مرور، راه‌ها و وسایل ارتباطی، وسایل الکتریکی، آب و مواد غذایی، دورریزی مواد زائد و ضایعات و نیز عمل‌آوری مواد متفاوت را به حداقل ممکن برسانند.

- در هنگام برگزاری مسابقات بزرگ ورزشی، برگزارکنندگان باید تضمین دهند، در وضعیت اجتماعی - اقتصادی، جغرافیایی و اقلیمی یکسان، نسبت به دوره‌های پیشین برگزاری چنین مسابقاتی موقعیت‌های بهتری برای رعایت شرایط پایدار فراهم می‌آورند.
- پس از پایان مسابقات مذکور، انجام طرح ارزشیابی زیست‌محیطی، به جهت بررسی آثار مثبت و منفی فعالیت‌ها بر محیط زیست لازم بوده که می‌بایست گزارش مفصلی از آن تهیه‌شده و به اطلاع مراجع ذی‌صلاح برسد. همچنین از نتایج طرح ارائه‌شده در موارد مشابه آتی نیز استفاده شود.

هدف ۱۸- توسعه بخشیدن به استفاده از وسایل نقلیه کم‌مصرف و پاک‌تر

- تشویق و توسعه استفاده از وسایل نقلیه جمعی و پاکیزه (دوچرخه و ...).
- برگزاری مسابقات ورزشی به نحوی طراحی گردند تا از انجام مسافرت‌های درون‌شهری و برون‌شهری بی‌مورد کاسته شود و مصرف سوخت نیز کاهش یابد.
- اطمینان یافتن از استقرار تجهیزات ورزشی در مناطق، نسبت به حمل‌ونقل وسایل نقلیه جمعی به آن مناطق، قبل از آغاز رویدادها (بهمن پور، ۱۳۸۳).

۲-۸-۴ فصل چهارم: «یک اقتصاد ورزشی پویا، در خدمت توسعه پایدار»

هدف ۱۹- به اجرا گذاردن الگوی جدید مصرف با رعایت اصول توسعه پایدار

- در پیش گرفتن نوع جدیدی از مصرف که صرفه‌جویی در انرژی را مدنظر قرار دهد.
- در اولویت قراردادن محصولاتی که بر اساس اصول توسعه پایدار تولید گردیده‌اند، در هنگام خرید از قبیل: کاربرد مواد قابل بازیافت، مخالفت با کار کودکان و تجارت ناعادلانه.
- رعایت استفاده مجدد از مواد و تجهیزات ورزشی (بازیافت).
- در اولویت قراردادن، استفاده از منابع تجدید پذیر و منابع انرژی پاک در آینده.

هدف ۲۰- تدارک ورزش به‌عنوان منبع ثروت برای کشور

- تلاش در جهت آن که رویدادها و فعالیت‌های ورزشی، پیامدهای اقتصادی مثبتی برای کشور و مردم در برداشته باشند.
 - هماهنگ نمودن فعالیت‌های ورزشی با طرح توسعه سرزمین. هماهنگ نمودن رویدادها و فعالیت‌ها با آنچه در کشور وجود دارد، توسعه دخالت بازیگران (منتخبین محلی، شاغلین در توریسم و ...).
 - حمایت از کمک‌های انجمن‌های ورزشی به بهبود زندگی ساکنین.
- هدف ۲۱- توسعه اشتغال و تلاش در جهت حرکت به سمت توسعه پایدار
- امکان توسعه بخشیدن به طرح زندگی با اشتغال در ورزش برای افراد، به‌ویژه از طریق توسعه آموزش‌های کیفی و حمایت از فعالیت‌ها.
 - ایجاد اشتغال برای افرادی که به‌واسطه معلولیت‌های جسمی، ذهنی و اجتماعی از جهان اطراف خود فاصله دارند.
 - سوق دادن کمک‌های ورزشی به سمت افرادی که از لحاظ شغلی دچار مشکلاتی هستند.
 - مراقبت بر رعایت حقوق افراد و مقررات اجتماعی از طرف شاغلین ورزش (بهمن پور، ۱۳۸۳).

۲-۲-۹ انواع اثرات ایجادشده توسط رویدادهای ورزشی

۲-۲-۹-۱ اثرات کوتاه‌مدت

اثرات کوتاه‌مدت در هنگام مسابقات رخ می‌دهند. به‌طور مثال آلودگی صدا یا آلودگی هوای محلی، ناشی از یک رویداد ورزشی خاص، جزء اثرات کوتاه‌مدت هستند. (بهمن پور، ۱۳۸۳)

۲-۲-۹-۲ اثرات بلندمدت

اثرات بلندمدت پس از پایان یافتن مسابقات نیز ادامه دارند؛ این اثرات می‌توانند ناشی از تجهیزات یا زیر سازه‌های باقی‌مانده باشند. همچنین افت کیفیت خاک نیز از جمله اثرات بلندمدت به شمار می‌آید. (بهمن پور، ۱۳۸۳)

۲-۲-۹-۳ اثرات مستقیم

اثرات مستقیم توسط تجهیزات و افرادی که به‌طور مستقیم در رویدادهای ورزشی حضور دارند، ایجاد می‌گردند. (بهمن پور، ۱۳۸۳) اگر با نگاهی واقع‌بینانه، فعالیت مؤسسات ورزشی را مرور کنید، ویژگی‌هایی را مشاهده می‌کنید که پایدار و دوام‌پذیر نیستند و درعین‌حال راه‌حلی هم برای آن ندارید. ادامه مدیریت ورزش با وضعیت کنونی، انکار آثار اجتماعی و زیست‌محیطی آن و نادیده انگاشتن آثار منفی عامل‌های خارجی بر فعالیت‌های ورزشی، دو پیامد زیر را در بر خواهد داشت. نخست آنکه فعالیت‌های ورزشی بزرگ‌تر تجربه‌های کم‌ارزش‌تر و نامناسب‌تری برای شرکت‌کنندگان آینده آن فعالیت‌ها در بر خواهد داشت. دوم، تصویر ترسیم‌شده از ورزش و نمونه‌های ارائه‌شده از طریق آن تنها ترغیب افراد، گروه‌ها و دیگر بخش‌ها را به انجام فعالیت‌های ورزشی به شیوه‌های غیر پایدار قدیمی به دنبال خواهد داشت که نتیجه آن سوق دادن ورزش به ادامه فعالیت در فضایی آلوده‌تر و تخریب یافته‌تر خواهد بود. شکی نیست که راه بهتری هم وجود دارد. این راه جدید ورزش پایدار نامیده می‌شود که به نفع همه گروه‌ها اعم از مردم، ورزشکاران و طرفداران محیط‌زیست است. ورزش پایدار را می‌توان چنین توصیف کرد: ورزش رازمانی می‌توان پایدار نامید که ضمن برآورده ساختن نیازهای جامعه امروز ورزش و ایجاد فرصت‌های ورزشی برای همه در آینده، تلفیق و انسجام بیشتر محیط‌زیست طبیعی و اجتماعی را که ورزش بدان متکی است میسر سازد. ورزش می‌تواند درعین‌حال همگانی، ثمربخش و از نظر زیست‌محیطی و اجتماعی پاسخگو باشد. دستیابی به این مهم به عامل‌های زیر نیازمند است: - درک مفهوم ورزش پایدار و تعهد در قبال هدف‌های آن، - ارائه اصول و نظامی هدایتگر که به دستیابی به یک ورزش پایدارتر منجر شود، - تفهیم موضوع انجام فعالیت‌های ورزشی به شیوه‌هایی مناسب‌تر برای جامعه جهانی، - استفاده از ابزار مناسب برای کمک به برنامه‌ریزی بهتر و استفاده معقولانه‌تر از مواد و فناوری‌ها (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

از آنجاکه ورزش پایدار نگرش و مفهومی است که به سبب برخورداری از انعطاف‌پذیری و پتانسیل کافی می‌تواند پوشش‌دهنده تمام موضوعات و چالش‌هایی باشد که مدیران این بخش با آن مواجه

هستند، از این رو می‌تواند ارائه‌دهنده راهنمایی‌ها و مشاوره‌های ضروری برای چالش‌ها و معضلات کنونی و حتی آینده این بخش باشد (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۱۰ سیستم مدیریت زیست‌محیطی

مدیریت پایدار ورزش با پیوند فعالیت‌های سودمند زیست‌محیطی با فعالیت‌های بهینه اقتصادی و مسئولیت‌های اجتماعی با ایجاد ساختارها و فرایندهای مدیریتی مناسب میسر خواهد شد. یک نظام کارآمد مدیریت زیست‌محیطی برای هر سازمان ضمن تعیین و تبیین هدف‌های زیست‌محیطی و اقتصادی، خط‌مشی‌ها و راهبردها می‌تواند امکان اجرای آن‌ها را نیز فراهم سازد. (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴). در ایران نیز، همانند سایر کشورهای جهان بحث حفاظت محیط‌زیست و حرکت به‌سوی توسعه پایدار، از سالیان پیش آغاز گردیده و با سرعت ملایمی تداوم‌یافته است. در این راستا، برنامه مدیریت سبز، مطرح و تنظیم گردیده است. از برنامه سوم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور (۱۳۷۹) اعمال سیاست‌های مصرف بهینه منابع و حفاظت از منابع پایه و محیط‌زیست مورد تأکید قرار گرفته و کلیه دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی موظف شده‌اند که اجرای برنامه مدیریت سبز را در برنامه کار خود قرار دهند. در جهت تبیین و تسهیل اجرای بهینه مدیریت سبز در دستگاه‌های اجرایی، سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری مشاورین متخصص در زمینه مدیریت سبز، مجموعه مطالعات و اقداماتی را آغاز نموده است که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تهیه راهنماها و دستورالعمل‌هایی اجرایی اشاره داشت. در این برنامه لازم است که مجموعه مراکز ورزشی دولتی (شامل: استادیوم‌های ورزشی، سالن‌های ورزشی؛ استخر و سونای پوشیده، سازمان‌های کوهنوردی، اسکی، مانژهای اسب‌سواری، پیست‌های دوچرخه‌سواری و اسکیت و ...) مشارکت نموده و هر یک به‌نوبه خود دارای کلیه شرایط پایه یک سازمان سبز باشند. یک مرکز ورزشی، هنگامی می‌تواند در جامعه به‌عنوان "سازمان سبز" مطرح گردد که در راستای کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی و استفاده کارآمد و بهینه از منابع و مواد مصرفی، بدون مصرف بی‌رویه بتواند به فعالیت خود به‌صورت پایدار ادامه دهد. بر این اساس، یک مرکز "ورزشی سبز" دارای ویژگی‌های زیر باشد:

الف) سازگار با محیط و عاری از فعالیت‌های مخرب چرخه‌های طبیعت در کلیه فعالیت‌های روزمره از جمله (اداری، ورزشی، فرهنگی و ...)

ب) استفاده از مواد غیر سمی و پاک، کاربری مجدد کالاها و استفاده از مواد بازیافتی، استفاده از مواد سازگار با محیط‌زیست.

ج) کارآمد و بهره‌ور در زمینه‌های مختلف (صرفه‌جویی در مصرف منابع و مواد مصرفی و ...) (اخگر اسلامی و همکاران، ۲۰۱۲). در سال‌های اخیر، بخش‌های دولتی و تجاری کارهای زیادی در خصوص ارائه و توسعه شیوه‌های عملی و مقرون‌به‌صرفه مدیریت محیط‌زیست انجام داده‌اند. روش‌های متفاوتی برای بخش‌های گوناگون و انواع سازمان‌ها با ابعاد متفاوت کاری پیشنهاد و ارائه شده است. به‌طور کلی برای هر سازمان روش مؤثر و کارآمد مدیریت محیط‌زیست روشی است که در امر تعیین و تبیین هدف‌های اقتصادی و زیست‌محیطی، ارائه خط‌مشی‌ها و راهبردهای سازمانی و اجرای آن‌ها توانمند باشد. تصمیم به آغاز یک نظام مدیریت زیست‌محیطی باید در سطح مسئولان رده‌بالای هر سازمان صورت گیرد. در سازمان‌های کوچک‌تر این تصمیم می‌تواند از طرف هیئت‌مدیره، رئیس هیئت اجرایی یا مقام مسئول هم‌رده اتخاذ شود. در تمام موارد طراحی مؤثر این نظام و اجرای دقیق آن نیازمند حمایت مدیران، مسئولان و مجریان، کارکنان و علاقه‌مندان در کلیه سطوح است. از آنجاکه گروه‌های ورزشی منحصربه‌فرد هستند، هرکدام به یک نظام مدیریت زیست‌محیطی اختصاصی نیاز دارند که متناسب با ابعاد، ساختار سازمانی و موضوعات موردعلاقه آن‌ها باشد. (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۱ مدیریت زیست‌محیطی، بهبود بخش سلامت انسان

سلامت فردی ورزشکاران، تماشاچیان، مسئولان بخش ورزش و شهروندان یک شهر ارتباط تنگاتنگی با وضعیت محیط‌زیست آن‌ها دارد؛ بنابراین، بهبود شرایط زیست‌محیطی، سلامت بیشتر جامعه را سبب می‌شود. بهبود شرایط زیست‌محیطی که از مدیریت پایدار ورزش نشأت می‌گیرد، آثار جانبی مثبتی بر سلامت دارد. این سلامت وقتی حاصل می‌شود که مدیران نکته‌های زیر را موردتوجه قرار دهند: - ورزشکاران را در فعالیت‌ها و مسابقاتی شرکت دهند که کمتر در معرض شرایط خطرناک و زیان‌آور نظیر

آلودگی هوا و آب، هوای بد و نامساعد سالن‌های سرپوشیده ورزشی، دود سیگار و سایر مواد شیمیایی مضر نظیر آفت‌کش‌ها قرار گیرند. - در برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده و تعیین زمان و مکان برگزاری مسابقات و یا انجام تمرینات به خطرات و صدمات ناشی از اشعه ماورای بنفش خورشید توجه داشته باشند و ضمن ارائه هشدارهای لازم در این خصوص نسبت به ساخت یا تعبیه سایبان‌های مناسب برای تماشاچیان و بازیکنان در فضاهای باز اقدام کنند. - هنگام انتخاب محل برگزاری مسابقات، انجام تمرینات و طراحی تأسیسات مربوطه اولویت ویژه‌ای برای سلامت ورزشکاران قائل شوند. جامعه ورزش درمجموع این فرصت را دارد تا به یک مربی کارآمد موضوعات بهداشتی با ورزش تبدیل شود. جامعه ورزش می‌تواند آگاهانه سیاست‌های ملی و بین‌المللی مرتبط با مشکلات و معضلات زیست‌محیطی را که نه تنها متصدیان این رشته که کل اصول ورزش را دچار مخاطره می‌سازند را بهبود بخشد. (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۲ موضوعات مهم زیست‌محیطی

همه مسابقات، مجموعه‌ها و اماکن ورزشی به‌گونه‌ای در نگرانی‌های مهم منطقه‌ای و جهانی زیست‌محیطی سهیم هستند. مدیریت مسابقات و تأسیسات ورزشی غالباً با مصرف انرژی بیشتر، آلودگی هوا، انتشار گازهای گلخانه‌ای، تولید زباله (سمی و غیر سمی)، کاهش لایه ازن، تخریب زیست‌بوم‌ها و تنوع زیستی، فرسایش خاک و آلودگی آب‌ها همراه است. برای نمونه موارد زیر را بیان می‌داریم: - مصرف سالیانه انرژی در مراکز ورزشی انگلستان حدود یک میلیون دلار است که تولید ۵۰۰ هزار تن دی‌اکسید کربن و انتشار آن در جو را نیز باید به این رقم افزود، - در بازی‌های حرفه‌ای فوتبال یا بیس‌بال در آمریکا بین ۳۰ تا ۵۰ هزار لیوان یک‌بارمصرف روزانه مراکز دفن زباله می‌شود، - ۳۶۰۰ پیست و میدان یخی در کانادا، سالیانه بیش از یک میلیون مگاوات برق مصرف می‌کنند. این رقم انتشار گازهای آمونیاک کاهش‌دهنده لایه ازن ناشی از استفاده از وسایل سرمازا را شامل نمی‌شود (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۳ درک اثرات محیط‌زیست ناسالم بر ورزش

چگونگی نقش صنعت ورزش و فرهنگ ورزشی حاکم در یک جامعه در تخریب محیط‌زیست تنها بخشی از این فرایند است؛ زیرا ورزش تنها یک علت نیست، بلکه خود نیز یک قربانی است. انجام یک فعالیت

ورزشی خاص در یک محیط ناسالم اکولوژیکی اگر غیرممکن نباشد، قطعاً سخت خواهد بود و اگر هم میسر باشد، غالباً عاقلانه نخواهد بود. یک محیط زیست ناسالم، نه تنها به صورت مای گوناگون به ورزشکار صدمه میزند، بلکه سد راهی برای ادامه فعالیت های ورزشی او خواهد بود. آلودگی آب و هوا، کاهش لایه ازن، نابودی زیست بوم ها، زباله های سمی، آفتکشها، صداها، مزاحم، ترافیک، تغییرات آب و هوا، سیگار و هوای ناسالم فضای سرپوشیده از جمله مهم ترین تهدیدات زیست محیطی برای پرداختن به یک فعالیت ورزشی ایمن و نشاط آور است. آثار تخریبی این تهدیدات می تواند کوتاه مدت و منطقه ای باشد و فقط مانع حضور ورزشکار در یک محل خاص و یا شرکت در یک فعالیت ورزشی به خصوص شود و یا بلندمدت و گسترده باشد و کارآمدی یک منطقه، مسابقه ورزشی و حتی خود ورزش را هم به مخاطره اندازد. انباشته شدن دی اکسید نیتروژن در پیست بازی های یخی و یا دود سیگار در سالن های ژیمناستیک، نمونه هایی از تهدیدات کوتاه مدت هستند. این شرایط اگرچه ممکن است ناراحتی هایی چون تهوع و سرگیجه را سبب شود و توانایی ورزشکار را برای ارائه فعالیت ورزشی دچار اختلال سازد، اما با از بین رفتن نشان پیدایش آن ها صورت نگیرد، حضور مکرر و مداوم ورزشکار در این مکان ها صدمات و خطرات درازمدت تری را برای او در بر خواهد داشت (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۴ آلودگی هوا در فضاهای سرپوشیده

موضوع کیفیت هوا در فضاهای سرپوشیده، یکی از موضوعاتی است که در سال های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. شیوع روزافزون بیماری های " سندروم بیماری های ساختمانی " و " حساسیت های محیط زیستی " عمده دلیل توجه به این موضوع بوده است. هوا در فضای سرپوشیده علاوه بر اینکه به خوبی تهویه نمی شود، می تواند حاوی ذرات حاصل از محصولات پلاستیکی و نفتی باشد که این روزها در آرایه گری داخلی تمام ساختمان ها به کار رفته است. به این عامل ها، مواد آلی فرار ناشی از رنگ ها، مواد پاک کننده، دستگاه های فتوکپی و چاپگرهای لیزری، همچنین عطر متصاعد کننده از صابون ها، شامپوها، نرم کننده ها، خوشبوکننده های هوا و عطرها و ادکلن ها را نیز باید اضافه کرد. این مواد به تنهایی و یا با ترکیب با یکدیگر، منبع بسیاری از حساسیت ها و آلرژی های زیست محیطی شناخته شده اند. مشابه این

شرایط مضر و خطرآفرین و یا حتی بسیار وخیم‌تر از آنچه در اداره‌ها و خانه‌ها به چشم می‌خورد، در فضاهای سرپوشیده ورزشی یافت می‌شود که این امر ناشی از ازدحام بیشتر جمعیت و مضاعف شدن فعالیت‌های تنفسی است. (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۴-۱ کیفیت هوا در فضای سرپوشیده

کیفیت هوا در سالن‌ها و مراکز ورزشی از موضوعاتی است که غالباً نادیده انگاشته می‌شود. این امر آسیب‌های جدی و زیادی برای ورزشکاران، کارکنان مراکز و تماشاچیان در بر خواهد داشت. استعمال دخانیات، آلاینده‌های شیمیایی و تهویه نامطلوب هوا از جمله موضوعاتی هستند که باید به آن‌ها توجه کرد.

۲-۲-۱۴-۲ استعمال دخانیات

در بسیاری از سالن‌ها و مراکز ورزشی استعمال دخانیات صریحاً در داخل و بیرون از سالن یا مرکز ممنوع اعلام شده است. برخی از این مراکز کشیدن سیگار را تنها در برخی فضاهای خاص ممنوع اعلام کرده‌اند. اگرچه اعلام یک ممنوعیت کلی برای استعمال دخانیات در سالن‌های سرپوشیده، زمین‌های بازی و در جایگاه تماشاچیان در استادیوم‌های غیر سرپوشیده را باید به عنوان حداقل استاندارد به شمار آورد، اما شاید لازم باشد کشیدن سیگار در برخی از مکان‌های خاص مجاز باشد این گونه مکان‌ها باید از مکان‌هایی که کشیدن سیگار در آن‌ها مجاز نیست جدا باشد و هوای آن‌ها باید مستقیماً به بیرون هدایت و تهویه شود. یک محیط عاری از دود فایده‌های بی‌شماری دارد که کیفیت بهتر هوا برای همه ساکنان آن محیط، هزینه کمتر برای تصفیه هوا توسط صاحبان یا اداره‌کنندگان آن‌ها و شاید مهم‌تر از همه عملکرد بهتر ورزشکاران در چنین محیطی (به سبب مقدار کمتر کربن در هموگلوبین خون) برخی از مهم‌ترین این فواید است. کارشناسان معتقدند که از میان منابع آلاینده منواکسید کربن حاصل از مصرف سیگار و دود اتومبیل‌ها به‌طور چشمگیری سبب افزایش مقدار کربن هموگلوبین خون و در نتیجه کاهش مقدار اکسیژن موجود در خون ورزشکاران خواهد بود.

۲-۲-۱۴-۳ آلاینده‌های شیمیایی

بسیاری از ما در محیطی مملو از مواد شیمیایی کار یا بازی می‌کنیم. هوای پیرامون ما، حاوی مقدار زیادی گازهای شیمیایی است که از وسایل و مبلمان، فرشینه و فرش، مواد پاک‌کننده و غیره متصاعد می‌شوند. مدیران سالن‌ها، مراکز ورزشی و خریداران باید در مورد منابع و آثار بالقوه این آلاینده‌های شیمیایی آگاهی داشته باشند. به کاربران دستورالعمل‌های موجود در زمینه‌ی نحوه استفاده مناسب از این محصولات و کالاهایی که گاز کمتری از خود متصاعد می‌کنند (کالاهایی دارای گواهی سبز یا دوستدار محیط‌زیست) و ملزم کردن تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان به ارائه گزینه‌های بهتر از جمله روش‌هایی هستند که بهبود کیفیت هوا را در سالن‌ها و مراکز سرپوشیده ورزشی به دنبال خواهند داشت. علاوه بر موضوع کاهش یا اجتناب از منابع آلاینده هوا در فضای سرپوشیده، تهویه مطلوب هوا (باز کردن پنجره‌ها یا گردش هوا به‌طور متناوب) و استفاده از دستگاه‌های مخصوص برای تصفیه هوای سالن‌ها برخی از راه‌های مقابله با هوای آلوده در فضاهای سرپوشیده هستند.

۲-۲-۱۴-۴ راه‌هایی برای بهبود کیفیت هوا در مراکز ورزشی

برای بهبود کیفیت هوا در مراکز ورزشی راه‌های زیر پیشنهاد می‌شوند:

- کنترل اصلی‌ترین آلاینده‌های هوا نظیر مونواکسید کربن، دی‌نیتروژن و دادن به‌طور مرتب.
- انتخاب و استفاده از مواد و مصالح ساختمانی که گاز کمتری از خود متصاعد می‌کنند نظیر عایق‌های به‌کاررفته در ساختمان. ترکیبات چوبی، چسب‌ها، رنگ‌ها، درزگیرها، حلال‌ها و فرشینه‌های دارای الیاف مصنوعی.
- انجام تعمیر و آرایه‌گری ساختمان و استفاده از رنگ و چسب در تعطیلات آخر هفته و اطمینان از تهویه مطلوب هوای ساختمان
- عدم استفاده از اثاثیه و فرشینه‌های که دارای ترکیبات ارگانیک فرار مانند فرمالوئید هستند.
- عدم استفاده از فرشینه و کف‌پوش؛ زیرا این محصولات مکان مناسبی برای رشد موجوداتی مانند مایت و کپک هستند و واکنش‌های آلرژی‌زا را سبب می‌شوند.

- تهویه هوای سالن حداقل چند هفته قبل از سکونت در محل.
- قراردادن گیاهان نظیر گیاهان طبیعی گندمی. گونه‌هایی چون فیلودندرون و پیچک باعث کاهش غلظت بسیاری از آلاینده‌های هوا در مکان‌های سرپوشیده می‌شوند. گذاشتن یک یا دو گلدون در هر اتاق تأثیر بسزایی در کیفیت هوا و فضای کاری دارد.
- ارزیابی سالیانه کیفیت هوای محیط توسط کارشناسانی خارج از سازمان.
- توجه به اعتراضات کارکنان و استفاده از مرکز و پاسخ‌گویی به آنان.

۲-۲-۱۴-۵ گردش و تهویه نامطلوب هوا

بهبود عایق‌کاری ساختمان، پوشانیدن شکاف‌ها و نصب درزگیرها در صرفه‌جویی در انرژی بسیار اهمیت دارد که اگر با تهویه مطلوب هوای ساختمان همراه نباشد، می‌تواند به بروز سندرومی به نام "سندرم بیماری ساختمان" منجر شود. عدم تهویه مطلوب هوا، سبب از دست رفتن طراوت و تازگی هوای ساختمان شده و فضای ساختمان مملو از ترکیبات مضر و زیان‌بار می‌شود. تهویه هوای ساختمان به‌طور مرتب و ورود هوای تازه به درون ساختمان می‌تواند بسیار مؤثر باشد. در صورتی که هوای بیرون به همان اندازه یا حتی بیشتر آلوده باشد عاقلانه‌ترین راه ترک محل است. چنانچه هوای بیرون ساختمان نسبتاً تمیز باشد، تنظیم سیستم تهویه باید به‌گونه‌ای باشد که موجب افزایش ورود جریان‌های هوای تازه بیرون به درون ساختمان شود. باز کردن پنجره‌های اتاق به‌عنوان بخشی از سیستم تنظیم هوا می‌تواند خود یک راه‌حل باشد.

۲-۲-۱۵ سیستم روشنایی

کاهش تعداد لامپ‌ها در یک ساختمان، تجهیز ساختمان با سیستم‌های کارآمد و کم‌مصرف و استفاده حداکثری از روشنایی روز از جمله اقداماتی هستند که در حوزه فعالیت‌های کارآمدسازی سیستم روشنایی یک ساختمان می‌توانند مدنظر قرار گیرند. نکته مهم در کاهش تعداد لامپ‌های مصرفی نصب لامپ به

تعداد لازم و متناسب با فعالیت انجام شده در یک محل و خاموش کردن کامل آن‌ها در هر مکان و هر زمان که میسر باشد (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۵-۱ راه‌هایی به منظور بهبود وضعیت روشنایی یک ساختمان:

- اجتناب از نورافکنی‌های تند و خیره‌کننده از طریق کاهش درخشندگی و تنظیم نور در سطحی متناسب با نوع کار و فعالیت.
- نصب تایمرها و گیرنده‌های هوشمند مانند جهت‌یاب‌ها و گیرنده‌های حساس به روشنایی روز که لامپ‌ها را بنا به شرایط خاموش و روشن می‌کنند.
- نصب کلیدها در نقاطی که کارکنان یا بهره‌برداران بتوانند در موقع لزوم لامپ‌ها را خاموش و روشن کنند.
- نصب کلیدهای اضافی تا بتوان لامپ‌ها را فقط در صورت ضرورت روشن کرد.

۲-۲-۱۶ آب و نحوه استفاده از آن

آب نیز مانند انرژی کالایی کمیاب و گران است که استفاده بی‌رویه از آن پیامدهای زیست‌محیطی بی‌شماری دربردارد. متأسفانه بهایی که بیشتر مصرف‌کنندگان برای مصرف آب پاکیزه و بهداشتی پرداخت می‌کنند به‌سختی قیمت واقعی تولید آن را می‌پوشاند. اگرچه در برخی کشورها اقداماتی در دست انجام است تا با اتخاذ و ارائه مکانیسم‌های مناسب بتوانند قیمت واقعی آن را از مصرف‌کنندگان بگیرند. از آنجاکه فقط این قیمت است که با مصرف بیشتر افزایش می‌یابد، یک مجموعه ورزشی که اقداماتی را به‌منظور کاهش مصرف آب خود انجام داده تنها می‌تواند اندکی از این موضوع متأثر شود. این‌همه استفاده پایدار از آب مفهومی فراتر از کم‌مصرف کردن آن دارد. نحوه استفاده از آبی که به مصرف می‌رسانیم و تخلیه یا عدم تخلیه مواد خارجی در آن تأثیر شگرفی نه‌تنها بر کیفیت جریان آب بلکه بر بهای پرداختی آن دارد. کاهش مصرف آب علاوه بر کاهش آب‌بهای پرداختی، نیاز به توسعه و ایجاد کارخانه‌های تصفیه فاضلاب را نیز کاهش خواهد داد، همچنین آلوده نکردن فاضلاب‌ها با مواد

خطرناک و سمی سبب کاهش هزینه‌های تصفیه آب و قابل شرب کردن مجدد آن خواهد شد (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴). سالن‌ها و مراکز ورزشی معمولاً برای استخرهای سرپوشیده، آبیاری فضاهای سبز و چمن زمین‌های ورزشی آب زیادی را به مصرف می‌رسانند. ایجاد برف مصنوعی نیز یکی دیگر از موارد مصرف مهم آب است (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۷ ایزو ۱۴۰۰۱ در نظام مدیریت زیست‌محیطی

اگرچه الگوهای مختلفی برای نظام مدیریت زیست‌محیطی موجود است، اما مطرح‌ترین الگوی رایج، الگوی سازمان جهانی استاندارد (ISO) است. ایزو ۱۴۰۰۰ مجموعه‌ای از استانداردهای زیست‌محیطی است که دارای یک نظام مدیریت زیست‌محیطی به نام ایزو ۱۴۰۰۱ است و در تمام سازمان‌های متوسط و بزرگ کاربرد دارد. سازمان‌های کوچک‌تر نیز می‌توانند از استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ مشاوره و راهنمایی بجویند. اینکه سازمانی بخواهد ایزو ۱۴۰۰۱ را بپذیرد یا نپذیرد به بزرگی و کوچکی سازمان مذکور، هدف‌ها و میزان انتقادهای وارده بر آن سازمان بستگی دارد. محورهای نظام مدیریت زیست‌محیطی ایزو ۱۴۰۰۱ به شرح زیر است:

۲-۲-۱۷-۱ سیاست‌های زیست‌محیطی

تعیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌های زیست‌محیطی سازمان و حصول اطمینان از:

الف) متناسب بودن خط‌مشی‌های تعیین‌شده با فعالیت‌ها و خدمات سازمان.

ب) حمایت سیاست‌های متخذه از بهینه‌سازی مستمر محیط‌زیست و جلوگیری از آلوده شدن آن.

پ) تعهد سیاست متخذه به رعایت قوانین و مقررات مربوطه.

ت) برخورداری از چارچوبی مشخص برای تعیین هدف‌ها و مقاصد زیست‌محیطی سازمان.

ث) مستند، قابل اجرا و رسیدگی و قابل انتقال به همه کارکنان.

ج) قابلیت دسترسی همگانی.

۲-۲-۱۷-۲ برنامه ریزی

الف) ابعاد زیست محیطی:

ارائه فرایندی به منظور شناسایی ابعاد زیست محیطی فعالیت های سازمان و تعیین ابعاد مهم تأثیرگذار و مدنظر قرارداد آن ها در تعیین هدف های سازمان.

ب) مقتضیات حقوقی و سایر مقتضیات:

تعیین مقتضیات حقوقی و سایر مقتضیات کاربردی.

پ) هدف ها و مقاصد:

تعیین هدف ها و مقاصد زیست محیطی مستند در تمامی سطوح و عملکردهای مربوطه سازمان.

ت) برنامه های مدیریت زیست محیطی:

ارائه برنامه های متناسب برای دستیابی به هدف ها و مقاصد تعیین شده؛ تعیین مسئولیت ها، شیوه ها و برنامه هایی که از طریق آن ها دستیابی به هدف های تعیین شده قابل حصول خواهد بود.

۲-۲-۱۷-۳ عملی کردن برنامه ها

الف) ساختارها و مسئولیت ها:

وظایف، مسئولیت ها و اختیارات باید مشخص و مستند اعلام شوند. مدیریت سازمان باید منابع مورد نیاز برای اجرای سیستم مدیریت زیست محیطی را تأمین کند.

ب) آموزش، ارتقای آگاهی ها و ایجاد زمینه رقابت:

تعیین نیازهای آموزشی برای کارکنانی که فعالیت آن ها تأثیر بسزایی بر محیط زیست دارد. آگاهی دادن به کارکنان و اعضا در خصوص: - اهمیت منطبق بودن با شرایط و مقتضیات سیستم مدیریت زیست محیطی، - آثار چشمگیر زیست محیطی فعالیت های آن ها و فایده های زیست محیطی عملکردهای بهینه فردی، - وظایف و مسئولیت های آن ها در تحقق تطابق اهداف و - تبعات و عواقب بالقوه تخطی از شیوه ها و دستورالعمل ها.

ت) ارتباطات:

توسعه شیوه‌های ارتباطات داخلی و ایجاد ارتباط با ذینفعان در خصوص موضوعات زیست‌محیطی و نظام مدیریت زیست‌محیطی.

ث) مستندسازی:

ثبت و ارائه عامل‌های اصلی سیستم مدیریت زیست‌محیطی و هدایت مردم به سمت مستندات مربوطه.

۲-۲-۱۷-۴ برنامه‌های اصلاحی و کنترلی

الف) ارزیابی و اقدام:

ارائه شیوه‌های لازم به‌منظور ارزیابی ویژگی‌های اساسی فعالیت‌ها و عملکردهایی که آثار شگرفی بر محیط‌زیست دارند. ثبت و درج اطلاعات برای پیگیری امور اجرایی، کنترل فعالیت‌های مربوطه و تطابق آن‌ها باهدف‌ها و مقاصد تعیین‌شده.

ب) انجام اصلاحات و اقدامات بازدارنده:

ارائه شیوه‌های لازم به‌منظور تعیین مسئولیت‌ها، اختیارات، بررسی و کنترل موارد غیر منطبق با مسئولیت‌های تعیین‌شده، انجام اقدام لازم در مورد کاهش آثار ایجادشده و آغاز تدابیر اصلاحی و بازدارنده.

پ) بازنگری سیستم مدیریت زیست‌محیطی:

اعمال بازنگری‌های دوره‌ای و مرتب به‌منظور تعیین چگونگی عملکردها و حفظ سیستم و ارائه نتایج بازنگری‌های انجام‌شده به مدیریت سازمان.

ت) بررسی و بازبینی مدیریت:

مدیر ارشد سازمان باید به‌طور منظم کارایی نظام مدیریت زیست‌محیطی را بازبینی کند تا از مطلوبیت، کفایت و کارایی دائمی آن اطمینان حاصل نماید.

۲-۲-۱۷-۵ بازنگری های زیست محیطی

بازنگری های زیست محیطی که در اینجا از آن صحبت می شود می توانند به عنوان بخشی از نظام مدیریت زیست محیطی یا به طور جداگانه توسط سازمان هایی انجام شوند که نظامی برای مدیریت محیط زیست انتخاب نکرده اند. (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۲-۱۸ اصول طراحی پایدار مجموعه های ورزشی

- به بهبود وضعیت اکوسیستم ها در طول ساخت و ساز و حفاظت از آن ها در ایام استفاده از مجموعه توجه شود.
- محیط زیستی ایمن و مطلوب برای افرادی که در آن کار می کنند و نیز مکانی مفرح و مطلوب برای افرادی که از آن استفاده می کنند باشد.
- از آب آشامیدنی برای مقاصد غیر شرب استفاده نشود.
- قابلیت دستیابی به حداکثر کارآمدی انرژی را داشته باشد و برای تأمین انرژی مورد نیاز خود از منابع انرژی تجدید شونده، انرژی هایی با آلاینده گی و گازهای گلخانه ای کمتر استفاده کند.
- در طول فرایند تولید، استفاده از مواد آسیب رسان به منابع طبیعی و موادی که ایجاد آلودگی های سمی می کنند حداقل استفاده را داشته باشد.
- به حفظ و ایجاد عرصه های باز و طبیعی برای تفریح و آرامش نسل کنونی و آتی توجه داشته باشد.
- از استفاده از مواد کاهش دهنده لایه ازن خودداری گردد.
- آثار آلودگی های صوتی بر مردم محلی و دیگر گونه های (جانوری و گیاهی) ساکن در منطقه را به حداقل برساند.
- آثار مضرات نور بر مردم محلی و دیگر گونه های (جانوری و گیاهی) ساکن در محل را به حداقل برساند.
- به حفظ کیفیت آب رها شده در محل از طریق زهکشی یا تصفیه توجه نماید.

- بهبود کیفیت خاک، حفاظت از آن و رسوبات منطقه طرح را مدنظر قرار دهد.
- از مواد بازیافت شده حداکثر استفاده را برده و در تمام فعالیت‌های توسعه‌ای و عملیاتی خود تولید زباله و ضایعات را به حداقل برساند. (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

۲-۳ پیشینه پژوهش

مرور پیشینه تحقیق اهمیت موضوع موردنظر را به خوبی نشان می‌دهد. در تحقیقات صورت گرفته در داخل کشور، بیشتر به ماهیت و وضعیت ورزشگاه‌ها و اماکن ورزشی کشور پرداخته شده و توجهی به اثرات این اماکن بر محیط اطراف خود نشده است (کوزه چیان، ۱۳۷۵).

بهمن پور در تحقیق خود عنوان نمود تاکنون هیچ‌گونه برنامه‌ریزی خاصی در زمینهٔ اصلاح ساختار مراکز ورزشی از لحاظ زیست‌محیطی صورت نگرفته و مدیریت پایدار ورزش که تأکید بر رعایت ملاحظات زیست‌محیطی دارد به نحو مطلوب اجرا نمی‌گردد (بهمن پور و همکاران، ۱۳۸۳).

خسروی در پژوهش خود در ارتباط با قابلیت مصارف پساب‌ها و آب‌های برگشتی نتیجه‌گیری کرد که مهم‌ترین کاربری مصارف این منابع، کشاورزی و همچنین آبیاری فضای سبز و جنگل‌کاری اطراف شهرها هست که امکان استفاده از این منابع را با حداقل اثرات سوء زیست محیطی مقدور می‌سازد. در کنار مصارف زراعی، تغذیه مصنوعی به‌ویژه در فصول غیر زراعی به‌عنوان دومین اولویت مصارف اصلی این منابع مطرح هست (خسروی و همکاران، ۱۳۹۲).

بهمن پور (۱۳۸۴) در تحقیق خود دریافت که اقدامات حفاظتی و ایجاد محیط زیستی پایدار موجب مشارکت بیشتر مردم در فعالیت بدنی خواهد گردید (به نقل از طالب پور و همکاران، ۱۳۹۰).

نتایج پژوهش سلطان حسینی و همکاران در زمینهٔ اثرات زیست‌محیطی بر محیط اطراف نشان داد، اماکن ورزشی اثرات منفی زیست‌محیطی بر محیط اطراف خود ندارند. بررسی موارد مطرح در خصوص اثرات زیست‌محیطی اماکن ورزشی نشان می‌دهد مواردی از قبیل ایجاد آلودگی‌های صوتی (افزایش سروصدا) در منطقه از اثرات منفی اماکن ورزشی شهر یزد است. درحالی‌که بر توسعه فضای سبز تأثیر

مثبت گذاشته است. همچنین این اماکن موجب افزایش زباله و نخاله‌های ساختمانی نشده و در این زمینه اثر منفی نداشته‌اند (سلطان حسینی و همکاران، ۱۳۹۳).

بهمن پور (۱۳۸۸) در تحقیقی شاخص‌های بهداشتی و زیست‌محیطی در مجموعه‌های ورزشی شهر دامغان را مورد بررسی قرارداد و بیان کرد که ازلحاظ صرفه‌جویی در مصرف انرژی و منابع آبی، مجموعه‌های ورزشی این شهر از وضعیت مطلوبی برخوردار نبوده، ولیکن از جنبه کاهش میزان تولید آلاینده‌های زیست‌محیطی و رعایت اصول بهداشتی، مجموعه‌ها از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردارند (بهمن پور و همکاران، ۱۳۸۸).

مهر آرا و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافتند اعمال مدیریت مناسب، حفاظت از فضای سبز و محیط زیست و کاهش ضایعات زیست‌محیطی را به دنبال دارد. همچنین بیان کردند کاشت گونه‌های گیاهی مقاوم نسبت به آلودگی هوا، استفاده از سموم و کودهای کشاورزی مرغوب و نحوه مدیریت در حفظ و نگهداری پوشش گیاهی در توسعه و نگهداری فضای سبز تأثیر بسزایی دارند.

پوپکینو و همکاران (۲۰۰۵) و سالیس و همکاران (۲۰۰۰) نشان دادند که وضعیت زیست‌محیطی سالن‌های ورزشی از قبیل روشنایی مناسب، بهبود تهویه هوا و کاهش آلودگی صوتی بر میزان حضور افراد در فعالیت‌های بدنی تأثیر می‌گذارد و مطلوب بودن این مجموعه‌ها از نظر زیست‌محیطی باعث افزایش مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی می‌شود.

کاسپار (۱۹۹۸) در تحقیقی که با عنوان ورزش، محیط اطراف و فرهنگ انجام داد، دریافت که در هنگام ساخت امکان ورزشی، محیط‌زیست اطراف به‌وسیله احداث جاده‌ها، راه‌آهن و پارکینگ وسایل نقلیه تحت تأثیر قرار می‌گیرد و اقتصاد محیط اطراف خود را بهبود بخشیده و تولید اشتغال می‌کند. بارها مشاهده شده که ساخت یک مکان ورزشی در یک منطقه محروم، باعث ایجاد یک شهرک و رونق و گسترش آن گردیده است. یک موضوع مهم دیگر، مسئله حمل‌ونقل و ورزشکاران و تماشاچیان بوده که بر ترافیک شهر اثر می‌گذارد و این موضوع در هنگامی که مسابقات زیاد برگزار می‌شود شکل حادثه‌تری به

خود می‌گیرد. مدیریت مواد زائد و زباله‌های تولیدشده از اماکن و مسابقات ورزشی نیز باید مدنظر برنامه ریزان قرار گیرد (کاسپار، ۱۹۹۸).

تئودوری، لولوف^۱ و ویلیتس (۱۹۹۸) ذکر کردند افرادی که در فعالیت‌هایی مانند پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری شرکت داشتند رفتار دوستدار زیست‌محیطی بیشتری نسبت به افرادی که در فعالیت‌هایی مانند ماهیگیری و شکار حضور داشتند نشان دادند (تئودوری و همکاران، ۱۹۹۸). ویلیتس و تئودوری^۲ (۱۹۹۸) در نتایج تحقیق خود به همبستگی مثبتی بین رفتار دوستدار محیط‌زیست و ورزش دست یافتند (تئودوری و همکاران، ۱۹۹۸).

هافمن^۳ (۲۰۰۵) برای ساخت ورزشگاه دانشگاه مینه‌سوتا عواملی چون کاربری و نوع پوشش زمین، کمیت و کیفیت آب‌های سطحی، آب‌های زائد، وضعیت خاک، ترافیک، ارتعاش زمین هنگام ساخت ورزشگاه، سروصدا، گردوخاک، تأثیرات بصری، تأثیرات بر زیربنا و خدمات عمومی منطقه، ایجاد زباله و مواد جامد اضافی پرخطر، اثرات تجمع و تراکم افراد و تأثیرات اقتصادی، اجتماعی بر محیط اطراف این پروژه را بررسی کرد. اثرات ازدحام جمعیت شامل: ترافیک و پارک کردن خودروها، سروصدا، برگزاری کنسرت، رفتارهای پرخاشگرانه در نتیجه نوشیدن الکل و هیجانات مسابقه می‌شد (هافمن، ۲۰۰۵). از موارد خارج از کشور ایران که در زمینه پیش‌بینی ساخت اماکن ورزشی صورت گرفته است می‌توان به مطالعه امکان‌پذیری ساخت استادیوم و مجتمع ورزشی در شهرستان جانسون^۴ در ایالات کانزاس آمریکا اشاره نمود. در این مقاله سازمان تفریح و ورزش‌های بین‌المللی برای برآورد هزینه‌ها، برنامه ساختمانی، عوامل مؤثر اقتصادی و مالی استادیوم و مجمع‌های ورزشی، تحقیقات و تجزیه و تحلیل‌های زیر را رهبری نمود:

^۱ Luloff

^۲ Theodori & Willits

^۳ Hoffmann

^۴ gohnson

الف) تجزیه و تحلیل ویژگی بازارهای محلی منطقه که شامل اندازه و توده سنی جمعیت منطقه، درآمد خانوار، شوراهای صنفی، جاذبه های منطقه، میزان دسترسی به امکانات و بازارهای محلی و ویژگی های مشابه بود.

ب) تجزیه و تحلیل فیزیکی، عملیاتی، مالی و ویژگی های مؤثر اقتصادی استادیوم های فوتبال و مجموعه های ورزشی در حال ساخت یا ساخته شده برای مناطق مهم درون شهری و برآورد فعالیت های بالقوه در مجموعه های ورزشی موردنظر بود.

ج) تجزیه و تحلیل فیزیکی و عملیاتی امکانات محلی برای برآورد میزان ارتباطات و حمل و نقل منطقه که تأثیر متقابل بر روی عملیات ساختمانی استادیوم و مجتمع های ورزشی می گذارد. این تجزیه و تحلیل شامل بررسی شبکه حمل و نقل محلی موجود و همچنین برآورد ظرفیت این شبکه برای نیازمندی های مجموعه ورزشی در آینده است.

د) انجام مصاحبه جهت به دست آوردن اطلاعات از استفاده کنندگان استادیوم و مجموعه های ورزشی برای برآورد علاقه و نیازهای ورزشی آنان در استفاده از امکانات ورزشی موردنظر بود (هافمن، ۲۰۰۵). گری^۱ (۲۰۰۵) گزارش داد در هنگام انتخاب زمین برای احداث و ساخت هرگونه اماکن ورزشی باید به اثرات اماکن بر محیط و جغرافیای منطقه اطراف آن توجه شود (گری، ۲۰۰۵).

دیانا پارا^۲ و همکاران (۲۰۰۷) در تحقیقی تحت عنوان خطمشی های ساخت محیط زیست و اهمیت آن در ترفیع بهداشت محیط، نشان دادند که تغییر در ساختار محیط زیست می تواند کیفیت زندگی و افزایش فعالیت جسمانی را در افراد موجب شود. آن ها عنوان کردند محیط زیست روی سلامت افراد اثر می گذارد (به نقل از طالب پور و همکاران، ۱۳۹۰).

^۱. Gary

^۲ Diana parra

داگکاس و استاتهی^۱ (۲۰۰۷) با توجه به مطالعه خود عنوان نمودند که محیط‌های مختلف بر میزان مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی تأثیر می‌گذارند، به‌طوری‌که نزدیکی و دسترسی آسان به اماکن ورزشی سبب حضور بیشتر افراد در فعالیت‌های ورزشی می‌شود (طالب پور و همکاران، ۱۳۹۰).

خیاومینگ^۲ (۲۰۰۸) در تحقیقی اثرات زیست‌محیطی تأسیسات ورزشی را مورد بررسی قرار داد، نتایج نشان داد که تأسیسات ورزشی به‌مانند بسیاری از شرکت‌ها و سازمان‌ها باعث تخریب محیط‌زیست می‌شوند و روش‌هایی را ارائه دادند که باعث سازگاری با محیط‌زیست و حفاظت از آن می‌گردد (خیاومینگ و همکاران، ۲۰۰۸).

در یونان زافرودی و هاتزیجورجیادس^۳ (۲۰۱۲) ارتباط بین رفتار دوستدار محیط‌زیست و فعالیت ورزشی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق حاکی از آن بود کسانی که در فعالیت‌های ورزشی شرکت داشتند نمرات بالاتری در اقدامات زیست‌محیطی نسبت به کسانی که شرکت نکرده بودند دریافت کردند (زافرودی و همکاران، ۲۰۱۲).

چورتیشناس^۴ و همکاران (۲۰۱۳) در مطالعات خود در مورد مسئولیت رفتار زیست‌محیطی و فعالیت‌های ورزشی به این نتیجه دست یافتند کسانی که در فعالیت‌های ورزشی شرکت کرده بودند آگاهی بیشتری در ارتباط با مسائل حفاظت محیط‌زیست نسبت به غیرفعالان داشتند (چورتیشناس و همکاران، ۲۰۱۳).

۲-۴ جمع‌بندی

در ابتدای فصل تعاریفی در مورد تاریخچه ورزش، ورزش و اهداف آن، تقسیم‌بندی اماکن ورزشی، محیط زیست، مدیریت زیست‌محیطی و اهمیت به‌کارگیری آن، الگوی ایزو ۱۴۰۰۱ در نظام مدیریت زیست‌محیطی مطرح شد. سپس مطالبی پیرامون الگوی مصرف آب، انرژی و همچنین شرایط محیطی

¹ Dagkas and Stathi

² Xiaoming

³ Zafeiroudi & Hatzigeorgiadis

⁴ Chortiatinos

اماکن ورزشی از قبیل نور، تهویه مناسب، عایق کاری و مسائل بهداشتی ارائه گردید. بررسی ها نشان داد با به کارگیری راهکارهای صحیح و نتیجه بخش می توان بهره وری مطلوبی از اماکن ورزشی داشت و اثرات مخرب زیست محیطی را کاهش داد.

سوابق تحقیقات مرتبط با پژوهش حاضر نشان داد که اماکن ورزشی به مانند بسیاری از شرکت ها و سازمان ها باعث تخریب محیط زیست می شوند و مدیران ورزشی روش هایی را ارائه دادند که باعث سازگاری با محیط زیست و حفاظت از آن می گردد (خیابومینگ و همکاران، ۲۰۰۸)، همچنین نشان داد مطلوب بودن اماکن ورزشی از نظر زیست محیطی باعث افزایش مشارکت افراد در فعالیتهای ورزشی می شود (بهمن پور، ۱۳۸۴).

همچنین بررسی پژوهش های مختلف در این زمینه نشان می دهد که در دیگر کشورهای دنیا به اهمیت این موضوع پی برده و تحقیقات متعدد و مناسبی در زمینه محیط زیست و ارتباط آن با ورزش انجام داده اند اما این در شرایطی است که در کشور ما در این زمینه تحقیقات جزئی صورت گرفته و جا برای انجام کار در این زمینه به خصوص در اماکن ورزشی زیاد است.

فصل سوم

روش‌شناسی پژوهش

۳-۱ مقدمه

در این فصل فرآیند تحقیق بررسی شده است و نوع پژوهش، روش انجام آن، جامعه و محیط پژوهش، روش نمونه‌گیری و ابزار گردآوری داده‌ها شرح داده می‌شود.

۳-۲ نوع تحقیق

پژوهش کیفی نوعی پژوهش است که یافته‌هایی را به دست می‌دهد که با شیوه‌هایی غیر از روش‌های آماری یا هرگونه کمی شدن کسب شده‌اند؛ به بیان دیگر، داده‌ها در پژوهش کیفی به صورت واژه (و نه ارقام) به توصیف موضوع می‌پردازند. این نوع داده‌ها برای توصیف و تشریح وضعیت پدیده‌ها (موضوع و مقولات مورد پژوهش) به کار می‌رود. تحقیق کیفی در صورتی به کار می‌رود که بخواهیم یک پدیده از جهات گوناگون مورد بررسی قرار گیرد. در چنین مواردی متغیرها را نمی‌توان به سهولت مشخص کرد، بلکه به جنبه‌های بی‌شماری از پدیده مورد مطالعه باید توجه کرد (بازرگان، ۱۳۹۳).

در این پژوهش رویکرد مدیران ورزشی در رابطه با مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی سنجیده شد. به منظور دستیابی به یافته‌های عمیق در مورد وضعیت زیست‌محیطی اماکن ورزشی، از رویکرد کیفی (تحلیل محتوای مستقیم) و به روش گلوله برفی جهت کسب نظرات و دیدگاه‌های صاحب‌نظران، مدیران ورزشی ادارات ذکر شده استفاده شد تا با جمع‌آوری اطلاعات در این مرحله، تعاریف و مفاهیم اصلی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها فراهم گردد.

۳-۳ جامعه و نمونه پژوهش

جامعه پژوهش شامل مدیران ورزشی ادارات مختلف شهرستان شاهرود اعم از اداره ورزش و جوانان، شهرداری، اداره کار و امور اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، اداره آموزش و پرورش، شرکت راه‌آهن، شرکت زغال‌سنگ، دانشگاه صنعتی شاهرود، سپاه پاسداران بودند که اماکن ورزشی تحت پوشش دارند. تعداد نمونه‌ها ۱۰ نفر از مدیران این ادارات بودند. استروبرت و کارپنتر^۱ (۲۰۰۷)

^۱. Streubert & carpenter

اذعان کرده‌اند که در پژوهش کیفی، به افرادی که مورد مطالعه قرار می‌گیرند، مشارکت کننده می‌گویند که به نوعی نشانگر اهمیت نقش آنان در پژوهش هست. درواقع، آنان دارای تجارب دست اول و ناب در مورد پدیده مورد مطالعه بوده و می‌توانند اطلاعات زیادی را در اختیار پژوهشگر قرار دهند، چون او به دنبال مفاهیم و واقعیتهای ناشناخته است (پولیت و بک، ۲۰۱۰).

برخلاف رویکردهای کمی که در آنها بهترین روش نمونه‌گیری تصادفی است، در رویکرد کیفی معمولاً از نمونه‌های در دسترس و به‌صورت هدفمند استفاده می‌شود، زیرا پژوهشگر به دنبال افرادی آگاه است که از نظر دانش، تجربه یا دیدگاه‌ها غنی باشند. این روش به نمونه‌گیری مبتنی بر هدف نیز معروف است و متنوع‌ترین پاسخ‌دهندگان و یا به‌طور خاص، داناترین افراد بر اساس موضوع مورد مطالعه انتخاب می‌شوند و نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع داده‌ها^۱ ادامه می‌یابد؛ بنابراین، هیچ معیاری برای اندازه نمونه وجود ندارد (پولیت و بک، ۲۰۱۰).

تعداد نمونه‌های مورد نیاز برای انجام مصاحبه بستگی به هدف مطالعه دارد. در صورتی که هدف از مطالعه، آزمون فرضیات باشد، حداقل شش نمونه (سه نمونه از هر کدام از گروه‌های مورد مقایسه) مورد نیاز است. در صورتی که هدف از مصاحبه، اکتشاف و توصیف عقاید و نگرش‌های مصاحبه‌شوندگان باشد، با توجه به زمان و منابع قابل دسترس، تعداد (10 ± 15) نمونه برای انجام مصاحبه کافی خواهد بود. جهت بررسی رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی، نمونه‌گیری مدیران به روش گلوله برفی انجام گردید. در این تحقیق تعداد نمونه‌های که با آنها تا رسیدن به اشباع نظری مصاحبه شد ۱۰ نفر بود.

با انجام مصاحبه با این تعداد نفر، تشخیص محقق این بوده است که اطلاعات گردآوری‌شده به نقطه اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های بیشتر نیست. در انتخاب این تعداد نمونه، مسائلی چون زمان، در دسترس بودن مصاحبه‌شوندگان و میزان همکاری آنها مورد توجه بوده است. (کوال، ۱۹۹۶).

^۱.Data saturation

در این مرحله پژوهشگر سعی نمود تا افرادی را مورد مصاحبه قرار دهد که وی را در کسب داده‌های غنی یاری نمایند.

۳-۴ ابزار گردآوری داده‌ها

در این مطالعه، ابزار گردآوری داده‌ها شامل دو مورد زیر بوده است:

۳-۴-۱ پرسشنامه مشخصات جمعیت شناختی

برای بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی از پرسشنامه‌ای با ۵ شاخص سن، جنسیت، میزان تحصیلات، آخرین مقطع و سابقه کار استفاده شد.

۳-۴-۲ مصاحبه نیمه ساختاریافته

مصاحبه یکی از بهترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات جهت انجام پژوهش است (امیری و همکاران، ۱۳۹۳، علیخانی و نوربخش، ۱۳۸۵). در تحقیقات کیفی مصاحبه به مثابه اولین ابزار جمع‌آوری اطلاعات است (امیری و همکاران، ۱۳۹۳). در پژوهش حاضر، در حین انجام مصاحبه و دریافت پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان، سؤالات دیگری در ذهن پژوهشگر تداعی شد و این مسئله باعث شد به جست‌وجوی بیشتر در مورد هر یک از سؤالات مصاحبه بپردازد (امیری و همکاران، ۱۳۹۳).

۳-۵ روش اجرای تحقیق

برای انجام این پژوهش، محقق پس از اخذ مجوزهای لازم برای انجام پژوهش، به ادارات موردنظر مراجعه نمود. همچنین، به‌منظور بررسی رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی، با توجه به نظرات استاد راهنما اقدام به تدوین سؤالات مصاحبه نمود. سپس با مراجعه به ادارات موردنظر نمونه‌گیری به روش گلوله برفی آغاز گردید. با توجه به این‌که انجام مصاحبه باز و چهره به چهره در جامعه مدیران ورزشی منجر به دقت و تأمل آنان در بحث درباره موضوع موردنظر می‌شد، پژوهشگر با مدیران ادارات ذکرشده تماس حضوری برقرار نمود و پس از توضیح در مورد پژوهش و اهداف آن، از آنان وقت مصاحبه حضوری گرفت. پژوهشگر سعی نمود تا افراد غنی از اطلاعات را بیابد، با آن‌ها تماس برقرار نماید و قبل

از مصاحبه آن‌ها را آماده پاسخ‌دهی به سؤالات اساسی تحقیق سازد و برای شرکت در پژوهش و ضبط صدای آن‌ها رضایت آگاهانه کسب نماید؛ بنابراین، در جلسات مصاحبه، پژوهشگر پس از معرفی خویش و بیان اهداف و تأکید بر محرمانه ماندن اطلاعات اقدام به انجام مصاحبه‌های فردی نمود. به‌طور کلی، ۱۰ مصاحبه فردی با مدیران ورزشی ادارات تحت نظر صورت پذیرفت که با رسیدن به اشباع داده‌ها خاتمه یافت. زمان مصاحبه‌ها بین ۲۰ تا ۴۵ دقیقه به طول انجامید و با رضایت شرکت‌کنندگان گفتگوها ضبط گردید. برای بالا بردن قوت و دقت کار چند مصاحبه به‌عنوان پیش مصاحبه صورت گرفت که نتایج این مصاحبه‌ها در تحلیل داده‌ها منظور نگردید. این کار در جهت بالا بردن دقت مصاحبه‌ها و آمادگی کامل محقق در انجام مصاحبه‌ها صورت گرفت.

جهت تحلیل داده‌های کسب‌شده، پس از انجام هر مصاحبه در کوتاه‌ترین زمان ممکن پس از مصاحبه، اطلاعات ضبط‌شده، چند بار به‌طور دقیق گوش‌داده شد. پس از گوش دادن، مصاحبه‌ها کلمه به کلمه بر روی کاغذ منتقل گردید. سپس، اطلاعات منتقل‌شده بر روی کاغذ تایپ شد و مجدداً با موارد ضبط‌شده مرور گردید. این عمل بدین منظور انجام گرفت تا دقت داده‌های پیاده شده افزایش یابد و پژوهشگر تسلط بیشتری بر روی داده‌های مذکور پیاده کند. از این مرحله به بعد، داده‌های پیاده شده، منبع داده‌های خام این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، تحلیل محتوای مستقیم مورد استفاده قرار گرفت.

صاحب‌نظران در رابطه با تحلیل داده‌ها بیان می‌نمایند که در تحقیقات کیفی، تحلیل داده‌ها از روند نظام‌مندی پیروی می‌کند، به‌طوری‌که جمع‌آوری داده‌ها را تحلیل آن‌ها مشخص می‌نماید. این روند ادامه می‌یابد و پژوهشگر مرتباً داده‌ها را جمع‌آوری می‌کند تا شکاف‌های اطلاعات تکمیل گردد و این روند تا رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه می‌یابد. پولیت و بک (۲۰۱۰) نیز معتقدند که تحلیل داده‌ها در پژوهش کیفی دشوار هست و نیازمند خلاقیت، حساسیت و تلاش مداوم است. همچنین، این نویسندگان معتقدند که به تعداد پژوهشگران کیفی، استراتژی تحلیل کیفی وجود دارد، اما بیشتر داده‌های کیفی به طریق "تحلیل محتوا" مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند

در این پژوهش، نیز برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از رویکرد تحلیل محتوای مستقیم استفاده شد که سه مرحله را شامل می‌شود:

۳-۵-۱ کدگذاری

کدگذاری فرآیند شناسایی واژه‌ها، عبارات، مضامین و یا مفاهیم درون داده‌هاست یا به نقلی قبل از انجام کدگذاری پژوهشگر بایستی مراحل آماده‌سازی داده‌ها، غرق شدن در داده‌ها و تعیین واحدهای معنایی را پشت سر بگذارد. از طریق کدگذاری، پژوهشگر به آسانی با داده آشنا شده و شروع به سازمان‌دهی اطلاعات می‌کند و برای رسیدن به چنین هدفی باید همه داده‌ها را چند بار خواند، قسمت‌های مهم را مشخص نمود و نکاتی را کنار یا حاشیه مطالب یادداشت نمود که می‌توانند شامل مفاهیم کلی، نکات موردعلاقه، برنامه‌ها برای کار کردن با داده‌ها و غیره باشد و پس از آن داده‌ها برای طبقه‌بندی آماده می‌گردند (خاچیان به نقل از زاغری، ۱۳۹۲). در همین زمینه پولیت و بک (۲۰۱۰) معتقدند که برای تحلیل داده‌های کیفی پژوهشگر باید کاملاً در آن غوطه‌ور گردد. این کار نیاز به تخصص و تعهد کامل در درک داده‌های جمع‌آوری‌شده و کشف کدها دارد.

بر این اساس پژوهشگر در انتهای هر مصاحبه به کدگذاری داده‌ها و یافتن طبقات پرداخت. درواقع، مطالب حاصل از مصاحبه‌ها، اطلاعات خام برای تحلیل را شامل شدند و کل متن هر مصاحبه به‌عنوان واحد تحلیل در نظر گرفته شد. تجزیه و تحلیل همزمان با درج اطلاعات خام صورت گرفت که در رویکرد کیفی این روش رایج است و درنهایت، جملات و عبارات مهم کدگذاری شدند.

۳-۵-۲ طبقه‌بندی

برای طبقه‌بندی داده‌ها، پژوهشگر باید به داده‌ها برگشته و قسمت‌های مشخص‌شده را از آن‌ها جدا نماید. سپس، آن‌ها را در طبقاتی جداگانه قرار دهد و اگر بخشی از داده‌ها را بتوان در بیش از یک طبقه قرارداد، این قسمت را باید در هر دو طبقه قرارداد یا در یکی از گروه‌ها به آن اشاره نمود.

هنگامی که داده‌ها طبقه‌بندی شدند، هر طبقه به‌صورت جداگانه مورد بررسی قرار می‌گیرد و برای تعیین ارتباط بین طبقات می‌توان از دیاگرام درختی استفاده نمود و درنهایت، پس از اطمینان از نماینده بودن

طبقه ایجادشده از داده‌ها، می‌توان خلاصه‌ای حاوی مضامین استخراج‌شده برای هر طبقه نوشت (خاچیان به نقل از زاغری، ۱۳۹۲). در این مرحله از تحلیل داده‌ها، ابتدا از واحدهای معنایی استخراج‌شده کدها تنظیم شدند و بر اساس مشابهت‌ها در طبقات قرار گرفتند، درنهایت درون‌مایه‌ها تعیین گردیدند.

۳-۵-۳ یافتن درون‌مایه‌ها یا مضامین

ادغام داده‌های به‌دست‌آمده باعث ایجاد تصویر بزرگ‌شده و به پژوهشگر کمک می‌کند تا مضامین را بیابد که خود حرکت به‌سوی سطح بالاتری از تحلیل داده‌هاست و باعث یافتن ارتباط بین طبقات و مضامین درون داده‌ها می‌شود (خاچیان به نقل از زاغری، ۱۳۹۲).

۳-۶-۲ روایی و پایایی ابزار گردآوری اطلاعات تحقیق

۳-۶-۱ روایی

برای تعیین روایی صوری و محتوایی، سوالات مصاحبه بین چند تن از اساتید مدیریت ورزشی توزیع گردید تا نظرات تخصصی خود را در مورد چگونگی نگارش سوالات، تعداد سوالات، هماهنگی سوالات با اهداف پژوهش و حذف و اضافه کردن سوالات اعلام نمایند.

۳-۶-۲ پایایی (قابلیت اعتماد) مصاحبه

پایایی^۱ به سازگاری^۲ یافته‌های تحقیق اطلاق می‌گردد. در طول طبقه‌بندی مصاحبه‌ها توجه به درصدی گزارش داده شده توسط دو نفر کدگذار، روشی برای تعیین پایایی تحلیل است (کوال، ۱۹۹۶). در پژوهش حاضر از پایایی بازآزمون برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته استفاده شده است.

۳-۶-۳ محاسبه پایایی بازآزمون

برای محاسبه پایایی بازآزمون از میان مصاحبه‌های انجام گرفته چند مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی کوتاه و مشخص دو بار کدگذاری می‌شوند. سپس کدهای

^۱. Reliability

^۲. Consistency

مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه‌ها با هم مقایسه می‌شوند. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی با هم مشابه هستند با عنوان "توافق" و کدهای غیر مشابه با عنوان "عدم توافق" مشخص می‌شوند. روش محاسبه پایایی بین کدگذاری‌های انجام گرفته توسط محقق در دو فاصله زمانی بدین ترتیب است:

$$\text{درصد پایایی بازآزمون} = \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100\%$$

در پژوهش حاضر برای محاسبه پایایی باز آزمون، از بین مصاحبه‌های انجام گرفته، تعداد ۳ مصاحبه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله زمانی ۳۰ روزه توسط پژوهشگر کدگذاری شده‌اند. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول ۳-۱ آمده است:

جدول ۳-۱ محاسبه پایایی مصاحبه به روش بازآزمون

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی بازآزمون (درصد)
۱	p۲	۴۵	۲۰	۲۵	۸۸٪
۲	p۵	۴۹	۲۲	۲۷	۸۹٪
۳	p۸	۶۳	۲۸	۳۵	۸۸٪
	کل	۱۵۷	۷۰	۸۷	۸۸٪

همان‌طور که در جدول ۳-۱ مشاهده می‌شود تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۳۰ روزه برابر ۱۵۷ تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۷۰، و تعداد کل عدم توافقات در این دو زمان برابر ۸۷ بود. پایایی بازآزمون مصاحبه‌های انجام گرفته در این تحقیق با استفاده از فرمول ذکر شده، برابر ۸۸ درصد است. با توجه به اینکه این میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد است قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تایید است.

فصل چهارم

یافته‌های پژوهش

۴-۱ مقدمه

در این قسمت یافته‌های پژوهش در دو قسمت ارائه می‌شود. در بخش اول توصیف مشارکت‌کنندگان بر اساس مشخصات جمعیت شناختی و در بخش دوم نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها بر اساس تحلیل محتوای قراردادی ارائه می‌شود.

۴-۲ تحلیل توصیفی مشارکت‌کنندگان

با توجه به اهداف پژوهش و معیارهای ورود به مطالعه، ۱۰ نفر از مدیران ورزشی ادارات مختلف شهرستان شاهرود که در فصل ۳ ذکر شده است مورد مصاحبه قرار گرفتند. جدول نشان‌دهنده سن، سابقه کاری مشارکت‌کنندگان در مصاحبه و همچنین مدت زمان انجام مصاحبه‌ها هست.

جدول ۴-۱: مشخصات مشارکت‌کنندگان در مصاحبه

شاخص‌های آماري متغير			
	حداقل	حداکثر	میانگین
سن (سال)	۳۶	۵۳	۴۴/۵
سابقه کار (سال) مدیریتی	۶	۲۹	۱۷/۵
مدت مصاحبه (دقیقه)	۲۰	۴۵	۳۲/۵

جدول ۴-۲: مشخصات شرکت کنندگان در مصاحبه برحسب جنسیت، میزان تحصیلات و رشته تحصیلی.

مشخصات دموگرافیک	طبقه	درصد	جمع کل
جنسیت	زن	٪۰	(۱۰) ٪۱۰۰
	مرد	٪۱۰۰	
میزان تحصیلات	کارشناسی	٪۱۰	(۱۰) ٪۱۰۰
	کارشناسی ارشد	٪۹۰	
رشته تحصیلی	تربیت بدنی	٪۷۰	(۱۰) ٪۱۰۰
	غیر تربیت بدنی	٪۳۰	

این جدول نشانگر این است که مشارکت کنندگان در پژوهش ۱۰ نفر از مدیران ورزشی ادارات مختلف شهرستان شاهرود بودند که بیشتر آن‌ها دارای مدرک کارشناسی ارشد تربیت بدنی با گرایش مدیریت ورزشی بودند.

۴-۳ یافته‌های کیفی پژوهش

۴-۳-۱ سؤال اول پژوهش:

مدیران ورزشی نسبت به مدیریت منابع آب در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟
 نتایج تحلیل محتوای مصاحبه‌ها نشان داد مدیران ورزشی در این خصوص اقداماتی انجام داده‌اند و بعضی برنامه‌های آن‌ها در دست بررسی است که در زیر به نمونه‌هایی از آن‌ها اشاره می‌شود:
 "شرایط کشور به سمتی هست که مسئله بحران آب یکی از مهم‌ترین رویکردهای آن است. ما تفکیک کنترهای آب مشترک در استادیوم‌ها، سالن‌ها و استخرهایمان را مدنظر داریم که این موارد

اشتراکشان باهم یکی است، به این معنی که یک سالن و یک استخر و یک زمین چمن از یک اشتراک آب مورد دیگر این است که برای آب سرریز از استخر دو تانکر آب فراهم کردیم که این استفاده می کنند، به تناسب این اشتراک حجم آب مصرفی زیاد می شود. قانون جدید آب هم این است که اگر در طول روز بیشتر از ۹۰ مترمکعب استفاده کنیم اشتراک به صورت تصاعد سه برابری قیمت بالا می رود. به همین دلیل ما در بخشی از اماکن خود این تفکیک را انجام دادیم و بقیه در دست انجام است. یک آب در این تانکرها ذخیره می شود و به تناسب روزهایی که در تانکر می ماند کلر آن از بین می رود و در نهایت برای آبیاری فضای سبز استفاده می شود (p۷، سابقه ۶ سال مدیریت).

"به جهت صرفه جویی در مصرف آب سیستمی رو طراحی کردیم که بتوانیم مصرف آب را کنترل کنیم. مثلاً مدت زمان و لیتر آبی که برای چمن نیاز هست مشخص است. میزان آبی که برای چمن مدنظر هست در مخزن ذخیره می شود سپس توسط فواره هایی که مخصوص زمین چمن هست آبیاری می شود و مهم ترین نکته این است که ما آب غیر آشامیدنی را برای آبیاری زمین چمن استفاده می کنیم. مورد بعدی این است که ما در داخل موتورخانه استخرمان سیستمی تعبیه کردیم که تمام آبی که مصرف می شود از قبیل آب دوش ها، آب سرویس های بهداشتی و آب سرریز استخر دوباره فیلتر شده و در یک مخزن ذخیره می شود و مجدداً قابل استفاده می گردد. با این کار تقریباً ۴۰٪ صرفه جویی در مصرف آب داریم و به تناسب آن کاهش هزینه هم خواهیم داشت. در رابطه با آبیاری فضای خود از سیستم آبیاری قطره ای استفاده کردیم. این سیستم به صورت هوشمند کار می کند، به این صورت که هر درخت به میزان ۸ تا ۱۰ لیتر آب نیاز دارد و این سیستم بلافاصله بعد از اتمام این میزان به صورت اتوماتیک قطع می کند. در این مورد هم ما کنترل زیادی بر روی میزان آب مصرفی داریم (p۱، سابقه ۲۵ سال مدیریت).

"آب مصرفی که در حال حاضر مورد استفاده اماکن چه ورزشی، چه مسکونی و چه تجاری است آب مصرف جهت شرب است. آبی که جهت سیستم سرمایش و گرمایش استفاده می شود مانند کولرها و همین طور آب مورد استفاده سرویس های بهداشتی نظیر استحمام همه آب آشامیدنی هست. در

تمامی این موارد به یک مدیریت هوشمند نیاز است. مواردی که در اماکن ما جهت صرفه‌جویی در مصرف آب رعایت شده این است که آب‌سردکن‌هایی که در اماکن هستند به‌صورت نیمه‌خودکارند یعنی پدالی هستند و آب طبیعتاً کمتر هدر می‌رود. در سرویس‌های بهداشتی از سیستم‌های هوشمند نظیر شیرهای چشمی و الکترونیکی استفاده شده است و این اقدامی جهت بهینه‌سازی مصرف آب به شمار می‌رود. با توجه به اقلیم شهرستان شاهرود چون خشک است بیشتر از کولرآبی استفاده می‌شود و به‌تناسب میزان استفاده مصرف آب هم بالا می‌رود، به همین خاطر به‌جای استفاده از کولرآبی باید از سیستم‌های چیلر استفاده شود تا در مصرف آب صرفه‌جویی به عمل آید. در قسمت‌هایی از اماکن خود از این سیستم‌ها استفاده کرده‌ایم و برای بقیه اقداماتی به‌عمل آمده است " (p۱۰، سابقه ۱۰ سال مدیریت).

" بحث بحران آب در همه جای کشور هست و ما هم در اماکن خود به آن مبتلا هستیم. اقداماتی که ما در سالن‌های ورزشی خود انجام دادیم آب آشامیدنی را از آب خام جداسازی کردیم. مثلاً برای آبیاری زمین چمن و همچنین برای سرویس‌های بهداشتی و استحمام از آب غیر آشامیدنی استفاده می‌کنیم. ما در سال ۹۵ با اداره آب و فاضلاب هماهنگ کردیم که کنترهای مجموعه‌ها از هم تفکیک شوند. مساحت مجموعه‌های ورزشی از قبیل سالن‌ها، چمن و استخر معمولاً بالای چند هکتار می‌شوند، این‌ها نباید یک کنتر داشته باشند بلکه هرکدام باید به‌صورت مجزا دارای یک کنتر باشند. مثلاً یک سالن تنیس روی میز که در فضای بسته است چه مقدار آب مصرف می‌کند و یک زمین چمن و دومیدانی که در فضای باز است چه مقدار آب مصرف می‌کند. به همین دلیل در صورت جداسازی کنترها آب‌بها کمتر می‌شود و به همان میزان صرفه‌جویی در مصرف آب بیشتر می‌شود. درمجموع سالن‌های ما یک مقداری این جداسازی انجام شده ولی نه کامل؛ و یکی از مواردی که پیگیری‌های آن انجام شده و در دست اجراست این بوده است که شیرهایی که در سرویس‌های بهداشتی سالن‌ها و استخر مورد استفاده قرار می‌گیرند به‌صورت پدالی و چشمی باشند که هدر رفت آب نداشته باشیم. پیشنهاد من در بحث استخر این است که ما آب خام رو درمجموع وارد کنیم، در

آنجا توسط فیلتر آب سبک‌سازی (ایمن‌سازی) شود و در نهایت به آبی تبدیل شود که قابل شنا کردن باشد. این کار بهتر از این است که در حجم وسیع یک استخر از آب آشامیدنی استفاده شود و همین‌طور در مصرف آب خیلی صرفه‌جویی می‌شود" (p۶، سابقه ۲۲ سال مدیریت).

"با توجه به مسئله بحران آب که امروزه در کشورمان چشمگیر شده است ما واقف هستیم که باید صرفه‌جویی کنیم و مصرف را تا جایی که می‌توانیم بهینه کنیم. در مجموع دانشگاه ما البته نمی‌گوییم که ۱۰۰٪ شرایط ایدئال فراهم است ولی حداقل‌هایی که حرفش را می‌زنیم در اینجا اعمال شده است. سیستم نگهداری استخر دانشگاه ما با ازن است و هیچ درصد جزئی از کلر در آن استفاده نشده است. برای به‌روز نگه‌داشتن این سیستم باید هزینه‌هایی اعمال شود. ما هر چهار سال یک‌بار باید فیلترهای شنی داخل موتورخانه را عوض کنیم چون این تغییر برای ما مقدور نبود از مخزن ذخیره نمک برای شستشوی فیلترها استفاده کردیم تا آب برگشتی که از استخر داریم برای فضای سبز مفید واقع شود. ما تنها جایی هستیم که دو مخزن برای آب سرریز استخر پیش‌بینی کردیم. آب سرریز ابتدا وارد مخزن اول می‌شود، ۲۴ ساعت در آنجا می‌ماند وقتی که املاح آن ته‌نشین می‌شود تا نیم متری کف مخزن آب را به داخل مخزن دوم پمپاژ می‌کنیم، بعد از ۱۲ ساعت استراحت برای فضای سبز و درختان استفاده می‌شود. در این صورت ما هدر رفت آب نداریم و آب کاملاً به‌صورت بهینه مصرف می‌شود. پیشنهاد من این است که اول تعهد بعد تخصص. مدیران مجموعه ابتدا باید متعهدانه و سپس متخصصانه مسائل را در نظر بگیرند. احساس یک مدیر باید این باشد که از مجموعه ورزشی تحت اختیار خود فقط دیگران استفاده نمی‌کنند بلکه خانواده او هم از آن استفاده می‌کند. اگر با این بینش دنبال مدیریت آن مجموعه باشد قطعاً مدیر موفق خواهد بود ولی اگر صرفاً بخواهد از بعد تخصصی عمل کند به موفقیت چندانی دست نخواهد یافت" (p۲، سابقه ۱۲ سال مدیریت).

۴-۳-۲ سؤال دوم پژوهش

مدیران ورزشی نسبت به بهینه سازی مدیریت انرژی در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟

بر اساس نتایج مطالعه، مدیران ورزشی در راستای صرفه‌جویی در مصرف انرژی اعم از گاز و برق اقدامات مفیدی انجام داده‌اند که در ادامه به مواردی اشاره می‌شود:

"در خصوص مصرف برق به‌جای استفاده از لامپ‌های گازی و مهتابی‌هایی که مصرف بالا داشتند و هزینه‌های آن‌ها بالا بود، از لامپ‌های ال ای دی و کم‌مصرف استفاده کردیم و همچنین با گذاشتن خازن در کنتورها مصرف برق را پایین آوردیم. در زمان بندی سالن‌ها هم تغییر ایجاد کردیم یعنی هم‌زمان شروع و هم‌زمان اتمام سالن را زودتر کردیم، در این صورت از مقدار برق کمتری استفاده می‌شود مخصوص در زمان شب. یک اقدام دیگر که در این مورد انجام دادیم ردیف پروژکتورها را در سالن جهت صرفه‌جویی تقسیم‌بندی کردیم. قبلاً وقتی یک کلید را می‌زدیم تمام پروژکتورها روشن می‌شد ولی الان با زدن یک کلید باوجود ۶ یا ۷ ردیف پروژکتور ۲ ردیف روشن می‌شود و بقیه نیز با کلیدهای دیگر روشن می‌شود. در مصرف گاز متأسفانه سیستم‌هایی که در سالن‌های ما قرار دارد شوفاژ است که پرهزینه هستند و مصرف آن‌ها بسیار بالاست، البته در بعضی قسمت‌ها به‌جای شوفاژ از هیترهای گازی استفاده کردیم تا یک مقدار مصرف گاز را کمتر کنیم. یک توصیه‌ای که در ساعت درس تربیت‌بدنی به دانش آموزان کردیم این بوده است که در زمستان صبح بالباس‌های گرم‌تر به سالن بیایند تا کمتر از سیستم‌های گرمایشی استفاده شود. هرچند که ورزش باید بالباس‌های آزاد انجام شود ولی متأسفانه به دلیل مشکلات مالی باید از این راهکارها استفاده کنیم" (p۴، سابقه ۲۹ سال مدیریت).

"ما یک سیستم جدیدی را در رابطه با استخر پیاده کردیم که هم در برق و هم در گاز ۵۰٪ کاهش مصرف داریم. این سیستم سه تا دیگ هست که از آلمان خریداری شده است. مزیت این سیستم موتورخانه ای این است که هیچ آلاینده‌ای ندارد. دودکش این سیستم لوله پولیکا است یعنی گرمایی که از آن خارج می‌شود به میزان ۲ تا ۳ درصد است. تا قبل از شروع سال ۹۵ تمام سیستم برقی ما اعم از لامپ‌ها و پروژکتورها به‌صورت پرمصرف بودند که هرکدام ۴۰۰ تا ۵۰۰ وات مصرف برق داشتند، برنامه‌ریزی کردیم که تمام آن‌ها را به سیستم کم‌مصرف تغییر بدیم که در حال انجام است و در استخر و سالن والیبال ما کاملاً سیستم‌ها به شکل کم‌مصرف تعبیه شده‌اند. در کل ما داریم به سمتی پیش

می‌رویم که کمترین مصرف برق و گاز و در کل انرژی را داشته باشیم" (شرکت راه‌آهن، سابقه ۲۵ سال مدیریت).

"در اماکن ما در خصوص صرفه‌جویی در مصرف برق از لامپ‌های الکترونیکی استفاده شده است، یعنی در زمان رفت‌وآمد به‌صورت خودکار روشن و خاموش می‌شود، مخصوص در سرویس‌های بهداشتی و رختکن. تمام لامپ‌های داخل سوله‌ها به‌صورت کم‌مصرف تعبیه شده‌اند. در مبحث گاز در سالن‌ها به‌جای شوفاژ که مصرف آن بسیار بالاست از هیترهای گازی استفاده کردیم که هم در هزینه و هم در مصرف صرفه‌جویی شود" (p۳، سابقه ۱۲ سال مدیریت).

"برای بهینه‌سازی مصرف انرژی تفکیک سازی کنتور برق و گاز را در دستور کار داریم و همین‌طور دوجداره کردن پنجره‌ها و شیشه‌ها که هدر رفت گرما و سرما نداشته باشیم. در سالن‌های ما از وسایل گرماساز مانند هیتر استفاده شده و مصرف را به‌شدت پایین می‌آورد. در حوزه برق سیم‌کشی نوین جایگزین سیم‌کشی فرسوده شده است. کاری که ما در سالن تختی خود انجام دادیم این بوده است که فیوز و کنتور برق را طوری طراحی کردیم که با زدن تعدادی کلید فقط فضای روی زمین والیبال روشن می‌شود یا در مورد بسکتبال هم همین‌طور. از نظر من لامپ‌های داخل سالن نمی‌تواند کم‌مصرف باشد به این دلیل که برای هر رشته‌ی ورزشی مقداری لوکس تعریف شده است، مثلاً برای والیبال و بسکتبال ۱۵۰۰ لوکس برای فوتسال ۲۵۰۰ لوکس. لامپ‌های کم‌مصرف این مقدار لوکس را فراهم نمی‌کند مگر اینکه ما شاخه‌های دیگری از توزیع برق را در سالن زیاد کنیم که این کار هم از زیبایی سقف سالن می‌زند و هم کاربری تعداد لامپ‌ها را زیاد می‌کند، یعنی امکان دارد در طول روز تعداد لامپ بیشتری بسوزد. به همین خاطر ما به‌جای تغییر در لامپ‌ها در فیوزها و کنتورها تغییراتی ایجاد کردیم و این کار هم به‌نوبه خود باعث صرفه‌جویی در مصرف برق می‌شود" (p۷، سابقه ۶ سال مدیریت).

"در بحث صرفه‌جویی در مصرف برق ما سعی کردیم از پنجره‌هایی استفاده کنیم که در ساعات صبح و بعد ظهر نور طبیعی بتواند وارد سالن بشود و کمتر از لامپ و پروژکتور استفاده کنیم. همچنین سیم‌کشی و لامپ‌های فرسوده تعویض شدند تا مصرف برق به‌درستی صورت بگیرد و بهتر مدیریت شود.

پروژکتورهایی که در زمین چمن استفاده می‌شود به‌صورت پرمصرف هستند ولی در حال تبدیل آن‌ها به کم‌مصرف هستیم. تلاش کردیم مسابقات در ساعاتی از شبانه‌روز باشد که با نور طبیعی برگزار شود و برق کمتری استفاده شود. در بحث گاز رادیاتورها و مخازنی که فرسوده بودند را تعویض کردیم و همچنین تفکیک کنتورهای گاز را انجام دادیم که مصرف بهینه داشته باشیم. در زمستان دریچه‌های کولر که نیازی به آن‌ها نیست را می‌پوشانیم تا هوای سرد به داخل سالن نیاید و مصرف وسایل گرمایشی ما بالا نرود. ما ایرانی‌ها به این صورت فکر می‌کنیم چون کنتور داریم چون فکر می‌کنیم می‌توانیم پولش را بدهیم پس باید مصرف کنیم، نه! انرژی برای آیندگان هم هست، همان‌طور که گذشتگان استفاده کردند و برای ما هم گذاشتند ما هم باید طوری مصرف کنیم که انرژی برای نسل بعد هم باقی بماند

"(p۶، سابقه ۲۲ سال مدیریت).

۴-۳-۳ سؤال سوم پژوهش

مدیران ورزشی نسبت به مدیریت پسماندها و زباله‌ها در اماکن ورزشی چه رویکردی دارند؟

بررسی نتایج پژوهش و مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که مدیران ورزشی ما در این زمینه راهکارهای مناسبی در دستور کار خود داشتند. در زیر به برخی از اظهارات مشارکت‌کنندگان در راستای مدیریت پسماند و زباله اشاره می‌شود:

"در رابطه با نظافت سالن‌های ما از جمله سالن بدن‌سازی که یکی از بزرگ‌ترین سالن‌های بدن‌سازی در استان هست از مواد شوینده‌ای که ضدعفونی‌کننده هستند استفاده می‌شود. تمامی تشک‌ها، روکش‌ها و کمد‌ها هفته‌ای یک یا دو بار گندزدایی می‌شود. از طریق یک فیلتراسیون درجه آلودگی آب را می‌سنجیم، این سیستم به‌صورت هوشمند عمل می‌کند. اگر آب سرریز استخر قابل‌استفاده باشد از آن برای آبیاری فضای سبز استفاده می‌کنیم و اگر درجه آلودگی آب به حدی باشد که دیگر غیر قابل‌استفاده باشد آن را به داخل چاه فاضلاب انتقال می‌دهیم. ما یک کتابی به نام مدیریت ورزشی داریم، به دستورالعمل‌هایی که در آن ذکر شده عمل می‌کنیم در غیر این صورت یا از تجربیات خودم استفاده می‌کنم و یا از تجربه و تخصص مسئولین دیگر" (p۱، سابقه ۲۵ سال مدیریت).

"در استخر، ما از شیوه‌ی جدیدی برای کمتر شدن آلودگی آب استفاده کردیم که از این شیوه در هیچ استخری در کشور انجام نمی‌شود. یکپارچه نخی به طول ۱۴ متر و عرض ۶۰ سانتی‌متر تهیه کردیم و از این پارچه برای گرفتن چربی روی آب یا موهای زائد استفاده می‌کنیم. بعد از اتمام کار این پارچه شسته شده و در آفتاب‌پهن می‌شود، چون اگر خشک نشود خود می‌تواند عامل آلودگی باشد. از یک سیستم دیگر به نام رباط برای تمیز کردن کف استخر استفاده می‌شود. همچنین این سیستم مکنده است، یعنی دارای ۳ فیلتر هست آب از این فیلترها عبور می‌کند و دوباره به داخل استخر بازمی‌گردد و ما برگشت آب زیادی به بیرون نداریم. در این صورت هم آلودگی آب استخر ما کمتر است و همچنین بیشتر برای فضای سبز استفاده می‌شود. از نظر من، تمام این کارها به شیوه مدیریت نگهداری برمی‌گردد" (p۲، سابقه ۱۲ سال مدیریت).

"بیشترین پسماند در اماکن ما بطری آب هست و زباله‌ی دیگری نداریم که نیاز به تفکیک داشته باشد. درنهایت این بطری‌ها در سطل‌های بزرگ مکانیکی جمع‌آوری می‌شود و توسط شهرداری به محل موردنظر انتقال داده می‌شود. در بیشتر موارد این بطری‌ها بازیافت می‌شوند و دوباره مورد استفاده قرار می‌گیرند" (p۱۰، سابقه ۱۰ سال مدیریت).

"پسماندها دو نوع هستند، یکی فاضلاب و دیگری زباله. زباله‌های خشک به صورت مکانیزه به مکان‌های خاص منتقل می‌شوند و زباله‌های که عفونی هستند دفن می‌شوند. در اماکن پسماند فاضلاب به سمت سپتیک تانک هدایت می‌شود در آنجا تصفیه‌خانه‌ای وجود دارد، این فاضلاب بعد از تصفیه در راستای بهینه‌سازی به فضای سبز و یا قسمتی که در آن کشت و کار انجام می‌شود انتقال داده می‌شود" (p۵، سابقه ۱۰ سال مدیریت).

"در بحث مدیریت پسماند و زباله، نظر شخصی من این است که چرا ما باید زباله تولید کنیم، چرا باید سرمایه‌ی خود را زیر خاک دفن کنیم. ما در این مورد در سالن‌ها زباله خاصی نداریم که بخواهد برای ما مشکل‌ساز باشد، ولی برای همان مقدار هم مخازن و سطل‌هایی تهیه دیدیم اما تفکیک نیستند. یک‌بخشی از پسماند هم مربوط به فاضلاب هست که آن هم به لوله‌های فاضلاب شهری متصل است و به

چاه فاضلاب انتقال پیدا می کند. شهرداری شاهرود اقدام شایسته‌ای در رابطه با زباله‌هایی که قابل بازیافت هستند انجام داده است. کانکس‌هایی در سطح شهر راه‌اندازی کرده است و در تلاش است این فرهنگ را در بین مردم شهر ایجاد کند که اگر بطری و پلاستیک و در کل از این قبیل موارد را در خانه جداسازی کنند و به این کانکس‌ها تحویل دهند و درازای آن وسایل را تحویل بگیرند. با بازیافت این موارد قطعاً زباله کمتری خواهیم داشت" (p۶، سابقه ۲۲ سال مدیریت).

۴-۳-۴ سؤال چهارم پژوهش:

رویکرد مدیران ورزشی نسبت به کاهش آلودگی‌های (صوتی، نور و هوا) در اماکن ورزشی چیست؟ بررسی تحلیل محتوای مصاحبه‌ها نشان داد مدیران ورزشی اماکن مختلف برنامه‌هایی در زمینه‌ی کاهش آلودگی‌های ذکرشده داشته‌اند و بعضی از اقدامات آن‌ها در دست بررسی است. در اینجا به اظهارات برخی از مشارکت‌کنندگان اشاره می‌شود:

" در خصوص آلودگی صوتی، خوشبختانه سالن‌های ورزشی ما در فضاهای فرعی قرار دارد و تردهای زیادی صورت نمی‌گیرد و همچنین در داخل سالن از بلندگوهای استفاده‌شده است که کمتر ایجاد سروصدا می‌کند. یکی از مواردی که ما سعی کردیم در مدیریت سالن‌ها انجام دهیم این بوده است که در هنگام قرارداد بستن تیم‌ها و ورزشکاران مواردی که در خصوص سروصدا باید رعایت کنند را گوشزد کردیم، در صورت عدم ملاحظه قرارداد را لغو می‌کنیم. ما در سالن‌های خود به دلیل نبود پنجره کافی پنجره‌های بیشتری تعبیه کردیم که در این صورت نور طبیعی بیشتری فضای سالن را احاطه کرده و در فصول بهار و تابستان با باز کردن این پنجره‌ها تهویه هوا به‌خوبی صورت می‌گیرد" (p۴، سابقه ۲۹ سال مدیریت).

" در رابطه با آلودگی صوتی مجموعه‌های ورزشی ما در یک مکان‌هایی تعبیه‌شده‌اند که در اطرافش منازل مسکونی وجود ندارد و همین‌طور ایجاد مزاحمتی برای کسی ندارد. در خصوص آلودگی هوا در داخل سالن‌ها، برای شستشوی کف سالن اقداماتی در دست انجام است که این کار با یک دستگاه مکانیزه

انجام بگیرد که در این صورت به نیروی انسانی بیشتری نیاز است و در عوض آلودگی کمتری ایجاد می شود" (p۶، سابقه ۲۲ سال مدیریت).

"در بحث آلودگی صوتی دیوارهای سالن ما سنگی است و اکنون با نمای آجر در حال تغییر و ساخت و ساز است. به دلیل اینکه سقف سالن های ورزشی دارای ارتفاع زیادی است، این خود باعث محو بیشتر صدا می شود. استفاده از سقف کاذب در حوزه صدا کمک زیادی می کند. البته این کار بستگی به ارتفاع سالن دارد، مثلاً اگر سالن ۱۰ متر ارتفاع دارد و ما برای والیبال به ۷ متر ارتفاع نیاز داریم این کار را می توان انجام داد ولی اگر ارتفاع سالن همان ۷ متر باشد این کار امکان پذیر نیست. در این حوزه اقدامات ما در دست بررسی هست" (p۷، سابقه ۶ سال مدیریت).

"در رابطه با آلودگی داخل سالن، هم در سالن و هم در استخر برای شستشو هرروز از مواد شوینده به دلیل خاصیت اسیدی بودن استفاده نمی شود، هفته ای یک بار از جوهر نمک رقیق شده استفاده می شود. ولی به طور مرتب هرروز این اماکن تمیز می گردد. تهویه هوا در داخل استخر از طریق هواساز انجام می شود، یعنی از یک کانال وارد و از کانال دیگر خارج می گردد. علاوه بر آن مجهز به هواسازهای مکانیکی هستیم. این هواسازها با قدرت باد هوا را تصفیه می کنند" (p۸، سابقه ۱۵ سال مدیریت).

"در مورد این مسئله به نظر من در ابتدا هدف ما باید آگاهی دادن به جامعه باشد. باید فرهنگ جامعه را تقویت کنیم، ما باید کاملاً لمس کنیم که محیط زیست چیست. آلودگی صوتی، نور و هوا هم یکی از بحث های زیست محیطی هست. در این خصوص ما چک لیست هایی را تهیه کردیم و تمام کارها طبق همان چک لیست انجام می شود. مثلاً اینکه شستشوی سالن با چه موادی و در چه ساعاتی انجام شود در این چک لیست ذکر شده است. استفاده از سیگار در داخل سالن ممنوع است و به هیچ عنوان به افراد اجازه داده نمی شود که در داخل سالن سیگار بکشند، این کار هم باعث می شود ورزشکاران در هنگام بازی تنفس بهتری داشته باشند و همچنین هوای مطلوب تری در داخل سالن داشته باشیم" (p۹، سابقه ۲۰ سال مدیریت).

۴-۳-۵ سؤال پنجم پژوهش

رویکرد مدیران ورزشی نسبت به توسعه و نگهداری فضای سبز در اماکن ورزشی چیست؟

بر اساس نتایج مطالعه، مدیران ورزشی اقدامات سودمندی در خصوص توسعه فضای سبز اماکن ورزشی انجام داده‌اند و تلاش آن‌ها در نگهداری محیط زیست مثمر ثمر بوده است. در این رابطه این مدیران نظریاتی داشتند که در زیر به مواردی اشاره می‌شود:

" به اعتقاد من، محیط‌های ورزشی باید محیطی باشند که از لحاظ زیبایی جزء نادرترین مکان‌ها باشند. ما سعی کردیم برای فضای سبز از گل‌های فصلی استفاده کنیم که زیبایی بیشتری به محیط ما بدهد. ما حتی به دنبال این هستیم تا فضای سبز پارکینگ دانشگاه را هم گسترش دهیم، هرچند هزینه‌های مالی را در بردارد ولی حداقل‌ها را در نظر گرفتیم. آبیاری همه این فضاها به صورت قطره‌ای هست. این سیستم آبیاری کاملاً مدیریت شده است. زمانی که از آب مجموعه استخر و سالن‌ها استفاده نمی‌شود آبیاری شروع به کار می‌کند در صورت استفاده از آب مجموعه آبیاری قطع می‌شود. در این صورت صرفه‌جویی در مصرف آب را هم داریم "(p۲، سابقه ۱۲ سال مدیریت).

" در بحث نگهداری فضای سبز، طرحی دادیم که بیشتر از وسایل ورزشی در محیط اطراف سالن‌ها استفاده کنیم. اگر فضای خالی را برای سالن بدن‌سازی یا زمین آسفالتی والیبال استفاده کنیم نسبت به فضای سبز کاربردی‌تر است. در این راستا برنامه‌هایی را در محدوده دور زمین چمن و پینت بال در نظر گرفتیم که برای پیست دوچرخه‌سواری و اسکیت آسفالت و درختکاری شود "(p۳، سابقه ۱۲ سال مدیریت).

" هر مکان و منطقه‌ای استعداد خاص خودش را دارد، بر مبنای آن استعداد نوع گیاه و چینش آن باید در نظر گرفته شود. به دلیل اینکه شاهرود در حاشیه کوه قرار دارد و دارای آب‌وهوای سرد هست بیشتر از درختان چنار برای ایجاد فضای سبز استفاده می‌شود و مقدار آبدهی آن نسبت به درختان دیگر کمتر است "(p۹، سابقه ۲۰ سال مدیریت).

" فضای سبز استاندارد خاص خودش را دارد. این مقدار فضا برای هر نفر تعریف شده است و ۹ مترمربع هست. در دانشگاه این فضاها ایجاد شده است، هم درختان و هم گل ها و گیاهانی که مناسب آب و هوای این منطقه هست به کار برده شده است. آبیاری این فضاها با سیستم آبیاری بارانی و قطره ای هست که به صورت هوشمند انجام می شود. خوشبختانه این سیستم مدیریت شده عمل می کند، به این صورت که دارای تایمر هست سر ساعت خاصی شروع به کار می کند و در صورت اتمام آبیاری مجدد قطع می شود (p۵، سابقه ۱۷ سال مدیریت)."

" اقدام مناسبی که با همکاری شهرداری انجام دادیم این بوده است که یک بوستان برای قهرمانان ما در جنب سالن های تحت پوشش ساخته شود و این بوستان به نام همین قهرمانان نام گذاری شود. در حال حاضر مجموعه تختی دارای یک فضای سبزی است که به دلیل عدم تأمین منابع آب مقداری از درختان خشک شده است، البته اجازه ندادیم این خشک شدگی پیشرفت کند و درصدد این هستیم با توجه به بحران آب این فضای سبز را سامان بدهیم (p۷، سابقه ۶ سال مدیریت)."

با توجه به نتایج تحلیل محتوای مصاحبه ها مشخص شد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست محیطی در اماکن ورزشی رویکرد مثبتی دارند و اقدامات مفیدی در راستای این مسئله انجام داده اند. یافته های حاصل از پژوهش، یافته های کیفی است که با رویکرد تحلیل محتوای قراردادی به دست آمده است. تحلیل محتوا بر اساس موارد ذکر شده در فصل سوم دارای چهار مرحله اصلی زیر است:

۱- کدگذاری ۲- طبقه بندی ۳- یافتن تم ها یا مضامین

بنابراین یافته های پژوهش بر اساس این چهار مرحله به دست آمده است:

۴-۴ مرحله کدگذاری

در این مرحله، ابتدا همه دست نوشته ها به دقت چندین بار مطالعه شده و قسمت های مهم مرتبط با رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست محیطی شناسایی و مشخص شد.

۴- ۵ طبقه‌بندی کدها

در این مرحله مجدداً به داده‌ها بازگشته و قسمت‌های مشخص شده از درون دست‌نوشته‌ها جدا شد. سپس کدهای مشابه در طبقاتی جداگانه دسته‌بندی شدند و زیرگروه‌ها برای هر طبقه تعیین گردید. پس از تحلیل و مقایسه مداوم، ۵ طبقه اصلی و ۱۷ طبقه فرعی به دست آمد. طبقات اصلی و زیرگروه‌ها به شرح زیر می‌باشند:

۱- آب و مدیریت مصرف (۳ طبقه فرعی): فرهنگ صرفه‌جویی، تکنولوژی و فناوری، کاهش هزینه.
۲- بهینه‌سازی مصرف انرژی (۴ طبقه فرعی): تخصص‌گرایی، استانداردسازی، مدیریت انرژی، زمان‌بندی.

۳- مدیریت پسماندها (۴ طبقه فرعی): تفکیک و جداسازی زباله‌ها، فرهنگ‌سازی، بسترسازی بهداشتی، بهره‌وری و کاهش هزینه.

۴- استانداردسازی تاسیسات (۳ طبقه فرعی): مکان‌یابی ساخت اماکن ورزشی، بهداشت و سلامت، استانداردسازی

۵- حفظ و مدیریت فضای سبز (۳ طبقه فرعی): منابع انسانی، امکان‌سنجی و شرایط محیطی، شرایط و اصول نگهداری.

جدول ۳-۴ تا ۷-۴ طبقات اصلی و فرعی و نمونه‌هایی از کدهای مرتبط با هر طبقه را نشان می‌دهند.

جدول ۳-۴: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی آب و مدیریت مصرف

طبقه اصلی: آب و مدیریت مصرف	
طبقه فرعی	نمونه‌ای از کدهای مرتبط
فرهنگ صرفه‌جویی	نگرش مدیران نسبت به صرفه‌جویی تقویت فرهنگ جامعه
تکنولوژی و فناوری	آبیاری قطره‌ای درختان آبیاری تحت فشار چمن استفاده از تانکر جهت مصرف مجدد آب استفاده از شیرآلات الکترونیکی استفاده از ازن برای تصفیه آب
کاهش هزینه	استفاده از آب غیر شرب تفکیک کنورها و کمتر شدن آب‌بها استفاده از سیستم چیلر به جای کولرآبی جهت استفاده کمتر از آب

این جدول نشان می‌دهد که در طبقه اصلی آب و مدیریت مصرف، با توجه به کدهای مرتبط با این طبقه، سه طبقه فرعی استخراج شده است.

جدول ۴-۴: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی بهینه‌سازی مصرف انرژی

طبقه اصلی: بهینه‌سازی مصرف انرژی	
طبقه فرعی	نمونه‌ای از کدهای مرتبط
تخصص گرایی	استفاده از متخصصان ورزشی جهت ساخت استاندارد یک مکان ورزشی استفاده از مسئول فنی برای سالن
استانداردسازی	استفاده از سیم‌کشی نوین و سیستم لامپ‌های کم‌مصرف با در نظر گرفتن تعداد لوکس نور برای هر رشته استفاده از پنجره‌های دوجداره استفاده از پرژکتورهای کم‌مصرف در استخر استفاده از خازن جهت خودکار روشن شدن لامپ‌ها
مدیریت انرژی	گسترش فرهنگ استفاده درست از انرژی مدیریت هوشمند سیستم گرمایش و سرمایش متمرکز بودن مجموعه‌ها جهت صرفه‌جویی در مصرف انرژی استفاده از هیتر به جای شواژ استفاده از دیگ‌ها و مشعل‌های حرفه‌ای پوشاندن دریچه‌های کولر در زمستان استفاده از چک‌لیست
زمان‌بندی	برگزاری مسابقات در طول روز تغییر در زمان‌بندی سالن‌ها جهت مصرف انرژی کمتر

این جدول نشان می‌دهد که در طبقه اصلی بهینه‌سازی مصرف انرژی، با توجه به کدهای مرتبط با این طبقه، چهار طبقه فرعی استخراج شده است.

طبقه اصلی: مدیریت پسماندها	
طبقه فرعی	نمونه‌ای از کدهای مرتبط
تفکیک و جداسازی زباله‌ها	تفکیک زباله‌های خیس و خشک تفکیک کاغذ از سایر زباله‌ها
فرهنگ‌سازی	ایجاد فرهنگ جمع‌آوری زباله
بسترسازی بهداشتی	وجود مخازن برای پسماند و زباله متصل بودن پسماندها به فاضلاب شهری دفن زباله‌های عفونی انتقال مکانیزه زباله‌ها به مکان مخصوص
بهره‌وری و کاهش هزینه	بازیافت پسماندها جهت استفاده در فضای سبز بازیافت تجهیزات اسقاطی و ورزشی غیر قابل استفاده

این جدول نشان می‌دهد که در طبقه اصلی مدیریت پسماندها، با توجه به کدهای مرتبط با این طبقه، چهار طبقه فرعی استخراج شده است.

جدول ۴-۶: طبقات فرعی و کدهای مرتبط با طبقه اصلی استانداردسازی تاسیسات

طبقه اصلی: استانداردسازی تاسیسات	
نمونه‌ای از کدهای مرتبط	طبقه فرعی
قرار گرفتن سالن‌ها در فضاهای فرعی نبود خانه‌های مسکونی در اطراف اماکن ورزشی	مکان‌یابی
	ساخت اماکن
	ورزشی
استفاده از دستگاه مکانیزه جهت شستشوی کف سالن‌ها زمان‌بندی استفاده از مواد ضدعفونی‌کننده به کار بردن مواد شوینده استاندارد استفاده از فیلتر جهت جاروی کف استخر استفاده از پارچه برای گندزدایی ممنوع بودن سیگار لغو قرارداد تیم‌ها در صورت ایجاد آلودگی صوتی	بهداشت و سلامت
استفاده از سقف کاذب جهت محو صدا استفاده از سیستم عایق در دیوارها استفاده از پنجره‌های دوجداره استفاده از شیشه‌های رفلکس جهت ممانعت از ورود نور شدید جمع‌آوری پرده‌ها جهت کاسته شدن از تاریکی استفاده از هواسازهای مکانیکی جهت تصفیه هوا استفاده از هواکش‌های قوی در سالن‌ها	استانداردسازی و تکنیک‌های آن

این جدول نشان می‌دهد که در طبقه اصلی استانداردسازی تاسیسات، با توجه به کدهای مرتبط با این طبقه، سه طبقه فرعی استخراج شده است.

طبقه اصلی: حفظ و مدیریت فضای سبز	
نمونه‌ای از کدهای مرتبط	طبقه فرعی
استفاده از کارشناس ورزشی استفاده از نیروی خدماتی ماهر	منابع انسانی
استعداد خاص هر منطقه برای ایجاد فضای سبز کاشت درخت چنار با توجه به آب‌وهوای شاهرود استفاده از گل‌های فصلی با توجه به میزان آب مصرفی آن‌ها	امکان‌سنجی و شرایط محیطی
ایجاد بوستان برای قهرمانان فضای سبز استاندارد برای هر نفر	شرایط و اصول نگهداری
آبیاری بارانی و قطره‌ای آبدهی مشخص فضای سبز استفاده از بذر متناسب	

این جدول نشان می‌دهد که در طبقه اصلی حفظ و مدیریت فضای سبز، با توجه به کدهای مرتبط با این طبقه، سه طبقه فرعی استخراج گردیده است.

۴-۶ یافتن مضامین (تم‌ها)

پس از اطمینان از این که طبقات ایجادشده، نماینده همه داده‌ها بودند، پژوهشگر در جستجوی یافتن مضامین یا درون‌مایه‌های داده‌ها برآمد. این مرحله حرکت به‌سوی سطح بالاتری از تحلیل است که منجر به کشف ارتباطات در میان طبقات و مضامین نهفته در داده‌ها شده و همچنین دقت در طبقه‌بندی داده‌ها را افزایش می‌دهد. در این مرحله دو مضمون مهم به دست آمد که شامل بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی و مدیریت سبز بودند.

۴-۶-۱ بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی

در مورد بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی که از مضامین استخراج‌شده دیگر هست، پژوهشگر در جستجوی تعریف آن از دیدگاه مشارکت‌کنندگان برآمد. یافته‌ها نشان داد که مشارکت‌کنندگان برای

تعریف بهینه‌سازی مصرف انرژی ابتدا به بسیاری از عوامل و پیش‌نیازها اشاره کرده‌اند که این بیانات را پژوهشگر در دودسته آب و مدیریت مصرف و بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی طبقه‌بندی نمود که درواقع طبقات اصلی این مضمون را تشکیل می‌دادند؛ بنابراین تعریف نهایی بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در این پژوهش عبارت است از:

" بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی، انتخاب الگوها و اتخاذ و به‌کارگیری روش‌ها و سیاست‌هایی در مصرف درست انرژی در اماکن ورزشی است که از نقطه‌نظر اقتصادی مطلوب باشد و استمرار وجود و دوام انرژی و ادامه حیات و حرکت را تضمین کند."

۴-۶-۲ مدیریت سبز

در مورد مدیریت سبز که از دیگر مضامین استخراج‌شده هست، پژوهشگر در جستجوی تعریف آن از دیدگاه مشارکت‌کنندگان برآمد. یافته‌ها نشان دادند که مشارکت‌کنندگان برای تعریف مدیریت سبز ابتدا به بسیاری از عوامل و پیش‌نیازها اشاره کرده بودند که این بیانات را پژوهشگر در سه دسته‌ی مدیریت پسماندها، استانداردسازی تاسیسات و حفظ و مدیریت فضای سبز قرارداد.

بنابراین تعریف نهایی مدیریت سبز از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در این پژوهش عبارت است از:

" مدیریت سبز به‌کارگیری مؤثر و کارآمد تمامی منابع مادی و انسانی برای هدایت و کنترل سازمان‌های ورزشی جهت رسیدن به اهداف زیست‌محیطی با سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی است."

جدول ۴- ۸: طبقات اصلی و درون‌مایه‌ها (مضامین) حاصل از پژوهش

درون‌مایه	طبقات فرعی	
بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی	آب و مدیریت مصرف	فرهنگ صرفه‌جویی فناوری و فناوری کاهش هزینه
	بهینه‌سازی مصرف انرژی	تخصص‌گرایی استانداردسازی مدیریت انرژی زمان‌بندی
مدیریت سبز	مدیریت پسماندها	تفکیک و جداسازی زباله‌ها فرهنگ‌سازی بستر سازی بهداشتی بهره‌وری و کاهش هزینه
	استانداردسازی تاسیسات	مکان‌یابی ساخت اماکن ورزشی بهداشت و سلامت استانداردسازی
	حفظ و مدیریت فضای سبز	منابع انسانی امکان‌سنجی و شرایط محیطی شرایط و اصول نگهداری

فصل پنجم

بحث و نتیجه گیری

۵-۱ مقدمه

در این فصل ابتدا خلاصه‌ای از طرح پژوهش، مبانی نظری، پیشینه‌های پژوهش، روش و نتایج پژوهش ارائه می‌گردد، سپس یافته‌های تحقیق با توجه به اهداف و نتایج تحقیقات انجام‌شده در این حیطه مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. در انتها نیز بر اساس نتایج برخاسته از تحقیق، پیشنهادهایی ارائه و همچنین راه کارهایی جهت ادامه این گونه تحقیقات توسط محققان دیگر نیز ارائه می‌شود.

۵-۲ خلاصه تحقیق

مراکز ورزشی از جمله اماکن و فضاهایی هستند که افراد قسمت اعظم اوقات فراغت خود را در آن‌ها سپری می‌کنند و از این‌روی حفظ بهداشت محیط، محیط‌زیست، سالم‌سازی محیط و نیز صرفه‌جویی در هزینه‌های ذی‌ربط باهدف کاهش هزینه‌ها و قیمت تمام‌شده خدمات ورزشی از اهمیت خاصی برخوردار است. حفاظت از محیط‌زیست نه تنها به عنوان جز تفکیک‌ناپذیر توسعه پایدار بلکه به عنوان ارزش بنیادین مورد نیاز نسل امروز و نسل‌های آتی مورد پذیرش و تأکید قرار گرفته است (کمالی مهاجر و همکاران، ۱۳۹۱). تحقق این موضوعات به مقدار قابل توجهی از طریق تحقق اهداف مدیریت سبز امکان‌پذیر است (بهمن پور و همکاران، ۱۳۸۸). در حال حاضر، هدف نهایی از حفاظت محیط‌زیست، دستیابی به توسعه پایدار در قالب برنامه‌های اقتصادی هماهنگ با اصول حفاظت از محیط‌زیست و ممانعت از تخریب و تهي سازی منابع تجدیدشونده و غیرقابل تجدید است (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰).

در راستای توجه به محیط‌زیست و ارتباط آن با مقوله‌ی ورزش، گروه ورزش و محیط‌زیست در کمیته بین‌المللی المپیک در سال ۱۹۹۵ میلادی باهدف اجرای اقداماتی در جهت افزایش آگاهی زیست‌محیطی در مجامع ورزشی و تلاش به منظور کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های ورزشی در عرصه‌ی محیط‌های طبیعی تشکیل شد. این گروه در ایران هم در سال ۱۳۷۶ شکل گرفت (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰).

جنبش المپیک به عنوان نهضت دربرگیرنده سازمان‌های ورزشی و ورزشکاران، نقشی مستقیم و ملموس در حفاظت از محیط‌زیست ایفا می‌نماید. مکتب المپیک فلسفه‌ای است که ورزش را در خدمت

رشد و بالندگی هماهنگ مردان و زنان قرار می‌دهد و از طریق آموزش به جوانان به ایجاد جهانی بهتر کمک می‌نماید. از این‌رو، محیط‌زیست محلی و جهانی سالم، شریکی طبیعی و برای اندیشه المپیک و ارتقاء مکتب المپیک است (بهمن پور، ۱۳۸۳). هر سازمانی که خود را متعهد به مدیریت بهتر محیط‌زیست می‌داند، باید در ابتدای امر دیدگاه و نگرش لازم را در این خصوص پایه‌گذاری کند. نگرشی که از ورای آن مجموعه‌ای از هدف‌ها و آرمان‌های اساسی و بنیادین شکل می‌گیرد و به آغاز خط‌مشی‌ها و راهبردها و ابتکاراتی منجر می‌شود که از طریق آن‌ها، دستیابی به هدف‌ها و آرمان‌های موردنظر میسر می‌شود (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

مدیریت پایدار ورزش یا پیوند فعالیت‌های سودمند زیست‌محیطی با فعالیت‌های بهینه اقتصادی و مسئولیت‌های اجتماعی با ایجاد ساختارها و فرایندهای مدیریتی مناسب میسر خواهد شد. یک نظام کارآمد مدیریت زیست‌محیطی برای هر سازمان ضمن تعیین و تبیین هدف‌های زیست‌محیطی و اقتصادی، خط‌مشی‌ها و راهبردها می‌تواند امکان اجرای آن‌ها را نیز فراهم سازد. در ایران نیز، همانند سایر کشورهای جهان بحث حفاظت محیط‌زیست و حرکت به‌سوی توسعه پایدار؛ از سالیان پیش آغاز گردیده و با سرعت ملایمی تداوم‌یافته است. در این راستا، برنامه مدیریت سبز، مطرح و تنظیم گردیده است. از برنامه سوم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور (۱۳۷۹) اعمال سیاست‌های مصرف بهینه منابع و حفاظت از منابع پایه و محیط‌زیست مورد تأکید قرار گرفته و کلیه دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی موظف شده‌اند که اجرای برنامه مدیریت سبز را در برنامه کار خود قرار دهند.

در جهت تبیین و تسهیل اجرای بهینه مدیریت سبز در دستگاه‌های اجرایی، سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری مشاورین متخصص در زمینه‌ی مدیریت سبز، مجموعه مطالعات و اقداماتی را آغاز نموده است که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تهیه راهنماها و دستورالعمل‌هایی اجرایی اشاره داشت. در این برنامه لازم است که مجموعه مراکز ورزشی دولتی (شامل: استادیوم‌های ورزشی، سالن‌های ورزشی؛ استخر و سونای پوشیده، سازمان‌های کوهنوردی، اسکی، مانژهای اسب‌سواری، پیست‌های دوچرخه‌سواری و اسکیت و ...) مشارکت نموده و هر یک به‌نوبه خود دارای کلیه شرایط پایه‌یک سازمان

سبز باشند. یک مرکز ورزشی هنگامی می‌تواند در جامعه به‌عنوان "سازمان سبز" مطرح گردد که در راستای کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی و استفاده کارآمد و بهینه از منابع و مواد مصرفی، بدون مصرف بی‌رویه بتواند به فعالیت خود به‌صورت پایدار ادامه دهد (چرنوشنکو و همکاران، ۱۳۸۴).

ازاین‌رو باید توجه ویژه‌ای به مسائل محیطی شده و تمام افرادی که مسئولیت رهبری ورزش در سازمان‌ها را به عهده‌دارند باید از اهمیت مسائل زیست‌محیطی مطلع بوده و در برنامه‌ریزی‌های خود آن را لحاظ نموده و به ورزشکاران توانایی برقراری ارتباط اولیه با محیط‌زیست را آموزش دهند (گلشن مهر، ۱۳۸۷). از آنجایی که موضوع محیط زیست و ورزش دو مقوله‌ی مرتبط باهم هستند، در این پژوهش سعی بر آن بود که به بررسی رویکرد مدیران ورزشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی پرداخته شود.

روش انجام پژوهش از نوع کیفی بود. پژوهش کیفی نوعی پژوهش است که یافته‌هایی را به دست می‌دهد که با شیوه‌هایی غیر از آماری یا هرگونه کمی شدن کسب‌شده‌اند؛ به بیان دیگر داده‌ها در پژوهش کیفی به‌صورت واژه (و نه ارقام) به توصیف موضوع می‌پردازند. تحقیق کیفی در صورتی به کار می‌رود که بخواهیم یک پدیده از جهات گوناگون موردبررسی قرار گیرد (بازرگان، ۱۳۹۳).

جامعه پژوهش شامل مدیران ورزشی ادارات مختلف شهرستان شاهرود اعم از اداره ورزش و جوانان، شهرداری، اداره کار و امور اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، اداره آموزش و پرورش، شرکت راه‌آهن، شرکت زغال‌سنگ، دانشگاه صنعتی شاهرود، سپاه پاسداران که اماکن ورزشی‌ای تحت پوشش داشتند بودند و به روش گلوله برفی انتخاب شدند. جهت بررسی رویکرد مدیران این ادارات از مصاحبه استفاده و اطلاعات و داده‌ها جمع‌آوری شد. برای بررسی و مشخص نمودن نظرات و دیدگاه‌های افراد شرکت‌کننده در پژوهش تحلیل محتوای مصاحبه‌ها صورت گرفت. تعداد مشارکت‌کنندگان در این پژوهش ۱۰ نفر که همگی مرد و ۹۰٪ آن‌ها دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. ۳۰٪ آن‌ها غیر تربیت‌بدنی و ۷۰٪ تربیت‌بدنی بودند. میانگین سن افراد شرکت‌کننده در این پژوهش ۴۴/۵ بود.

نتایج تحلیل محتوای مصاحبه‌ها نشان داد مدیران ورزشی در خصوص مسائل زیست‌محیطی در اماکن ورزشی رویکردهای مثبتی داشته‌اند. پژوهشگر بعد از تحلیل مصاحبه‌ها به ۵ طبقه اصلی شامل آب و مدیریت مصرف، بهینه‌سازی مصرف انرژی، مدیریت پسماندها، استانداردسازی تاسیسات و حفظ و مدیریت فضای سبز و ۱۷ طبقه فرعی از جمله فرهنگ صرفه‌جویی، فناوری و فناوری، کاهش هزینه، تخصص‌گرایی، استانداردسازی، مدیریت انرژی، زمان‌بندی، تفکیک و جداسازی زباله‌ها، فرهنگ‌سازی، بسترسازی بهداشتی، بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها، مکان‌یابی ساخت اماکن ورزشی، بهداشت و سلامت، استانداردسازی، منابع انسانی، امکان‌سنجی و شرایط محیطی و شرایط و اصول نگهداری دست پیدا کرد.

۵-۳ بحث و نتیجه‌گیری

امروزه مسائل زیست‌محیطی در حال بدل شدن به یک نگرانی عمومی در سرتاسر جهان هستند، به‌طوری‌که بر زندگی هر انسانی تأثیر می‌گذارند. در حقیقت اصطلاح محیط‌زیست مفهوم تازه‌ای نیست و عمیقاً به هر فرهنگ و ارتباط آن با طبیعت ربط پیدا می‌کند. با این وجود تعداد زیادی از کنفرانس‌های بین‌المللی و طرح‌های تحقیقاتی علمی در طی چند دهه اخیر به نیاز مبرم جهت توجه داشتن به این مسائل بر مبنای رویکردی منسجم و جهانی تأکید نموده و افراد مختلفی از اجتماع را بر آن داشته که با اتخاذ اقدامات قاطع جهت کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست، رفاه نسل‌های کنونی و آتی را تضمین نمایند. امروزه ورزش به‌عنوان فعالیت‌های تفریحی و فیزیکی بخش عمده‌ای از جامعه را تشکیل داده و از طریق باشگاه‌ها، انجمن‌ها و دیگر سازمان‌ها افراد بسیاری را در زیر چتر خودگرد می‌آورد؛ اما به‌مانند بسیاری دیگر از فعالیت‌های انسانی، باعث تخریب محیط‌زیست می‌گردد. در حقیقت مفاهیم ورزش و محیط‌زیست کاملاً با یکدیگر در ارتباط متقابل بوده و باید به‌طور همزمان مورد توجه قرار گیرند (بهمن‌پور، ۱۳۸۳).

خیابومینگ (۲۰۰۸) در تحقیقی اثرات زیست‌محیطی تأسیسات ورزشی را مورد بررسی قرار داد، نتایج نشان داد که اماکن ورزشی به‌مانند بسیاری از شرکت‌ها و سازمان‌ها باعث تخریب محیط‌زیست می‌شوند

و روش‌هایی را ارائه دادند که باعث سازگاری با محیط‌زیست و حفاظت از آن می‌گردد (خیابومینگ و همکاران، ۲۰۰۸).

مدیران استفاده پایدار از حامل‌های انرژی را مفهومی فراتر از کم‌مصرف کردن آن می‌دانند. کاهش مصرف آب، برق و گاز علاوه بر کاهش بهای پرداختی آن‌ها، نیاز به توسعه و ایجاد کارخانه‌های تصفیه فاضلاب و استفاده از تجهیزات سرمایشی و گرمایشی فرسوده و پرمصرف را کاهش می‌دهد. عامل مهم در مقابله با مصرف بی‌رویه حامل‌های انرژی، فرهنگ‌سازی در این زمینه است؛ بنابراین اصلاح الگوی مصرف نیازمند فرهنگ‌سازی پایدار است و این مقوله نیازمند راهکاری است تا همه افراد جامعه الزام رفتارهای اصلاح مصرف را احساس کنند و به‌تدریج بهینه‌سازی مصرف حامل‌های انرژی نهادینه‌شده و به یک رفتار پایدار و درنهایت به یک فرهنگ در تمامی عرصه مصرف تبدیل شود. به اعتقاد برخی صاحب‌هوشندگان "با توجه به مسئله بحران آب که امروزه در کشورمان چشمگیر شده است ما واقف هستیم که باید صرفه‌جویی کنیم و مصرف را تا جایی که می‌توانیم بهینه کنیم. درمجموع دانشگاه ما البته نمی‌گوییم که ۱۰۰٪ شرایط ایدئال فراهم است ولی حداقل‌هایی که حرفش را می‌زنیم در اینجا اعمال شده است. سیستم نگهداری استخر دانشگاه ما با ازن است و هیچ درصد جزئی از کلر در آن استفاده نشده است. برای به‌روز نگه‌داشتن این سیستم باید هزینه‌هایی اعمال شود. ما هر چهار سال یک‌بار باید فیلترهای شنی داخل موتورخانه را عوض کنیم چون این تغییر برای ما مقدور نبود از مخزن ذخیره نمک برای شستشوی فیلترها استفاده کردیم تا آب برگشتی که از استخر داریم برای فضای سبز مفید واقع شود. ما تنها جایی هستیم که دو مخزن برای آب سرریز استخر پیش‌بینی کردیم. آب سرریز ابتدا وارد مخزن اول می‌شود، ۲۴ ساعت در آنجا می‌ماند وقتی که املاح آن ته‌نشین می‌شود تا نیم متری کف مخزن آب را به داخل مخزن دوم پمپاژ می‌کنیم، بعد از ۱۲ ساعت استراحت برای فضای سبز و درختان استفاده می‌شود. در این صورت ما هدر رفت آب نداریم و آب کاملاً به‌صورت بهینه مصرف می‌شود. پیشنهاد من این است که اول تعهد بعد تخصص. مدیران مجموعه ابتدا باید متعهدانه و سپس متخصصانه مسائل را در نظر بگیرند. احساس یک مدیر باید این باشد که از مجموعه ورزشی تحت اختیار خود فقط دیگران استفاده نمی‌کنند

بلکه خانواده او هم از آن استفاده می‌کند. اگر با این بینش دنبال مدیریت آن مجموعه باشد قطعاً مدیر موفق خواهد بود ولی اگر صرفاً بخواهد از بعد تخصصی عمل کند به موفقیت چندانی دست نخواهد یافت (p۲).

"در اماکن ما در خصوص صرفه‌جویی در مصرف برق از لامپ‌های الکترونیکی استفاده شده است، یعنی در زمان رفت‌وآمد به‌صورت خودکار روشن و خاموش می‌شود، مخصوص در سرویس‌های بهداشتی و رختکن. تمام لامپ‌های داخل سوله‌ها به‌صورت کم‌مصرف تعبیه شده‌اند. در مبحث گاز در سالن‌ها به‌جای شوفاژ که مصرف آن بسیار بالاست از هیترهای گازی استفاده کردیم که هم در هزینه و هم در مصرف صرفه‌جویی شود (p۳)". با توجه به ادبیات پژوهش بهمن پور در تحقیقی شاخص‌های بهداشتی و زیست‌محیطی در مجموعه‌های ورزشی شهر دامغان را مورد بررسی قرارداد و بیان کرد که از لحاظ صرفه‌جویی در مصرف انرژی و منابع آبی، مجموعه‌های ورزشی این شهر از وضعیت مطلوبی برخوردار نبوده، ولیکن از جنبه کاهش میزان تولید آلاینده‌های زیست‌محیطی و رعایت اصول بهداشتی، مجموعه‌ها از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردارند (بهمن پور و همکاران، ۱۳۸۸).

با توجه به نتایج پژوهش و اهمیت مدیریت پسماند و زباله، مدیران ورزشی با بررسی قابلیت استفاده مجدد از آب‌های برگشتی استخر راهکارهایی از قبیل استفاده بهینه از این آب‌ها در مصارف مختلف در نظر گرفته‌اند و همچنین اقدامات لازم به‌منظور تفکیک زباله‌ها، استفاده از محصولات قابل تعویض و غیرقابل دورریز و سازگار با محیط زیست را فراهم کرده‌اند. به گفته برخی از مدیران "پسماندها دو نوع هستند، یکی فاضلاب و دیگری زباله. زباله‌های خشک به‌صورت مکانیزه به مکان‌های خاص منتقل می‌شوند و زباله‌های که عفونی هستند دفن می‌شوند. در اماکن پسماند فاضلاب به سمت سپتیک تانک هدایت می‌شود در آنجا تصفیه‌خانه‌ای وجود دارد، این فاضلاب بعد از تصفیه در راستای بهینه‌سازی به فضای سبز و یا قسمتی که در آن کشت و کار انجام می‌شود انتقال داده می‌شود (p۵)".

خسروی در پژوهش خود در ارتباط با قابلیت مصارف پساب‌ها و آب‌های برگشتی نتیجه‌گیری کرد که مهم‌ترین کاربری مصارف این منابع، کشاورزی و همچنین آبیاری فضای سبز و جنگل‌کاری اطراف شهرها

هست که امکان استفاده از این منابع را با حداقل اثرات سوء زیست محیط مقدور می‌سازد. در کنار مصارف زراعی، تغذیه مصنوعی به‌ویژه در فصول غیر زراعی به‌عنوان دومین اولویت مصارف اصلی این منابع مطرح هست (خسروی و همکاران، ۱۳۹۲)

در ارتباط با استانداردسازی تاسیسات ورزشی، مدیران استانداردسازی‌های مطلوبی در جهت مناسب بودن نور و تهویه و همچنین عایق‌کاری صوتی انجام داده‌اند. "در خصوص آلودگی صوتی، خوشبختانه سالن‌های ورزشی ما در فضاهای فرعی قرار دارد و تردهای زیادی صورت نمی‌گیرد و همچنین در داخل سالن از بلندگوهایی استفاده شده است که کمتر ایجاد سروصدا می‌کند. یکی از مواردی که ما سعی کردیم در مدیریت سالن‌ها انجام دهیم این بوده است که در هنگام قرارداد بستن تیم‌ها و ورزشکاران مواردی که در خصوص سروصدا باید رعایت کنند را گوشزد کردیم، در صورت عدم ملاحظه قرارداد را لغو می‌کنیم. ما در سالن‌های خود به دلیل نبود پنجره کافی پنجره‌های بیشتری تعبیه کردیم که در این صورت نور طبیعی بیشتری فضای سالن را احاطه کرده و در فصول بهار و تابستان با باز کردن این پنجره‌ها تهویه هوا به‌خوبی صورت می‌گیرد (p۴)".

پوپکینو و همکاران (۲۰۰۵) و سالیس و همکاران (۲۰۰۰) نشان دادند که وضعیت زیست‌محیطی سالن‌های ورزشی از قبیل روشنایی مناسب، بهبود تهویه هوا و کاهش آلودگی صوتی بر میزان حضور افراد در فعالیت‌های بدنی تأثیر می‌گذارد و مطلوب بودن این مجموعه‌ها از نظر زیست‌محیطی باعث افزایش مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی می‌شود. همچنین نتایج پژوهش سلطان حسینی و همکاران در زمینهٔ اثرات زیست‌محیطی اماکن ورزشی نشان داد، اماکن ورزشی اثرات منفی زیست‌محیطی بر محیط اطراف خود ندارند. بررسی موارد مطرح در خصوص اثرات زیست‌محیطی اماکن ورزشی نشان می‌دهد مواردی از قبیل ایجاد آلودگی‌های صوتی (افزایش سروصدا) در منطقه از اثرات منفی اماکن ورزشی شهر یزد است. درحالی‌که بر توسعه فضای سبز تأثیر مثبت گذاشته است. همچنین این اماکن موجب افزایش زباله و نخاله‌های ساختمانی نشده و در این زمینه اثر منفی نداشته‌اند (سلطان حسینی و همکاران، ۱۳۹۳).

نتایج پژوهش در راستای حفظ و مدیریت فضای سبز اماکن ورزشی بیانگر این موضوع بود که مدیران با استفاده از مهارت‌های خود در خصوص روش‌های نگهداری فضای سبز، استفاده از منابع انسانی ماهر و استفاده از درختان و گیاهان مناسب در توسعه و نگهداری فضای سبز اماکن ورزشی اقدامات مفیدی از قبیل ساخت استاندارد فضای سبز برای هر نفر، استفاده از درختان چنار و گیاهان فصلی متناسب با آب‌وهوای شاهرود و آبیاری قطره‌ای فضای سبز انجام داده‌اند. " فضای سبز استاندارد خاص خودش را دارد. این مقدار فضا برای هر نفر تعریف شده است و ۹ مترمربع هست. در دانشگاه این فضاها ایجاد شده است، هم درختان و هم گل‌ها و گیاهانی که مناسب آب‌وهوای این منطقه هست به‌کاربرده شده است. آبیاری این فضاها با سیستم آبیاری بارانی و قطره‌ای هست که به‌صورت هوشمند انجام می‌شود. خوشبختانه این سیستم مدیریت شده عمل می‌کند، به این صورت که دارای تایمر هست سر ساعت خاصی شروع به کار می‌کند و در صورت اتمام آبیاری مجدد قطع می‌شود (p۵)".

مهر آرا و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافتند اعمال مدیریت مناسب، حفاظت از فضای سبز و محیط زیست و کاهش ضایعات زیست‌محیطی را به دنبال دارد. همچنین بیان کردند کاشت گونه‌های گیاهی مقاوم نسبت به آلودگی هوا، استفاده از سموم و کودهای کشاورزی مرغوب و نحوه مدیریت در حفظ و نگهداری پوشش گیاهی در توسعه و نگهداری فضای سبز تأثیر بسزایی دارند.

در راستای نتایج پژوهش می‌توان اذعان نمود که آگاهی هر چه بیشتر نسبت به مسائل زیست‌محیطی، مدیران ورزشی را آگاه می‌سازد تا دستورات لازم در جهت نگهداری بهینه و مطلوب از اماکن ورزشی را به‌کارگیرند. در صورتی که اماکن ورزشی از استانداردهای لازم برخوردار نباشند و معیارهای زیست‌محیطی در آن‌ها رعایت نشده باشد، خطرات بالقوه‌ای محیط زیست را تهدید خواهد کرد؛ بنابراین یک مکان ورزشی، هنگامی می‌تواند در جامعه به‌عنوان سازمان سبز مطرح گردد که در راستای کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی و استفاده کارآمد و بهینه از منابع و مواد مصرفی، بدون مصرف بی‌رویه بتواند به فعالیت خود به‌صورت پایدار ادامه دهد. امید است مدیران ورزشی با عزم و همت مناسب در همه زمینه‌های

اجرائی، برای پیاده‌سازی استانداردهای زیست‌محیطی در اماکن ورزشی، گامی مؤثر بردارند تا شاهد توسعه و گسترش این اماکن به‌دوراز هرگونه معضلات زیست‌محیطی باشیم.

۵-۴ پیشنهادها

در این بخش بر اساس نتایج پژوهش، پیشنهادهای کاربردی برای مدیران اماکن ورزشی ارائه می‌شود. همچنین برای بررسی بیشتر اهمیت ورزش و ارتباط آن با مقوله ورزش مواردی برای تحقیقات آتی به محققان پیشنهاد می‌گردد.

۵-۴-۱ پیشنهادها کاربردی

- با توجه به نتایج پژوهش و نیاز به آگاهی بخشی و ترویج آموزه‌های زیست‌محیطی به افراد، به مسئولان مربوطه پیشنهاد می‌گردد نسبت به گنجاندن واحد درسی مدیریت پایدار و ورزش در سرفصل دروس دانشگاهی اقدام مؤثری انجام دهند.
- با استناد به نتایج این پژوهش می‌توان پیشنهاد نمود توسط سازمان‌های بالادستی دستورالعمل‌هایی در ارتباط با مؤلفه‌های مدیریت سبز در سازمان‌ها و نهادهای ورزشی کشور تهیه و ابلاغ گردد و به طور مرتب مورد ارزیابی قرار گیرد.
- با توجه به نتایج پژوهش به مدیران ورزشی پیشنهاد می‌گردد در ساخت و نگهداری اماکن ورزشی تحت نظارت خود از مشاوره کارشناسان ادارات محیط زیست شهرهای خود استفاده نمایند.

۵-۴-۲ پیشنهادها پژوهشی

- انجام پژوهش‌های دیگری با استفاده از رویکرد کیفی در جهت کسب دیدگاه‌های سایر ذی‌نفعان سازمان‌های ورزشی در راستای ورزش و محیط زیست.
- انجام پژوهش‌های مشابه در جهت بررسی مسائل زیست‌محیطی مربوط به اماکن روباز و سرپوشیده.

- انجام پژوهش‌های مشابه در جامعه‌ی وسیع‌تر با حجم نمونه بیشتر.
- مقایسه رفتارهای زیست محیطی ورزشکاران ورزش‌های محیط طبیعی با ورزش‌هایی که در محیط انسان ساخت انجام می‌گیرند.

منابع و آخذ

- افشار محمدیان، حسن؛ ۱۳۹۰؛ نقش ورزش در ارتقاء بهره‌وری نیروی انسانی و توسعه پایدار؛ شماره ۱۸۱.

- ادهمی، عبدالرضا؛ اکبرزاده، الهام؛ ۱۳۹۰؛ بررسی عوامل فرهنگی مؤثر بر حفظ محیط زیست شهر تهران؛ مجله تخصصی جامعه شناسی؛ سال اول؛ شماره اول؛ ص ۳۸-۶۲.

- آدمیت، فریدون؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ تفکر از سومر تا یونان و روم، تهران، انتشارات روشنفکران.

- آصفی، محسن؛ ۱۳۸۸؛ بررسی اثرات فضایی اماکن ورزشی شهرداری بر محیط شهری اصفهان پایان کارشناسی ارشد.

- آذرباغی، احمد؛ کلانتری، رضا؛ ۱۳۸۴؛ اصول و مبانی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، چاپ سوم.

- بلوچی، رامین؛ ۱۳۸۵؛ ورزش و محیط زیست؛ همایش ملی شهر و ورزش؛ ص ۱-۷.

- بهمن پور، هومن؛ عبدی، حسن؛ ۱۳۸۸؛ بررسی شاخص‌های بهداشتی و زیست‌محیطی در مدیریت مجموعه‌های ورزشی کشور؛ ص ۱-۷.

- بهمن پور، هومن؛ ۱۳۸۴؛ راهنمای هم اندیشی با ورزشکاران دوستدار محیط زیست؛ کمیته ملی المپیک ایران؛ ص ۱-۶.

- بهمن پور، هومن؛ ۱۳۸۳؛ ورزش و محیط زیست؛ سامانه الکترونیک کمیته ملی المپیک ایران؛ ص ۱-۶.

- بازرگان، عباس؛ ۱۳۸۷. مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته، رویکردهای متداول در علوم رفتاری، تهران: نشر دیدار.

- بازرگان، عباس؛ ۱۳۹۳؛ مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته، رویکردهای متداول در علوم رفتاری؛ چاپ چهارم، تهران؛ انتشارات دیدار، ص ۲۹-۵۶.

- پاداش، دنیا؛ پاداش، امین؛ نادریان، مسعود؛ ۱۳۹۰؛ بررسی اثرات محیط زیستی اماکن ورزشی بر محیط شهری؛ محیط زیست و توسعه؛ شماره ۳؛ ص ۳۱-۳۶.

- پرویان، ناصر؛ عباسی، محمد حسن؛ ذاکری، داوود؛ ۱۳۸۹؛ اهمیت و آموزش زیست و نقش آن در حل مشکلات زیست محیطی؛ ص ۱-۹.
- جوی تی، دی سن سی؛ دتی روزنبرگ، اخلاق در مدیریت ورزشی، ترجمه، رضوی، سید محمد حسین؛ بلوریان، محسن؛ ۱۳۸۲؛ نشر شمال پایداری، موسسه فرهنگی هنری، دانشگاه شمال.
- چرنوشنکو، دیوید؛ درکمپ، آنون؛ استابس، دیوید؛ ۱۳۸۴؛ مدیریت پایدار ورزش؛ ترجمه مهری آزادی؛ انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران.
- حجت، عابدین؛ ۱۳۸۶؛ بررسی فضایی اثرات اماکن ورزشی بر محیط شهری اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- حسین زاده، محمدتقی، جعفری، حسین؛ ۱۳۷۸؛ مشخصات موازین فنی فضاهای ورزشی، انتشارات اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش.
- خسروی، بابک؛ دهزاد، بهروز؛ ۱۳۹۲؛ مدیریت استفاده از فاضلاب تصفیه شده شهری جهت مصارف کشاورزی؛ همایش ملی پژوهش های محیط زیست؛ ص ۱-۱۴.
- خداجوی، داریوش؛ ۱۳۸۳؛ شناخت تأسیسات و اماکن ورزشی، شرکت نشر و چاپ کتاب های درسی ایران.
- دانایی فرد، ح؛ الوانی، م؛ آذر، ع؛ ۱۳۹۲؛ روش شناسی پژوهش کیفی در مدیریت، رویکردی جامع؛ چاپ دوم، تهران؛ انتشارات صفار، ص ۷۰-۱۹۵.
- رحمانی، بیژن؛ ۱۳۷۳؛ مقدمه ای بر جغرافیای ورزشی (زمینه ها و انگیزه های طبیعی و انسانی)، چاپ اول، انتشارات معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی تهران.
- سامانه الکترونیک روزنامه گلشن مهر؛ ۱۳۸۷؛ ورزش و ارتباط آن با محیط زیست؛ شماره ۶۹۹.
- سلطان حسینی، محمد؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم؛ فراهانی، ابوالفضل؛ ۱۳۹۳؛ راهکارهای بررسی اثرات زیست محیطی و ترافیکی اماکن ورزشی شهر یزد بر محیط شهری آن؛ شماره ۲۴؛ ص ۱۵-۳۰.

- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور؛ ۱۳۸۴؛ موازین فنی ورزشگاههای کشور؛ تهران؛ معاونت فنی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور؛ جلد چهارم؛ ص ۷۳-۸۵.
- سراج زاده، غلامرضا؛ ۱۳۸۹؛ آزمون، جواد؛ دکتر جلیلی، قوالدین؛ صادقیان، نبی الله؛ مظلومی، طاهره سادات؛ نظری، عابد؛ بخردی، محمد، تربیت بدنی دوره ابتدایی، ناشر: اداره کل چاپ و توزیع کتابهای درسی، چاپ اول.
- شیرری، بیژن؛ مرندي، مهدی؛ ۱۳۸۸؛ استانداردها و ایمنی در اماکن ورزشی؛ فصل اول و دوم.
- صدریا، اسدالله؛ ۱۳۸۵؛ ورزش و توسعه پایدار (محیط زیست)؛ همایش ملی شهر و ورزش؛ ص ۱-۸.
- طالب پور، مهدی؛ خسروی، رضا؛ میرکاظمی، سیده عذرا؛ ۱۳۹۰؛ بررسی ارتباط بهداشتی و زیست محیطی اماکن ورزشی با میزان مشارکت در فعالیت بدنی شهروندان خراسان بزرگ؛ ششمین همایش ملی دانشجویان تربیت بدنی و علوم ورزشی ایران؛ ص ۱-۶.
- طالب پور، مهدی؛ تجاری، فرشاد؛ جباری نوقایی، هادی؛ طیبی، مصطفی؛ ۱۳۹۰؛ بررسی رابطه وضعیت زیست محیطی فضاهای ورزشی با میزان مشارکت در فعالیت بدنی؛ همایش ملی مدیریت و توسعه گردشگری ورزشی؛ ص ۱-۱۰.
- عزیزی، منصور؛ ۱۳۸۳؛ کاربرد سیستم های اطلاعات جغرافیایی GIS در مکان یابی، توزیع فضایی و تحلیل شبکه مراکز بهداشتی و درمانی شهر مهاباد دانشگاه تبریز.
- قادری، عمران؛ ۱۳۸۲؛ «توسعه پایدار شهری و مکان یابی فضاهای ورزشی در شهر» مجموعه مقالات اولین سمینار ورزش، محیط زیست و توسعه پایدار- کمیته ملی المپیک.
- کمالی مهاجر، مرضیه؛ فراهانی، بنفشه؛ ۱۳۹۱؛ فرهنگ زیست محیطی راهکاری جهت توسعه گردشگری پایدار؛ همایش ملی گردشگری و طبیعت گردی ایران زمین؛ ص ۱-۱۴.
- کوزه چیان، هاشم؛ ۱۳۷۵، بررسی وضع کنونی باشگاه های ورزشی عمومی تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی دانشگاه تهران.
- کریمی، جواد؛ ۱۳۸۱؛ نگاهی به تربیت بدنی جهان، مرکز نشر دانشگاهی.

- مهر آرا، مریم؛ لاهیجانیان، اکرم الملوک؛ ۱۳۹۲؛ بررسی وضعیت پارک های شهری در جهت حفظ محیط زیست و ارائه راهکارهای مدیریتی مناسب؛ فصلنامه انسان و محیط زیست؛ شماره ۲۹؛ ص ۵۶-۶۷.

- مشیری، سیدرحیم؛ رجبی، آزیتا؛ رجائی، محمدعلی؛ ۱۳۸۶؛ بررسی و ارزیابی نقش توریسم ورزشی در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی شهرها، مجموعه مقالات همایش منطقه ای راهکارهای توسعه از دیدگاه جغرافیا؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ واحد آستارا؛ ص ۱-۲۴.

- مالمیر، مهدی؛ ۱۳۸۵؛ اثرات ورزش بر توسعه شهری؛ رابطه بین توریسم ورزشی و توسعه شهری؛ اولین همایش ملی شهر و ورزش؛ ص ۱-۹.

- مجله علمی کاربردی معاونت اجتماعی ناجا؛ ۱۳۸۲؛ فصل نامه، مطالعات امنیت اجتماعی، نقض پایدار.
- محمد سلطان حسینی، مهدی سلیمی، منصوره سلیمی، مجتبی لطفی؛ ۱۳۹۲؛ اولویت بندی اثرات اجتماعی اقتصادی اماکن ورزشی بر محیط شهری یزد.

- میرفخرایی، جمشید؛ ۱۳۸۷؛ ورزشگاه بزرگ اصفهان، دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، پایان نامه کارشناسی ارشد.

- وزیری فراهانی، بهمن؛ ۱۳۷۹؛ ورزشگاه بزرگ اصفهان (اقامتگاه ورزشکاران)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.

- Angil Mccully, 2010, the effect of environmental factors on physical activity of the older adult in assisted living facilities, UMI Number: 1489404, No. 4-63.

- Zafeiroudi, A. & Hatzigeorgiadis, A, 2012," Responsible environmental behavior & physical exercise in outdoor sport centers", Hellenic Journal Sport & Recreation Management, Vol.9, N.1, p 1-9.

- Aglaia Zafeiroudi, Antonis Hatzigeorgiadis, 2014, " Validation of the Greek Version of the Responsible Environmental Behavior Scale and Relationships with Participation in Outdoor Activities", International Journal of Sport Management Recreation & Tourism, Vol. 13, p.20-37.

- Theodori, G.L., Luloff, A.E., & Willits, F.K, 1998, "The association of outdoor recreation and environmental concern": Reexamining the Dunlap-Heffernan thesis. *Rural Sociology*, Vol. 63, Issue 1, p 94-108. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1549-0831.1998.tb00666.x>.
- Chortiatinos, G., Kouthouris, Ch., Kontogianni, E., & Zafeiroudi, A, 2013, Environmentally friendly services and participation in recreational sport activities. Paper presented at Hellenic Scientific Association for Sport & Recreation Management Congress, Greece, Vol 6, No.4, p 155-175
- Hoffmann, B.A. Traffic, parking, crowds top local concerns over University of Minnesota stadium. 2005; in:
<http://www.bridgelandnews.org/111>.
- Dagkas, S, and Stathi, A(2007), Exploring social and Environmental factors affecting adolescents participation in physical activity. *European Physical Education Review*, 13; PP.369-384.
- Zahra Akhgar Eslamiye, Hooman Bahmanpour, Amir Mafi, Hasan Abdi, Seyedhadi Naghibi, Farshad Emami, 2012, Investigating health and environmental standards of sport complex management in Iran, *European Journal of Experimental Biology*, P 2166-2171.
- Evangelia Kontogianni, et al, 2014, "Environmentally Friendly Behavior in Greek Leisure Centers and Different Participants' Characteristics", *Journal of Management Research*,, Vol 6, No.4, p 155-175.
- Jonathan M. Casper, Michael E. P fahl, 2012, Environmental Behavior Frameworks of Sport and Recreation Undergraduate Students, *Sport Management Education Journal*, 2012, 6, 8-20.
- Hak Jun Song, Choong-Ki Lee, Soo K. Kang, Sug-jin Boo, 2012, The effect of environmentally friendly perceptions on festival visitors' decision-making process using an extended model of goal-directed behavior, *Tourism Management* 33 1417-1428.
- Jessica Nihle'n Fahlquist, 2008, Moral Responsibility for Environmental Problems—Individual or Institutional?, DOI 10.1007/s10806-008-9134-5.
- Brijesh Thapa, 2010, The Mediation Effect of Outdoor Recreation Participation on Environmental Attitude-Behavior Correspondence, *THE JOURNAL OF ENVIRONMENTAL EDUCATION*, 41(3), 133–150.

- Haylee Uecker-Mercado, Matthew Walker, 2012, The Value of Environmental Social Responsibility to Facility Managers: Revealing the Perceptions and Motives for Adopting ESR, *J Bus Ethics* 110:269–284.
- Sylvia Trendafilova, Timothy B. Kellison, LeQuez Spearman, 2012, Environmental Sustainability in Sport Facilities in East Tennessee, *Journal of Facility Planning, Design, and Management*, Vol. 2, No. 1, pp. 1–10.
- Horne, J. (2011). Architects, stadia and sport spectacles: Notes on the role of architects in the building of sport stadia and making of world-class cities. *International Review for the Sociology of Sport*, 46, 205–227.
- Mallen, C, & Chard, C. (2012). “What could be” in Canadian sport facility environmental sustainability. *Sport Management Review*, 15, 230–243.
- Chris Chard, Cheryl Mallen, Cheri Bradish, 2013, Marketing and Environmental Sustainability in the Sport Sector: Developing a Research Agenda for Action, *Journal of Management and Sustainability*, Vol. 3, No. 1.
- Watson, JA (2005) the impact of the Manchester 2002 common wealth vexes Retrieved November 12, 200.
- . M. Abbaspour, A. R. Karbassi and S. Khadivi, 2006, Implementation of green management concepts in sport complexes, *Int. J. Environ. Sci. Tech.*, 3 (3), 213-219.
- Bahmaei Sadegh, Mehdipour Abdolrahman, Azmsha Tahereh, 2013, Analyzing the economical, social and environmental factors of sport facilities, *International Journal of Sport Studies*. Vol., 3 (12), 1313-1317.
- Cheryl Mallen, Lorne Adams, Julie Stevens, Lauren Thompson, 2010, Environmental Sustainability in Sport Facility Management: A Delphi Study, *European Sport Management Quarterly*, Vol. 10, No. 3, 367-389, June 2010.
- Hasse-Biber, Sharlene, N, and Leavy, P. (2004). *Approaches to Qualitative Research*. New York: Oxford University Press.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: An Introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Streubert speziale HJ, Carpenter rinaldi, 2007, *Qualitative research in nursing, advancing the humanistic imperative*, 4th ed, Philadelphia.
- Gray, K. A, 2005, *Feasibility Study for a proposed Stadium, Sports Complex, and Retail Development*. Published by Mount Eden Borough Council, 265- 289 pp.

- Heger, M. A. 2006. Ballpark environmental report highlights traffic and noise. Oakland OKs Ballpark Environmental Study Pub.176- 199 pp.
- Kasper, R. A. 1998. Sport, Environment and Culture. University of Dortmund-Department of Transport Planning. 13- 54pp.
- Xiaoming, L. Jifu, G. Zhuangzhi, S. (2008), Traffic Operation with Comments during Beijing Olympic Games. J Transpn Sys Eng & IT, 8(6), 16-24.
- Kaspar. A (1998) sport, Environment and culuture. Retrieved Norember 12, 2006.
- Mair, J, & Laing, J. H. (2013). Encouraging pro-environmental behavior: the role of sustainability-focused events. Journal of Sustainable Tourism, 21(8), 1113-1128.

سوستا

پرسشنامه مشخصات اطلاعات شخصی

سطح مدیریتی: ...

کد: ...

- سن: ...
- جنس: زن ☐ مرد ☐
- میزان تحصیلات: کارشناسی ☐ کارشناسی ارشد ☐ دکترا ☐ سایر موارد (لطفا ذکر شود)
- نوع مدرک: تربیت بدنی ☐ غیر تربیت بدنی ☐
- سابقه مدیریت در حوزه ورزش: ...

سؤالات مصاحبه نیمه ساختار یافته

۱. آیا در اداره شما آموزش‌هایی در رابطه با محیط زیست و مسائل زیست‌محیطی داده‌اند؟

۲. آیا برای اجرای بهتر برنامه‌های خود چک‌لیست داشته اید؟

۳. آیا بودجه کافی برای بروزرسانی تجهیزات و امکانات خود داشته اید؟

Abstract

Environmental issues are becoming a general concern all over the world, so that the life of every human influence. Now the environment as the second pillar of Almpyzm after sports and culture is raised. Sport facilities in the physical education are as essential hardware that can be immersive, including environmental impact have on its surroundings. Sports managers of sport facilities in line with optimal efficiency and create a cleaner environment by using skilled human resources and facilities play an important role right. The purpose of present research was to investigate sport managers approach to environmental issues in sport facilities that was done with qualitative methods (interviews). The participants were 10 managers of Shahrood various departments who were selected via snow ball method. Data collection was done by using semi-structured interviews and they were analyzed using conventional content analysis method. After each interview, conceptual codes were extracted, then codes were divided into several main concepts in a way that 17 concept codes were lodged in 2 main themes: Optimization of energy consumption and Green management. The validity and reliability of the study were based on the four dimensions of Credibility, Transferability, Dependability and Conformability. The results showed that sport managers approach to environmental issues in sport facilities, the managers with due attention to environmental issues and reducing the destructive effects of significant indicators and standards used in places under their auspices.

Keywords: Environmental, Sport facilities, Sport managers, Qualitative research

Faculty Of Physical Education
M.Sc. Thesis in Sports Event Management

**Qualitative survey approach of sport managers to environmental issue
in facilities**

By: Mahanz Sarani

Supervisor:

Dr. Seyed Reza Hosseini Nia (ph.D)

Advisor:

Dr. Hooman Bahman poor

September 2016

